

Josip KRAJAČ
Hotelijersko-turistička škola
Jurja Dobrile 2, HR- 51410 Opatija

BOSILJEVSKI GOVOR (Gramatika bosiljevskoga mjesnoga govora)

GEOGRAFSKO OBILJEŽJE BOSILJEVSKOG KRAJA

Bosiljevo se nalazi na geografskoj razmeđi Pokuplja i Gorskog kotara. Bosiljevo je malo mjesto i kada se govori o Bosiljevu, i geografski i povijesno, misli se na bosiljevski kraj. Bosiljevski kraj je najistočniji dio Gorskog kotara, a svojim se sjeveroistočnim dijelom naslanja na Pokuplje i karlovačko područje, dok na jugu graniči s ogulinskim područjem.

Bosiljevski kraj obuhvaća više sela i zaselaka koja su potpuno vezana i administrativno-ekonomski i rodbinsko-genealoški. Uži krug tih sela, koja su teritorijalno razasuta oko mjesta Bosiljeva u radijusu od tri kilometra, dijele se na sela "ov kraj briga" i "s un kraj briga". Kraj dijeli brdo Rizine. Sjeveroistočni dio sela su: *Rêsnik, Štòkani, Dũgaće, Břdo, Fũckovci, Nõvo Sělo, Oriše (Orišje), Vãroš, Rũpaća*. Jugozapadni dio sela su: *Põdrebar* sa zaselkom *Gašparõvići, Rendũlići, Lipošćãki* sa zaselkom *Mũnjava, Strgãri* sa zaselkom *Cerõvac, Hřsina* sa zaselkom *Žgone* i *Křč* sa zaselkom *Rõpari*.

Cijelo područje prostire se u pravcu jug – sjever oko sedam kilometara, a u pravcu istok – zapad oko šest kilometara. Međutim, Bosiljevski kraj administrativno-upravno obuhvaća i šire područje, koje je vezano mjesnim uredom, školom, zdravstvenom ustanovom, poštom, crkvenom župom ...

To područje na sjeveroistoku obuhvaća još naselje *Põtok*, koje uključuje sela: *Lĩsičku Gõricu, Běč, Kõrenić Břdo, Laslãviće, Krãljevo Sělo, Grãčane* ..., a na sjeverozapadu *Přikuplje* sa selima: *Bõsanci, Pribãnjci, Frãtrovci, Jãnćani, Milãni, Jõhi, Žũbrenci* ..., a na jugu "gõradnji kraj": *Grãbrk, Ŭmol, Põdumol* ...

Jezični areal koji je predmet ove radnje, obuhvaća, prethodno nabrojani, uži krug sela "s ov kraj i un kraj briga".

RELJEF I RASLINJE

Bosiljevski kraj je blagi prijelaz od panonskog u dinarsko reljefno obilježje. Zato je sjeveroistočni dio valovit s prostranijim poljima, a zapadni i južni dio izrazitije brdovit s krškim poljima, vrtačama, dragama koje su plodne, a brda su šumovita. Raste pretežno grab (top. *Grābrik, Grabrōvice*), i bukva (top. *Būkova vřtača*) koja danas raste samo na višim predjelima, a breza i hrast na nižim, uz bogato grmlje: lijeske, gloga, borovice. U novije vrijeme pošumljeno je tlo crnogoričnim raslinjem, koje je vjerojatno i prije raslo (top. *Jēlvik*).

Voćarstvo i vinogradarstvo slabo je kultirivano iako dobro uspijeva šljiva, jabuka, kruška, te neplemenite sorte bijeloga i crnoga grožđa posebno ugodne arome. Za žitarice je manje pogodna klima, ali se sije pšenica, raž, ječam, te manje proso (žito), heljda i zob. Bolje uspijeva kukuruz i krumpir. Industrijskom bilju (konoplja i lan) se danas pridaje manja važnost. Uzgoj povrća je u rastu.

Cijeli kraj je presječen vijencem brda koji se proteže od zapada i od Kupe prema istoku do Dobre: *Drūzac (Vēliki i Māli), Gīlinbrdo, Rīzine, Grādišće, Prīviz – Prīvez, Tihōvlje, Dēdenac, Grēda (Vēlika i Māla)* ...

HIDROGRAFIJA

Polukraško tlo, kakvo je bosiljevsko, uzrok je da unutrašnjim dijelom ne protječe niti veći potok. Kraj se zapravo prostire između rijeka Kupe i Dobre. Izvora ima dosta, ali odmah poniru u krško tlo. Na površini se jedino održava *Bosiljevski pōtok* koji teče od jugozapada prema sjeveroistoku. On u svom gornjem toku, kao ponornica, veže izvore od zapada: *Gradinōvku, Tvūn, Zvēč i Pēcīnu* (ispod Frankopanskog grada) i otuda teče kao Bosiljevski potok, a na krajnjem sjeveroistočnom dijelu bosiljevskog kraja utječe u *Dobru*.

Svako selo ima svoj izvor; tako jugozapadni dio kraja ima izvore: *Gradinōvka, Grābrovac, Tvūn, Rūpa, Korīta, Rūpe, Zdēnčac i Zvēč*. Mjesto Bosiljevo koristi vodu iz arteškog zdenca, zvanog *Štērnja*. Sve su to prirodni izvori, ali je vidno da je davno prije ljudska ruka uredila prilaz i oplemenila okoliš, koji se sada, uslijed sve veće gradnje bunara (šternji) za kišnicu, zapušta.

Na mjestima tlo dobro održava kišnicu i stvaraju se bare (kāl), koje služe kao pojilišta za stoku, a godinama "ne presušiju". Takvi su kali: *Lapōnička* uz šumu Vār, *Křčki kāl* u Gmājni pri Brēđu, *Močila* pri Topolīku, *Lončārka* pri Būkovoj vřtači i *Břdi*. Osim ovih većih ima i manjih "mlāk" na tratini i "škāvāl" u kamenu.

POVIJEST BOSILJEVSKOG KRAJA

Naziv mjesta spominje se prvi put 1334. godine. U dokumentu Zagrebačke biskupije spominje se »crkva sv. Mavra in Bozilo i župna crkva sv. Bogorodice na Gradcu«,¹ pa se pretpostavlja da je riječ o Bosiljevu i Gradišću, jer spomenute crkve i danas postoje.

Postoje ostaci (tumuli u Hrsini i Korenić Brdu) koji govore da je bosiljevski kraj bio naseljen već u prethistoriji; ostaci potječu iz neolita i starijeg kamenog doba, a u mjestu su nađeni i ostaci rimskoga groblja.

Iz srednjeg vijeka ima o Bosiljevu malo podataka. Bosiljevo pripada Modruškoj županiji. 1193. godine Bela III daruje Modrušku županiju krčkom knezu (»prva takva feudalna donacija u Hrvatskoj«). Knezovi krčki kasnije su Frankopani; dakle, tadašnji su vlasnici Bosiljeva već Frankopani.

Oko 1340. godine knezovi krčki su vlastelini u Bosiljevu, a Bosiljevo tada pripada Zagrebačkoj biskupiji.

U XV. stoljeću, za kneza Martina Frankopana; 1465. godine spominju se bosiljevski plemići: Fabinci, Zandelići, Ambroz, plemić Bosiljevački, te plemeniti Juraj Bosiljevački. Za tih se godina spominju i plemići Gomilci u bosiljevu i njihovi dvori ispod Gradišća na putu prema Hrsini. Tom plemenu danas nema traga, ali danas se na rečenom dijelu nalazi veće polje s nazivom Gomilčak, što bi moglo imati veze s navedenim prezimenom.

1493. godine u glagoljskoj se listini spominje knez Bartol, vlasnik grada "bosiljevačkog", selo blizu bosiljeva i pleme "bosiljevačko".

Nakon 1493. godine u područje Gorskog kotara, a to će reći i bosiljevski kraj, učestali su turski napadi. Događaji u vezi s tim iz početka XVI. stoljeća bitni su za bosiljevski etnik. U bijegu pred Turcima sa juga i jugoistoka ponavljaju se prebjeci stanovništva i naseljavanje bosiljevskog kraja. 1531. godine preko tog područja uskoci prelaze u Sloveniju, a od 1600. i 1641. godine naseljavaju susjedne Ponikve Krajišnici i Vlasi. Sve je to donijelo promjene i u bosiljevski kraj (etničke i jezične).

1543. godine Turci su napali Bosiljevo, a posebno je velik sukob zabilježen 1582. godine. Tursku je vojsku (oko 7.000 vojnika) vodio Alibeg, a bosiljevsku i karlovačku vodio je Gašpar Tržački (Frankopan). Tih godina je vjerojatno uništen i samostan dominikanaca na Gradišću, koji se spominje iz 1531. godine. Turska najezda poznata je još iz 1583. i 1645. godine kad je kraj jako opustošen, a mnogo stanovnika odvedeno kao tursko roblje, što je znatno prorijedilo domaće stanovništvo bosiljevskog kraja.

¹ R. Lopašić, *Oko Kupe i Korane*.

U tim borbama protiv Turaka isticali su se Frankopani. Oni su mnogo radili i na gospodarskom unapređivanju Bosiljeva: imali su jake pilane na vodu (na Pećini), pridonijeli utemeljenju lokalnih puteva, oslobodili seljake ... U ovom se naročito isticao Franjo Krsto Frankopan koji je i rođen u Bosiljevu (Kasnije se prozvao markezom.) kao i njegova sestra Katarina, koja se udala za bana Petra Zrinskog.

F. Krsto Frankopan je pisao pjesme (Gartlice ...) na čakavsko-kajkavskom narječju kojemu je osnovicom bosiljevsko-brajski govor.

Do 1648. godine u bosiljevskoj se crkvi služi glagoljicom. Od glagoljaša se spominju: kapelan pop Ivan Muretić, i pop Jure Krizmanić. Prvi latinaš pop je Mihael Prosenko, a slijedi ga Gašpar Živčić (to su i danas bosiljevska prezimena). 1682. godine pop Ivan Herendić uvodi u Bosiljevu "matice krsne", te smrtne i vjenčane uredbe. Od tih godina i do danas je sačuvano nešto dokumenata, iz kojih se dobro vide bosiljevski antroponimi, a (istina, ne sasvim dosljedno) i ondašnja grafija. Prezimena bosiljevskog žitelja nađena su na spisu iz 1518. godine i neka su od njih održana svakako do 1890. godine: *Šibenik, Požega, Drkos, Sudetić*, odnosno i do danas: *Blažić, Brnardić, Hrbolić* ... U XVII. stoljeću zabilježena su prezimena koja potječu iz istočnih krajeva: *Klasnić, Lovrinčić, Skoblić, Tomašić*² ... Kasnije se bosiljevska prezimena manje izmjenjuju, što govori o manjoj migraciji u tom kraju.

1854. Bosiljevo je kotar i spada u Zagrebački okrug, a oko 1888. Bosiljevo spada u Modruško-riječku županiju.³

GOSPODARSKE PRILIKE I NOVIJA POVIJEST

Vjekovima je bosiljevski kraj svoju egzistenciju održavao isključivo orijentiran na zemljodjelstvo, stočarstvo i, ranije više – sada manje, na šumarstvo. Kraj, čijim samo rubom prolaze magistralne prometnice, nije nikada uspio zaživjeti nikakvom prerađivačkom privredom, trgovinom, jer je uvijek ostao zatvoren u svoju naturalnu privredu, izvan svih privrednih, ali ne i političkih⁴ zbivanja u Hrvatskoj. U njemu je »vavik teško bilo dojt do dinara«. Gospodarske prilike u takvoj situaciji bile su nešto bolje u vrijeme posljednjih Frankopana, ali nakon urote (1671.) i to je opustošeno i rastočeno.

Početakom XVIII. stoljeća, za gradnje ceste Karoline (1728.) u Bosiljevu se ponovo događaju etničko-gospodarske promjene. Budući da je Karolina prolazi-

² A. Burić, *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj*.

³ Ankica Pandžić: *Zagreb na zemljovidima svoje županije i biskupije* (Izložba: Zagreb ... 1994.).

⁴ Pobuna u Bosiljevu za vrijeme Khuen Hedervarija.

la longitudinalno bosiljevskim krajem, graditelji, koji su bili mahom Primorci, zaustavljali su se duž ceste, naseljavali taj kraj, i tako uspjeli u Bosiljevo unijeti promjene.

»i kako je god taj promet bio u današnjem mjerilu skroman, izmijenio je ipak pučanstvo i gospodarski život cijeloga kraja. Sama gradnja ceste izazvala je nove seobe. Cestu grade uglavnom Primorci, nakon obavljena rada znatan se dio naseljava uz cestu ...

Novi naseljenici iz Primorja donose svoje običaje, svoj mentalitet, ali ti vrsni radnici sa sjećanjima na blagoti frankopanskog režima, u novom ambijentu, u novom se gospodarskom području teže snalaze, pogotovo što vlast komore sve kruće primjenjuje na njih kmetski sustav ...«⁵

U XX. stoljeću, kad je Hrvatska administrativno-upravno podijeljena u kotareve, Bosiljevo pripada kotaru Vrbovsko, a kasnije kotaru Karlovac.

Između i u vrijeme dvaju ratova bosiljevsko stanovništvo se opet jako osulo. Prvo, jer je mnogo žitelja iselilo u Ameriku, odnosno poginulo u ratovima, i drugo zbog slabijeg nataliteta.

Za vrijeme II. svjetskog rata u bosiljevskom kraju vodile su se žestoke borbe. Naročito je zapamćena borba za Bosiljevo 29. i 30. lipnja 1942. godine. Tom prilikom Bosiljevo je jako uništeno.

Danas je Bosiljevo ponovo samostalna općina, Županija karlovačka. To bi moglo Bosiljevo gospodarski oživjeti. Tome će svakako pridonijeti i nova cesta Zagreb – Rijeka, koja prolazi tragom stare ceste Karoline. Vjerojatno će se tim potaknuti i povratak mnogih iseljenika, dakle prirastu pučanstva. Takvu je ulogu Karolina već jednom odigrala.

⁵ Josip Horvat: *Kultura Hrvata kroz 1000 godina* (II. dio; str. 25).

FONETIKA / FONOLOGIJA

VOKALIZAM

Karakteristika bosiljevskog vokalizma

Od specifičnosti bosiljevskoga govora ovdje naročito izdvajam:

a) Osebnost vokala osjeća se u određenoj inklinaciji; zatvorenijem izgovoru i manjoj zvučnosti vokala.

b) Veća čestota vokalskih fonema; bogatiji vokalski inventar. U govoru se često javljaju poludiftonzi, odnosno oslabljeni diftonzi. Tako se može tvrditi da je bosiljevski govor vokalniji od standardnog hrvatskoga (govora) jezika.

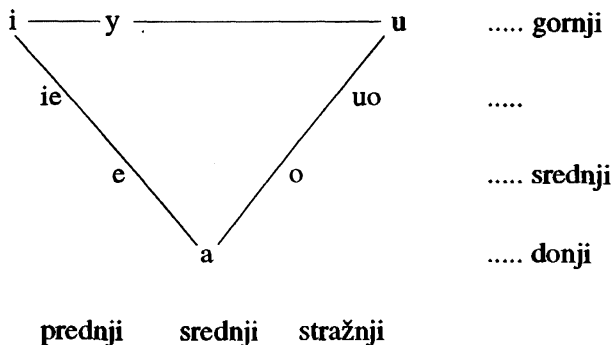
c) Jaka vokalnost se osjeća i u dosljednoj vokalskoj zamjeni poluglasa: *m̄bgl̄a* > *magla*, *v̄bn̄v̄k̄t̄* > *vavik*, *k̄t̄de* > *kadi*, *m̄l̄in̄t̄* > *malin*, *malinica*, *v̄z̄t̄m̄em* > *zamem*; *m̄nojo* > *s manum/menum*.

U bosiljevskom govoru javlja se pet vokala i samoglasno *r*, ali uz to i samoglasnik (sporadično) *y* i dva diftonga, pa vokalski sustav čine fonemi:

i, e, a, o, u; y; r; ie, uo.

To su, zapravo bitne osobine ovog vokalskog sustava, a ujedno i karakteristike fonetsko/fonološke strukture bosiljevskoga govora.

Shema bosiljevskog vokalizma prema Viëterovom trokutu



Vokali *a* i *u* u bosiljevskom su izgovoru jednaki standardnim *a* i *u* vokalima.

Vokal *i*. U bosiljevskom se govoru pojavljuje alofon vokala čija je artikulacija između vokala *u* i vokala *i*. Bilježim ga *y*. On je sporadičan i ne bi se moglo sigurno utvrditi u kojim se položajima fonološkim javlja. Pretpostavka je uz

sonant i pod dugim naglaskom: *bŷl, klŷp, Korŷta* (top.); prema: *klŷpat, đŷm ...* ali i uz *pobŷlit, lŷp*; gdje *y* ne dolazi.

Vokal *e*. Pod dugim naglaskom, u zatvorenom slogu, vokal *e* je zatvoreniiji i izgovorom se bliži vokalu *i*: *maslĕnka, mĕrkat, dosĕgli, mĕst*; odnosno jednim dijelom se javlja kao diftong *ie*: *mĕsti/miĕst, riĕdak/rijedak*; drugo je *rĕdak* – dem. od *red*.

Vokal *o*. Položajem ustiju, odnosno jezika i nepca, zatvoreni vokal *o* se približava izgovornoj poziciji vokala *u*, što govori da je artikulacija zatvorenija. Taj je alofon u duljim slogovima: *os, pōdne, pōvna* i prerasta u diftong *uo*: *s vuoli, s kuoli*.

DIFTONZI

U sustavu bosiljevskog vokalizma pojavljuju se dva diftonga: *ie, uo*. Diftonški izgovor javlja se u pravilu u osnovnim vokalima. Oba diftonga su zatvorenog izgovora. Temeljni su vokali uz koje se razvijaju diftonzi: *e, o*. U realizaciji diftonzi se doimaju kao poludiftonzi: *m^uoj, Dĕdenac* (top.), i kao izražajniiji; diftonzi: *piesak, suol*. U prvom slučaju prvi dio diftonga je kraći i artikulacija klizi samo neznatno prema otvorenijem liku.

U bosiljevskom govoru diftonzi su uzlazni. Prvi element je *li, ul* slabi, otvoreniji, polusamoglasan; drugi element je jaki *le, ol* sonorniji, zatvoreniji, slotgovorni samoglasnik: *šĕst, nuovi*. Ako je: *e, o*, diftongiran pod dugim naglaskom, češće u zatvorenom, ali i u otvorenom slogu, pod promjenom naglaska i u zatvorenom i u otvorenom položaju, postaju monoftonzi: *kōla, s kuoli, suol, s sđlju, nuoc, nđci; dĕbel, debiela, splĕten, spletiĕni, cĕr, cĕri, piet, pĕteri, piesak, peskđvit*.

Na početku i na kraju riječi diftonzi su potpuno oslabili ili se ne javljaju: "đdi "đdi, donesi vđdie. Ponekad se diftong javi i pod nenaglašenom dužinom: *Donĕsi te vđdie. Pruojdi k ŷnuoj ženski. Tamo vidiš svakakvi spđduob*.

SAMOGLASNO R

Samoglasno *r* artikulira se kao standardni samoglasni *r* u književnom jeziku. Javlja se samostalno i pod dugim naglaskom: *ĕetřti, ĕřn, ĕřnjavka, gřljak, přt, sřp, třn*; i pod kratkim naglaskom: *řt, Řtić* (top.), *přst, třta, vřt*.

R se realizira kao vokal u bilo kom položaju:

a) finalni položaj: *vř, Vř* (top.), *tř* (*Tř nĕćeš zâjt na vř ĕiřnje*.) Ovaj lik se javlja samo u jednosložnih riječi.

b) medijalni položaj: *ĕrnĕna, třta, pđtrt*.

c) inicijalni položaj: Pri realizaciji se stječe dojam da se ispred osjeća izgovor

poluglasa /šva/. To se osjeća sporadično; u arhaičnim riječi: *řstat, řskat, řtić*; zatim u položaju gdje alternira sa glasom *h*: *řbat/hřbat, rptênka/hrptênka*.

Palatalno *r* se nije depalataliziralo u položaju VrV i dalo je *rj*: *řirji, pozãpirji* (*Pozãpirji svã vrãta.*).

ALTERNACIJA I/E PREMA STAROM JATU

Glas *jat* se u bosiljevskom govoru reflektira ikavsko-ekavski prema pravilima Jakubinskoga, ali ima i izuzetaka.

Dugo *e* i ovdje se u govornoj realizaciji čuje kao diftong *ie* (vidi diftonzi): *piesak, diede, lieta*.

Ikavski je izgovor:

1. ispred: *d, l, n, r, s, t, z*, ako su prethodili vokalima prednjega reda ili njihovim refleksima:

ispred *d*: *đcidit, šidit, vrđdit* – ali: *ozlêdit, siedit*

ispred *l*: *bilit, dilit* – ali: *belina, zacêlit*

ispred *n*: *pñnit, stñn, zaplñnit* – ali: *zalênit se, zaklênit*

ispred *r*: *mřrica, izmřrit*

ispred *s*: *mřsit, přsma*

ispred *t*: *dřte, ditêlina, svřtit* – ali: *mlêti, ũdeti*

ispred *z*: *rřz*

2. ispred labijala: *b, m, p, v*

ispred *b*: *libac, trřbit, řřibica* (top.) – ali: *trêba, grêbla* (utj.)

ispred *m*: *brřme, drřmat, šřme* – ali: *nêm, zanêmit/zanřmit*

ispred *p*: *cřp, cřpnja, đkripa* – ali: *lêpilo* (utjecaj)

ispred *v*: *cřv, čřivo, nãdiv, přvat, plřvat, plřvit, zřvat*

3. ispred velara: *k, g, h*

ispred *k*: *lik, mlřko, preřkat, prřtikat, prđsik, prđsikal*

ispred *g*: *brřg, brřgi, snřg, snřgi*

ispred *h*: (ako je u alternativni s drugim suglasnikom ili se ne realizira dosljedno): *mř(h), grř(h), smř(h)* – ali: *mêhur* (utj.)

4. ispred palatala: *č, ć, j, lj, nj, š, ž*

ispred *č*: *dičřnski, ličřit, rič*

ispred *ć*: *cvřće, prđsić, svřća, svřčkat*

ispred *j*: *ocřjat*

ispred *lj*: *biljača, nêdilja, pñndiljak*

ispred *nj*: *mînjat, sînja*

ispred *š*: *grîšit, krišcat, lišnjak, mišat, pišice, smišan, tišnjava* – ali:
kliješća, rēšit, triješće, trēščica

ispred *ž*: *bīžat, snīžić, snīžit*

5. u nastavcima na kraju riječi: *dōli, òvdi, dvî.*

Ekavski je izgovor:

1. ispred: *d, l, n, r, s, t, z*, ako su prethodili vokalima stražnjega reda:

ispred *d*: *bēseda, blēda, sūseda*

ispred *l*: *bēl, cēl, cēlac, prēdelak*

ispred *n*: *drēnak, kōleno, stēna* – ali: *gūsinka*

ispred *r*: *vēra, verōvanje* – ali: *zvīrad*

ispred *s*: *bēsan, mēsto, piēsak, tiēsan* – ali: *smīsa, smīsan*

ispred *t*: *lēta, vētar* – ali: *prōcvitat, svītal, svītlo*

ispred *z*: *trēzan* – ali: *zvīzda*

(Pod dugim naglaskom u ovoj se situaciji jat reflektira kao *ie*, najčešće.)

KONSONANTIZAM

Karakteristika bosiljevskog konsonantizma

Za razliku od vokalskog sustava, bosiljevski konsonantski sustav je posve bliz konsonantskom sustavu standardnoga hrvatskog jezika.

Razlike: sporadične pojave suglasnika *dž* (*nōdžek, Bōdžija*). Pojava ovog suglasnika vjerojatno je utjecaj štokavskog narječja. Sporadično se javlja i fonem/ alofon *ś* (*pušo*)

Suglasnička shema bosiljevskog sustava

	praskavi	praskavo-tjesnačni	nazalni	drhtavi
zvučni	b g d	dž đ z ž		
bezvučni	p t k	č ć s ś š f h		
neutralni (zvonki)		v l lj j	m n nj	r

Suglasnik *dž* dolazi samo u turcizmima i veoma je rijedak. U pravilu se zamjenjuje sa *ž*: *svīdožba*.

Suglasnik *j* se nekad javlja kao refleks starog *dj*: *mēja, grāja, ògrajen*.

GLASOVNE PROMJENE

Od promjena u fonološkom sustavu bilježimo:

- a) one koje se ne javljaju, odnosno koje su izostale u bosiljevskom govoru, a prisutne su u standardnom hrvatskom jeziku
- b) one koje se u bosiljevskom govoru javljaju, ali ne i u standardnom hrvatskom jeziku.

SAMOGLASNIČKE PROMJENE

Prijevoj

Prijevoj se u bosiljevskom govoru javlja često, a alternacija samoglasnika se javlja od dugog samoglasnika, odnosno diftonga do nultog samoglasnika / multi stupanj alternacije.

i	a	e	ie	o	uo	u	∅
<i>splītat</i>	<i>ḍplat</i>	<i>plētivo</i>		<i>plḍti</i>	<i>pluoṭ</i>	–	–
<i>nāginjat</i> (stand. naganjati)	<i>izganjat</i>	–	–	<i>gḍnit</i>		–	<i>nāgnjat</i>
<i>sāpinjat</i>			<i>sṗiet</i>	<i>spḍjit</i>		–	–
<i>spinjāčka</i>	<i>spājat</i>		<i>sāpiet</i>	<i>spuoṗjka</i>			
<i>izžinjat</i>	<i>žānju</i>	<i>žēti</i>	<i>žietva</i>	–	--		<i>žnjāčica</i> (na)žnjät
–	–	<i>srēsnit</i>	<i>riestat</i>	–	–	(u)rūst rūstat	řstat

Prijeglas

Prijeglas se u bosiljevskom govoru ne provodi u instrumentalu jednine muškoga roda:

bosiljevski govor: *s vūkum*
s češljum

Proteza

U bosiljevskom govoru proteza je karakteristična pojava, a javlja se:

1. u liku fonema *j* kao prejotacija, ispred samoglasnika *i*: *jīgla*, *ṗivica*, *jīgra*, *jīgrat se*;
2. u liku fonema *v* ispred *u*: *vūglen*, *vuglēnka*, *vūzal*, *vūra*, *vūho*, *vūjac*, *vūlar*;
3. u liku fonema *h*, ispred samoglasnika *a*: *Hādan* (Ādam), *Hādanke* (Ādanke) (top.).

Stezanje

Najkarakterističnije je stezanje u zamjenica:

kī < koji, *kā* < koja
kô < koje, *kô* < kao

Gubljenje samoglasnika

Gubljenje samoglasnika se provodi kao:

- a) afereza (gubljenje na početku riječi): *vâ vo, zâ nu, nâ n, nâ naj* < na onaj, *vûdaj, nûdaj* ...
- b) sinkopa (ispadanje samoglasnika u slaboj poziciji): *põndiljak, põčkaj, rëcte, zãmte, skõçte, dřšte/dřžte*, i novije: *baterja, (e)letrka* ...
- c) apokopa (gubljenje samoglasnika na kraju riječi): *neg, kog, keg, ovdik, undik; un, ov* ...

Zamjena samoglasnika

Zamjena *o* > *u* provodi se:

- a) na početku riječi: *on* > *ûn, ûnog/ûneg*
- b) u nastavku: *om* > *um*: Isg: *S nâšum hižum*.

SUGLASNIČKE PROMJENE

Obezvučenje

Ne obezvučuje se sonant na kraju riječi: *nov, takov*; ni konsonant: *bog, druob*; ali se obezvučuje sonant u sredini riječi: *nofci*. Stariji govore: *nõfci*, a mlađi govore: *nõvci*, što je odraz interferencije standarda. (U prilog uvjetnog javljanja obezvučenja je i primjer: *nõv – nofcâti*.)

Palatalizacija

U tvorbi imenica se javlja palatalizacija: *kvâka – kvâčica, rûka – rûčica, nõga – nõžica*. (Dobro je semantički odijeljeno značenje: *rûčica* može imati značenje i deminutiva dijela tijela i dijela uređaja na stroju, a *rûkica* samo deminutiva dijela tijela, isto tako i *nõga – nõžica – nõgica*.)

U oblicima glagola *moći* palatalizacija je prouzročila zamjenu *ž–r*, jer se upotrebljava drugi oblik prezenta: *mõrem, mõre*.

Sibilarizacija

Sibilarizacija se u imenica ne provodi: *vûki, vrâgi, ðrihi; vûki(m), vrâgim, ðrihim/ðrijim*.

Sibilarizacija se u imperativu provodi: *põteci, rëci, strîzi/strîži, ostrîži*.

Jotacija

Provodi se tamo gdje se u standardnom jeziku ne javlja:

1. U imenica: *Brêde* (top.) *brêze*; *brezje*, *Lôde* (top.) *lôze*; *lozje*, tako i *třšće*; *trsje*.

2. U pridjeva; u komparaciji pridjeva nije uvijek dosljedna: *mlâd* - *mlâji*, *slâji*, *jači*, ali: *dûži* - *dûglji*, *tîši* - *tîhlji*, *nîži* - *nîžlji* /*niz-lj* > *ž*). Postoji lik jotirani s epentetskim *l*: *mîšlji*, *mêklji*, zatim *slâglji* (od *slâk* 'jeftin'); uz promjenu po zvučnosti. Poseban je lik *kuôdi* 'kozji', te *k^uôžji*.

3. U glagolskim oblicima se ne provodi gdje nije došlo do metateze: *dôjti*, *dôj-dem*. U gl. pridjeva također se neredovito javlja, odnosno ostalo je *j* u izgovoru do danas (umjesto standardnog *đ*): *rôjen*, *đgrajen*.

4. Nije provedena jotacija u broju: *třⁱeti*.

Metateza

Osobito je česta metateza *jn* < *nj*: *lâjnski* < *lânjski*, *strâjnski* < *strânjski*. *Tû su bìli nîki strâjnski*. *Lâjnski snîg, ne gôvori têga*.

Metateza se ne provodi u glagolima tipa: *dôjti*, *pôjti*, *zâjt(i)*. Lik *sêga*, *sêmu* rezultat je gubljenja glasa *v* u skupini *vs*, pa nije ni moglo doći do metateze (premetanja) (*svega*).

Deiksa

Deiksa/navezak, čestica se javlja u nekoliko likova:

— *ûndak*, *ôvdik*, *tûtek*,

— *dânaska*, *jûtroska*, *snôčka*,

— *nîgdar*, *nîgder*, *bôgdar* (*Bôgdar bôg, kâj delâte. Dâbogdar se ne vřnili tûtek/tûtekar*)

Muljiranje

Promjena sloga *li* u *lji*, *le* u *lje* javlja se u riječima hrvatskog podrijetla i tuđicama: *dôklje*, *vâlje*, pa tako i *krûljit*, *žêljit*, *čřljen*, *orûljen*.

U riječima stranog podrijetla te pojave se često javljaju u posebnim morfemima: *-alj*: *pêgalj*, *rîgalj*, *špêgalj*; *-ljin*: *pêgljin*, *kêgljin*, *têgljin*, *krîgljin*, *kôsljin*, *lâdljin*, *šarâjzljîn*, a može i *rîgalj*, *pêgalj*; *-ljica*: *kîkljica*, *rèkljica*.

Suglasnik *l* na kraju sloga/riječi

— ne mijenja se u *o* na kraju riječi: *bîl*, *vîdil*, *vôl*, *cêl*, *mřzal*

— ne mijenja se u *o* na kraju sloga usred riječi: *sêlce*, *kôlce*.

Zamjena suglasnika i suglasničkih skupova

Zamjena suglasnika u bosiljevskom govoru javlja se kao potpuna zamjena suglasnika ili skupova (kad je jedna mogućnost), ili djelomična zamjena kad suglasnici alterniraju.

l v: plāšilo – plāšivo (Ko plāšivo u šēnici)

n l: japnēnka – japlēnka

v f: vrābac – frābac, vānjkuš – fānjkuš

hv f: (hvala) > fāla, (uhvatiti) > ufātiti, fāt; u skup. kt: nōfti

m v: gūmno > gūvno; plāmen – plāvan, prāmen – prāvan

v m: rāvno – rāmno, Rāvno / Rāmno (top.), rāvnač – rāmnač

m n: hūm, hūmka, hūmak – hūnka

n m: Nikola > Mīkula, Mīkulaš, Mīkāč

h j: đrih (orah) – đrij; đriji, đrijov/đrihov

nj lj: glāmnjica – glāmljica, sūmnja – sūmlja, sūmljati

lj nj: lōmljica – lōmnjica

dl gl: dēlbok, glībok, (kneda) > kēgla > kēgljin, dli – gli

zd zg: zglīhat – zdlihat (Dli su dōšli. Gli shajaju ...)

dj > j; od stsl. dj ne nastaje uvijek đ: mēja, rōjen, řja, ali se sekundarno, kao rezultat jotacije javlja: rođāki, zārđal. Javlja se i ondje gdje se u stand. jeziku ne javlja: Lōđe (top.) Lozje, kōđe (uz kōzje, kōzje) kuōđe mlīko.

ć je u skupini šć (posljedica promjene) stj, skj > šć: šćipat, ć je i u primjerima:

a) pišće, trešće, třšće

b) cēdan

čnj > šnj: pēčnjak – pēšnjak,

čn > šn: pāmučna – pāmušna, bumbāčno – bumbāšno, mūčno – mūšno, (pšenični) > šēnišni (šēnišna mēlja, mūšni mu se).

čtvo > štvo: račtvō/raštvō (Dūktor mu je dāl rāštvo)

čr nije zamijenjeno sa cr: čřn, čřplje, čřv, črvojđina

Gubljenje samoglasnika / ispadanje suglasnika

Na početku riječi

P se gubi ispred t: tīca, tīć; ispred č: cēlica, cēlnjak; ispred š: šēnica, šēnični / šēnišni.

V se gubi u skupinama vl: lās, lākno, lāstito (Šāl je na lāstito tāmō), lāće, lasīnka; u skupinama vn: nūk, nūčica, nūtar; u skupinama vm: mřt (Svī cēmo mřt / pđmřt); u skupinama: vt i vj: tđrak, jēd (od ujed – vjed).

H se gubi u primjerima: Řvacka, řvat se, lād, řžulja, ote, ūmka / ūnka / hūmka, ali: halja, haljica, hrptenka / rptenka.

K se gubi u primjerima: *ćêr, ćî*.

M se gubi u primjeru *nõgi* 'mnogi' (*Nõge i nõge cõdu zãto zãplakat.*)

U sredini riječi

P se često gubi u prefiksu, prema promjeni *ob – op – o*: *ðkolit, ðsić, oskřbit, ðšit; ðrizat* (od *obrziat*).

V se gubi u skupinama: *sv, svl, svr, tvr: sãki, sî, sãgde, sãgdi, sagdãnji* (*sagdãnja rõba*); *slãçit se, slãdat se; srãka, srãb, sřbit; třd, çetřtak, çetřti*.

D se gubi u prefiksalsnom morfemu: *ðskoçil, ðšteta, ðsić, ðtrgat, ðzvõnit* (*ðzvõnilo je põlne / põldan*); *põložak* (*Kõkoš je zdrõbila põložak*), *nãzõrnik*.

H se gubi u složenicama kojih drugi član počinje sa *l, r*: *olãdit, izlãpit, narãnit*. Inače se u sredini riječi izgovara: *mõha*.

Na kraju riječi

H se gubi na kraju riječi: *vř(h), dã(h), mi(h)*: *Dõk je izãšal na vř, nõstal mu je dã, ìma slãb mi*.

NAGLASAK

NAGLASNI INVENTAR

Bosiljevski je naglasak općenito slabije siline, slabije ekspiracije. Kako je u naglašanih slogova smanjena ekspiracija, to su naglašeni i nenaglašeni slogovi po silini ujednačeniji nego u standardnom hrvatskom jeziku.

U intonaciji je sadržana bitna razlika između standardnoga i bosiljevskoga naglasaka. Bosiljevski naglasak karakterizira samo silazna intonacija.

Određeno odstupanje od standardnog naglasaka osjeća se u bosiljevskom govoru i pri trajanju izgovora naglašenog sloga. Dugosilazni naglasak izgovara se nešto prikraćeno, a kratkosilazni za nijansu produžen, u usporedbi sa standardnim naglaskom hrvatskoga književnoga jezika. Tako se kratkosilazni naglasak (brzi) po trajanju približava kratkouzlaznom (sporom). Sustav bosiljevskog naglasaka je:

- dugosilazni
- kratkosilazni.

Istina je da postoji i određena nestabilnost u akcentuaciji, pa se u govoru starijih čuje i prizvuk akuta, kao relik, odnosno u mlađih se čuje kratkouzlazni naglasak, kao odraz interferencije standardnog jezika, ali to je izvan sustava.

Kratkosilazni slog se izgovara s nešto manje siline i sporije od standardnog kratkosilaznog akcenta: *dîm, gõl, lîb, snõp, zdrãv, dřva, ìne, Jělka, lîšnjak, lõnci, rûšit, šçãpit, zělje, kokõtić, perãçica / perãçica, vodãrica / vodãrica, pobřkan, razûmim, Topõlik (top.), govõdar*.

Dugosilazni naglasak je nešto kraći nego standardni dugosilazni naglasak: *bêl, bôg, cîv, dêl, glûh, šcâp, vrâg, vrûc, lûžnica, mêlja, zâkon, pâlit, morêlac, komârac, dobîtak, šcâpîćak, dozîvat, izvîkat, medmâšni, jesênski, zapakîran*.

U bosiljevskom govoru, kako je to vidno iz primjera, a i fiziologije naglasaka, očituje se, u odnosu na akcenatski sustav hrvatskoga jezika, nedovršenost akcenatskog sustava: nije dovršeno posljednje pomicanje akcenta, a osjeća se izvjesna nestabilnost u mjestu naglasaka.

Schema naglasnog sustava

slog	kratkosilazni	dugosilazni
jedini	+	+
otvorena	-	-
ultima zatvorena	-	gl: inf – bez dovrš. i +
		im: Gpl. ž. r. +
		im: dvo-trosl. +
penultima	+	+
propenultima	im +	im. +
	gl: inf. s dovrš. i +	gl: inf. s dovrš. i +
	pridjevi složeni +	pridjevi -
četvrti od kraja	im. složenice +	-

Nenaglašene dužine u bosiljevskom govoru

Prisutnost prednaglasnih i zanaglasnih dužina ne može se pouzdano utvrditi kao element prozodijskog sustava. Zanaglasnoj dužini se mogu zapaziti tragovi:

U glagola: *ôbâjt – obâjat; pôjît – jît; oblâči se (oblak) – oblâči se (čovjek)*,

U imenica: *vôlôv – vôl; vrîmêñ – vrîme; kôšâr – kôšara; jâgôd – jâgoda*.

U tim primjerima dužina je kraća od dužine standardnog hrvatskog jezika, te bismo mogli govoriti o poludužinama. Prednaglasnih dužina u bosiljevskom govoru nema.

NAGLASNE OSEBUJNOSTI

Da bismo obrazložili sustav bosiljevskog naglasaka, razmotrit ćemo neke tvrdnje iz dijalektologijske nauke. Dr. M. Moguš kaže: »Iako je čuvanje starog akcenatskog mjesta odlika najvećeg broja čakavskih govora, treba ipak reći da ima čakavskih sredina koje se nisu mogle oduprijeti regresivnom pomicanju akcenta,

tj. tendenciji za promjenom naglasnog mjesta. Naime, zatrućem opozicije između \sim i $\hat{\sim}$, odnosno prijelazom \sim u $\hat{\sim}$ počela je silaznost davati akcentuaciji osnovni intonacijski pečat. To znači da je početak naglašenog vokala težio da bude intonacijski visok. Tako je slog ispred akcenta postajao samo zalet za tu visinu. Dakako, dug predakcenatski vokal osobito je tomu pogodovao jer se zalet prema vrhu mogao bolje razviti. Prednaglasne duljine postale su uzlazne ... Tako je dolazilo do prijelaza akcenta na prethodni vokal, odnosno do novijega pomicanja akcenatskog mjesta.« Takvu »akcentuaciju s prvim sustavnim pomakom naglasaka« Moguš naziva novijom akcentuacijom.

U bosiljevskom govoru naglasak se pomakao sa zadnjeg sloga, ali prema naglasnom inventaru, bosiljevski govor ne bilježi prisutnost (učestalost) akuta, dakle, došlo je do zatruća opozicije između \sim i $\hat{\sim}$.

Dr. S. Težak o akcentu čakavsko-kajkavskoga govornog područja kaže: »Svakako se frekvencija metatonije $\sim \hat{\sim}$ može smatrati kajkavskom, a češća regresivna metataksa $\sim \hat{\sim}$ čakavskom crtom. Kretanje tih izoglosa potkrepljuje ovu tvrdnju. Kajkavski metatonijski val, snažan na sjeveroistoku, na međi s prigorskim govorima (Pribić, Krašić, Trg), šireći se prema jugozapadu gubi snagu na obalama Kupe ... a zatim još više u govorima Ribnika, Rosopajnika, Netretića i Zadobarja. U suprotnom smjeru slabi tendencija prenošenja kratkosilaznog naglasaka sa središnjeg sloga. Najjača je na krajnjem jugozapadu dvoakcenatskog čakavsko-kajkavskoga područja: *oženim se, zabavit se, pōginit, dōnesal, nāmetat, šēnica, kōrīto* (Generalski Stol, Duga Gora) slabi prema sjeveroistoku: *ožēnim se, zabāviti se, pogīnit, donēsāl, namētat, šēnica, kōrito* (Duga Resa, Netretić, Ribnik), i nestaje na području frekventne metatonije: *ožēnim se, zabāviti se, pogīnat, donēs'l, nametāti, šēnica, korīto* (Ozalj, Trg, Pobrežje, Vrhovac).«

Bosiljevo je na sredini između Netretića i Duge Gore; dakle, prijelazno govorno područje koje dijeli, kako Težak dalje kaže, kajkavsko-čakavsko od čakavsko-kajkavskih govora.

Bosiljevski govor navedene primjere poznaje s ovakvim naglaskom: *ožēnim se, zabāviti se /zābavit se, pōginit, dōnesāl, namētat / nāmetat, šēnica, kōrito*.

Dr. Ivšić, u raspravi »Jezik Hrvata kajkavaca«, obrazlaže akut kao mogućnost pojave: na dugim i kratkim vokalima. U bosiljevskom se govoru čuje:

- a) prema Ivšićevim akcentima na dugim vokalima: *sūša*
- b) prema Ivšićevim akcentima na kratkim vokalima: *s kūŋji, te zēlje, žēnski, ali mōkri / mūokri. Ōpanki su mōkri. S mūokri opānki. Z gūornji njīv. Z gūornji sēl.*

Dakle, akut se u bosiljevskom govoru javlja sporadično.

U istoj raspravi u objašnjavanju metatonije, Ivšić daje primjere: s pojavom u čakavaca i u kajkavaca. Navedeni naglasni likovi u bosiljevskom govoru:

1. a) prema pojavi u čakavaca se podudaraju: *sēdam*, ali *bōgati / bogāti*. *Oni su bōgati*. *Bogāti to mōru nāpravit*.
b) prema pojavi u čakavaca se ne podudaraju: *gīnem*, *rīžem*
2. a) prema pojavi u kajkavaca se podudaraju: *cēstar*, *mīlnar*, *pāvuk*, ali *pavučina* kao i *jezičina*, vjerojatno pod utjecajem novijeg, standardnog naglaska.
Zatim: lēta, *čūjem*, *dēlam* / rjeđe: *dēlam*: *Kāj dēlaš?* *Dēlam po hīži*.
b) prema pojavi u kajkavaca se ne podudaraju: *govēdina*, *bābin*, *mēsta*, *kūpujem*, *rūška*, *pōndiljak*, *svādba*, te *ōtava*, *ōprava*, ali: *mēlja*.

Sumirajući cjelokupni naglasni inventar mjesnoga govora i slijedeći citiranu literaturu, može se bosiljevski govor svrstati u treći akcenatski tip; noviji i dvoakcenatski sustav prema Mogušu, odnosno približava se četvrtom tipu Ivšićeve sustavnosti akcenatskih tipova.

PRIJELAZ NAGLASKA NA PRVI SLOG

Proklizu u bosiljevskom govoru prati nekoliko bitnih karakteristika. Naglasak prelazi na proklitiku. Pomiče se prema početku riječi, ali samo u određenim primjerima.

- a) starija prokliza zadržana: *Tāncat cēmo ū troje řvacku*. *Dīli nā dvoje*. *Dīli na dvōje* (na njih dvoje).
- b) novija prokliza nije provedena: *U trī vūre*.

Stari se sustav poremetio pa tako postoji u istim sintagmama i novi i stari naglasak:

Hōdi pō vodu u Tvūn. (ustaljena sintagma)

Hōdi po vōdu kōscim. (promjenljiva sintagma)

Imenice

Imenice muškoga roda

— *prēko brīga*, *Prēko brīga* (top, okamina), *s ūn kraj brīga*.

— *nā prik* < *prik*, *pričac* < *na pričac*; *Īdemo pōprik/nāprik*. Ali i: *na prik*, *uvijek: pō prik*. *Mōre se i nā prik*.

*O pomicanju naglaska unutar riječi više će biti govora u morfologiji; pregled akcenatskih tipova.

- *na trâg*: Naglasak ne prelazi, nema ni priloga natrag. *Dôšli smo na trâg lîsici. Īdemo nâzât.*
- *nêmrs* < *mrs*, *nêmrsni* – *nemrsni dâni*: *Bêtežan jî nêmrsno. Pred Vâzam su nemrsni dâni.*
- *zâ vraga* < *vrâg*: *Nî zâ vraga nî. Nêće nî za vrâga.*
- *zâ Boga mîlega*: *Nêmōj nî za Bōga.*

Imenice ženskoga roda

- *nâ vodu* < *vōda*, *pō vodu*: *Vōdarice ĩdu pō vodu. Ali: u vōdu, iz vōde. Gōdni blâgo nâ vodu.*
- *nâ pašu* < *paša*: *Ōdignjaj blâgo nâ pašu, u gřm. Dōbro je nâ paši kâd nî mû(h), pa blâgo ne štřće. Ō kŭma, kâj dēlaš/delâte?*
Sintagme *nâpašu* i *nâvodu* su ustaljene sintagme i ponekad se preoblikuju u imenicu: *Ā tâ tvōja nâpaša je slâba.* (Vjerojatno slijedeći: *ĭspaša*, dio koji se ispaša, a ne kosi.)
- *u šūmu*: Ali postoji, vjerojatno utjecaj štokavskoga govora, i: *ŭ šumu (Ŭ šumu te Bōg okrēnil)*
- *nâ glavu*: *Pâl je nâ glavu.* (Tako je kad sintagma poprima i funkciju priloga: *nâglavu* umjesto *naglavce*, *naglavačke*.) *Na glâvu je mētnila rûbac.*
- *dō duše* < *dûša*: Sintagma ima funkciju priloga: *dōduše*, inače je: *na dûšu, za dûšu.*
- *nâpamet*, *na pâmet*, *ōpamet*: *Svâšta ti dōjde na pâmet. Dōšla je ōpamet. Vŭći nâpamet.*
- *ŭ pomoć* i *u pōmoć*: *Hđte jim ŭ pomoć. Hđte jim u pōmoć.*
- *nâ ruke* i *na rûke*: *Mâšinat cēmo nâruke* (ručno). *Īde mi narûku* (pomaže mi; stand. *nârûku*). Bilo bi logično i: *s nōge nâ nogu*, ali je jači novi utjecaj čakavsko-kajkavski, pa je prijelaz zaustavljen: *s nōge na nōgu.*
- *nâ juhu*: *Skŭhaj krŭmpir nâ juhu ili nâ celo.* Drugo je: *na celo.*

Tako se javljaju i ustaljeni priložni izrazi: *nâ zimu*, *nâ jesen*, *pōd večer*, *prēd večer*, ali se isti oblici javljaju i s neprelaznim akcentom: *pod zîmu*, *na jēsen*, *pred vēčer* ...

- *Pōdstene*, okamina (top.) *pod stēna(m)*: *Sâd su mašâri pri Pōdstena(mi).*

Imenice srednjega roda

U imenica srednjega roda dolaze do izražaja ustaljene sintagme, shvaćene kao prilog, koje su nastale pod novom akcenatskom situacijom.

- *pō drva*: *Īšli su pō drva / pōdrva. Po đřva hōdi sâm.*
- *nâ mesto*: javlja se višestruko semantičko značenje: *Stupi nâ mesto*; kaže

se stoci, da se namjesti uz jasle. *Hđdi na mĕsto* (na svoje mjesto). *Hđdi nā mesto njĕ. Nā mesto njĕ, ĭdem jā.*

— *nā leto: Nā leto ěe biť đđst vōća. Nāleto / k lĕtu ěĕdu pđjt u škōlu.*

Zamjenice

Naglasak prelazi (može prelaziti) na prijedlog sa svih vrsta (naglašenih oblika) zamjenica, osim s posvojnih zamjenica.

Lične i povratne zamjenice

— *ū me, ū te, pō te, vā nje, ū njoj, zā nas ...*

Đđšla sam pō te. Ū me glĕj. Zā nas je đđst.

Ako prijedlog završava na samoglasnik *a*, naglasak prelazi na *a*: *Glĕj podā se. Hđdi predā nje.* Preneseni naglasak na *a* je dug, ali može se reći: *Pđĉisti izā sebe.*

Pokazne zamjenice

— *đ tem / đp tem < đb tem; jā đp tem nĕ znam nĭš.*

— *vā to, ū to, ū vo, vā vo ... Pđglĕj ĉezā vo đkno.*

Upitne i odnosne zamjenice

Zā ki hāk ěu đbisit? Ū ki rĕd ěeš stāt, ū tem mōraš đstat. Ū kem mi vūhu zvđni? Zā kega je tĕla zā tega je šlā. Ő kem govđriš? Pđ kega ěeš vrāga tāmo pđjt. Zā ĉim žāliš i đ ĉem govđriš.

Zamjenica *ĉ* uz prijedloge daje nove izgovorne cjeline; priloge: *nāĉ, pōĉ, ūĉ, vāĉ, zāĉ ... Podāĉ ěu mĕtnit kāmēn? Vāĉ ěu ĭzlit?* (U ovim sluĉajevima provedena je samo redukcija jer nije bilo potrebe za vokalizacijom; *na ĉb > nāĉ ...*).

Neodređene zamjenice

Prijelaz naglaska s neodređene zamjenice je rjeđi:

— *ĭkĭm < i kĭm, ĭĉim < i ĉĭm: Dā se ĭĉim pokāže. Dā s ĭkĭm govđri / divāni, lāglje bi bĭlo;*

— *ĭki, nĭki, ĭkakov, nĭkakov; Dā tĭ đđjde ĭki strājnski. Āli nĭki ne dohāja. Dā je ūn ĭkakov ĉđvik. Āl je nĭkakov*

U ostalih neodređenih zamjenica prijelaz naglaska mijenja i značenje riječi: *Za nĭš nĭ* (zamjenica). *Zāniš nĭ* (prilog).

Brojevi

Starije je prenošenje naglaska zadržano u ustaljenim izrazima. Novije prenošenje naglaska se ne provodi.

Tâncat cêmo pđljku ũtroje. Ali: U trôja kōla nâmiću sêno.

Prêriži jâbuku nâdvoje. Ali: Nâriži za dvôje.

Prî dvi bđri (top.). Kê dvi ĩdu? Kî dva? Kâ dva? Bîl je pri dvi cûre. Rîži i šî ũjedno. Brêž ušîtki / ušîtkuov. Mêci ũ jedno.

Dôjt cêdu u dvi vûre. Őb dvi. Za trôje cêmo nâpravit jîlo.

Duojte iza trî (doći će).

Duojte (duojdite) izâ tri.

Pridjevi

Kad izričajna cjelina prijedlog i pridjev služe kao priložna oznaka, ovisno o značenju, naglasak se prenosi s pridjeva na prilog; sintagme postaju priložne:

— *nâ celo* < *cêlo*: *Dîm je pâl na celo sêlo.* (pridj.)

Kûhaj krûmpir nâ celo / nâcelo. (pril.)

— *nâ suho* < *sûho*: *Mêtni tō na sûho mêsto.* (pridj.)

Nê kuhaj nâ suho / nâsuhô. (pril.)

— *nâ živo* < *živo*: *Rîžu u živo mêso.* (pridj.)

Rîžu ũ živo / ũživo. Nâživo. (pril.)

— *ĩz nova* < *nđovo; pđnovo*: *Īdemo na Nđvo Sêlo* (top.). (pridj.)

Īdemo pđnovo / nânovo. Īznova. (pril.)

Naglasak se u pridjevima ne prenosi, u priložima prenosi.

Glagoli

U bosiljevskom mjesnom govoru se u glagola osjeća pomicanje naglasaka kroz tri vida:

a) Redovno pomicanje; progresivno pomicanje prema prvim slogovima u odnosu na stariji naglasak:

kđsil, kđsila, kđsili

pêčem, pêčedu

kđpal, kđpala, kđpali

lêtim, lêtidu

b) Pomicanje na prefiks:

pđmel, pđmela, pđmest < mêst (mêtlom)

pđpil, pđpila, pđpit < pît; pđpila

prêskočil (preskđčila), prêskočit; skđčit

đstrigal, đstrigla, đstrić; sîrić

c) Pomicanje na negaciju jest prisutno, ali kao i u prethodnim slučajevima, osjeća se nedosljednost:

nê znam, ali i ne znâte; Kâj ne znâte?

nê smiš, ali: nê smite i ne smîte; Nê smite to dêlat. Ne smîte to dêlat.

MORFOLOGIJA (I TVORBA RIJEČI)

IMENICE

PARADIGMA -a

Imenice muškoga roda

Jednina	Množina
<i>stǎl-∅</i>	<i>stǎl-i</i>
<i>stǎl-a</i>	<i>stǎl-ǎv</i>
<i>stǎl-u</i>	<i>stǎl-im</i>
<i>stǎl-∅</i>	<i>stǎl-e</i>
<i>stǎl-∅</i>	<i>stǎl-i</i>
<i>stǎl-u</i>	<i>stǎl-i</i>
<i>stǎl-ǔm</i>	<i>stǎl-i/m</i>

Po ovoj paradigmi se dekliniraju:

— imenice m. r. koje u Ns. završavaju na suglasnik: *stǎl*, *stǎg*, *jǎrak*, *izvor*, *vǎl*, *rǎst*, *čǎvik*, *pǎrst*, *slǎk*, *gǎnak*, *pǎstolak*, *ǎpanak* ...

Jednina

Vokativ nema posebnih nastavaka; ne razlikuje se od nominativa, osim izuzetaka: *O, Bǎže mǎj! Bǎg mǎj! O, čǎvik bǎži. Slušaj, čǎvice, kǎj ti se vǎli.*

Uz dativ ostaje uvijek prijedlog *k*, bez obzira na početni suglasnik: *k kǔmu*, *g/k grǎbriću. Pǎmetni tǎ k/g grǎbriću. Prijedlog k/g izgovara se sa ə (šva). Događa se da k/g potpuno izostane kao posljedica brzoga govora.*

Instrumental ima nastavak *-um*. Prijedlog *s* ostaje bez samoglasnika, bez obzira na početni suglasnik: *s vǔkum*, *s kǎcum*, *s rǎžnjum (srǎžnjum)*, *s zrǎkum (sə zrakum)*, *sǎ šǎšum*, *š šǎšum*.

Množina

Genitiv ima karakterističan nastavak: *∅, -i, -ov / pǎstolak, pǎstolkov, vol – vǎlov, pǔž – pǔži, pǎnj – pǎnji/ev/ov. Nǐ pǎstolki. Nǐ pǎstolkuov. Nǐ opǎnak za kǔpit. Nǐma ni kuol, ni vuol. Bǐži od vǎlov. Lǎtos nǐ pǔži, nǐ lišnjaki. Nǐ prǎsac. Nǐ prǎscǎv.*

Lokativ ima nastavak *-i*: *na stǎli, na kuonji, na vuoli. Īde po dǔktori / duk-tǎrǐ.*

Neki su toponimi zadržali lik lokativa: *Pri mlǐni. Pri dvǐ bǎri. Pri /pod Burǎni (Sǎd su mašǎri pod Burǎni)*

Instrumental ima nastavak *-i, -im*: *s stǎli, s vǎli/s vuoli. Nazǐvlju ga svǎ-kakvim imǎnim / imǎni. Kǎmo ćeš tǎmo s pǎnji.*

Ostala objašnjenja

Nepostojano *a*, koje se redovito pojavljuje u NAsg., izostaje u Gpl. gdje je nastavak *-ov*.

Nsg: *lōnac, mlâtac* (štap za mlaćenje), *nōfat / nōft*

Asg: *lōnac, mlâtac, nōfat / nōft*

Gpl: *lōncov, mlâcov, nōftov*; rjeđe: *lōnāc, mlâtāc*

Ne produžuje se osnova imenice tipa građanin; govori se: *Lipoščāčan, Bosiljevčan, Ričan*.

Ne postoji duga množina: *vōl – vōli, sōm – sōmi, ōtac – ōci, snōp – snōpi*.

Imenice *brāt, gospōdin* imaju množinu:

brat: dvā, trī, četri brāta, sēdam brātōv ...

gōspon: dvā, trī, četri gōspona. Tū je čūda gōsponov. Nisu brāti.

Oblik zbirne imenice rjeđi: *Ūni dvā su brāti / brāca. Ko gospōda živiju* (govori se više ironično).

Imenice *strīc* i *tētac* imaju hipokoristike koji u kosim padežima jednine produžuju osnovu:

Īde strīče. Īde tēče / tječe. (Vidi paradigmu str. 88.; hipokoristici.)

Imenica *vř(h)* ima okrnjenu osnovu: *Na vř. Toponimi: Vř, Vřhi.*

Imenica *čōvik* ima u starijih govornika i jedninu i množinu od iste osnove: *Hōdi se s čōviki podivānit. Čōviku je tēško. Pridjev muški može biti poimeničen: Tēško je kād nī mūškega pri hiži. U rātu su mūški (im.) poginili. Mūška (pridj.) roba.* Ali pridjevska deklinacija ostaje i u poimeničenim oblicima.

Imenice srednjega roda

Jednina	Množina
<i>sēl-o</i>	<i>sēl-a</i>
<i>sēl-a</i>	<i>sēl-∅</i>
<i>sēl-u</i>	<i>sēl-im/am</i>
<i>sēl-o</i>	<i>sēl-a</i>
<i>sēl-u</i>	<i>sēl-i(m)</i>
<i>sēl-um</i>	<i>sēl-i(m)</i>

Po ovoj paradigmi se dekliniraju imenice srednjega roda koje u nominativu jednine završavaju na samoglasnik: *o, e*.

Nejednaki oblici jesu:

Jednina

Instrumental ima nastavak *-um*: *sēlum, kōlenum, piščetum, Pod Lōdum* (top.), *Skrōz za Rāvnum sīkū dřva. Zvōni s zvōncum.*

Množina

Genitiv ima - \emptyset nastavak: *sěl, šil, vûh, tël, rämën, čūdēs, jājāc*.

Dativ ima nastavak -*im* / rjeđe -*am*: *Něk ide k ùnim sëlím. Prìmakni lōjtre k rāmenam. Ne prìmiči se kōlim.*

Lokativ ima nastavak -*i-im*: *Īde po sëlím. Vōzi se u kōli. Dōbit ćeš po vūhī / vūhi.*

Instrumental ima nastavak -*i*, rjeđe -*im*: *Hōdi za kōli. Tēle je s prāscim. Mīga s vūhim (s vūhi).*

Ostala objašnjenja

Imenica *dřvo* ima samo jedan oblik kad označava 'ogrjev', a kad označava *rastuće* (biljku), češće se rabi riječ *stāblo*: *Dōnesi dřvo na đganj. Nā tem břdu nī stābal, rāstu sāmō lēske, s ūne strāne rāste kādi kō dřvo.*

Imenice *oko* i *uho* imaju oblike: kad znače osjetila: *đko, obādvā đka, slīpo đko; vūho, vūha*, a kad znače materiju: *ūoka, đčice, vūho, vūha*.

Produženi oblik je rijedak: *nēbo – nebēsa, čūdo*.

Imenice tipa *prāse, tēle, jānje* nemaju množine, nego je nadoknađuju množinom imenica *prāsac, tēlac, jānjac; prāse, prāseta; prāsac, prāsca; prāsci, prāsāc, prāscim ...*

Poznata je -*n* osnova: *tīme – tīmena, sīme – sīmena; simēnje*.

Posebno se deklinira (kao utjecaj štokavice) imenica *dōba* (*đvo dōba*): *Kī dohāja vā vo dōba? Ne gđvori đp tem dōbu. Vā ko dōba dohāja dōma? U upotrebi je s istim značenjem vrīme: Vā ko vrīme dohāja dōma? Za množinu se upotrebljava isti oblik: Kādi su tā dōba. Vā na dōba se tō drūkčije dēlalo. Ali i kao ž. r.: Ū tu dōbu. Dđ te dōbe. Imenice-hipokoristici *vraže* i *bože* preuzele su oblik N od V: *Vīdi ūno vrāže, kāmō je sēlo*.*

Imenica *gōveče / govēčeta ...* u množ. zamjenjuje riječ: *blāgo* (nema oblika *goveda*). *Tāmō je ničije gōveče. Pūsti ga, prōj(t) će za drūgim blāgum.*

PARADIGMA -e

Imenice ženskoga roda

Jednina	Množina
<i>žēn-a</i>	<i>žēn-e</i>
<i>žēn-e</i>	<i>žēn-\emptyset</i>
<i>žēn-i</i>	<i>žēn-am</i>
<i>žēn-u</i>	<i>žēn-e</i>
<i>žēn-a</i>	<i>žēn-e</i>
<i>žēn-i</i>	<i>žēn-am(a), žen-a(h)</i>
<i>žēn-um</i>	<i>žēn-am/i</i>

Po ovoj paradigmi se dekliniraju

— imenice ženskoga roda koje u nom. jedn. završavaju na *-a*,

— imenice ž. r. na *-e*: *kržiće, năcve, lōjtre* ... kao pl. tantum (Uz im. *lōjtre* javlja se im. *lojtrēnka / lojtrēnke*, rijetko: *lōjtra*.)

— imenica *măi(i)* se mijenja ovako:

măi(er), mătere, măteri, măter, măter / măti, măteri, măterum

mătere, măter, măteram, mătere, mătere, măteram, măteram / mătërami

Jednina

Instrumental ima nastavak *-um*.

Množina

Genitiv nema nastavka. Imenice kojima osnova završava na *-a* s prethodnom skupinom suglasnika iz grupe *lj, m, v, r, k, š* ... mogu u genitivu plurala imati nepostojano *a*: *škōljak, sviťiljak, rùšāk, sēstar, cīpanjak, zībak* (ali i *škōljk, sviťiljk*). Trosložne i višesložne imenice u genitivu plurala smanjuju broj slogova: *jăbukă – jăbūk, hřžulja – hřžulj, večērnica – večērnica*; tako i *līpa – līp, žēna – žēn* ...

Dativ ima najčešće dočetak *-am*: *Īdu k řžuljam*.

Lokativ ima nastavke različite. Najčešće je nastavak *-am*, ali se čuje i nastavak *-a*, a u starijih govornika i *-ah*: *Svě dēlo ōstaje na žēnam. Pūše mi po krīžica. Po nŏga(h) mi je mřzlo. Křv mi se slēdila u žīlah. Nēmoj găzit po plătah. Na lōjtra*.

Instrumental ima nastavak *-am*, ali se čuje i *-ami*: *Pod stēnami, Med drăgam / Med drăgami* (top.). *Băš smo se săstali Med drăgami*.

Stariji sustav u kojem su jasne razlike između DLI ozbiljno je nagrizen, osjeća se štokavski utjecaj morfološkog izjednačavanja.

PARADIGMA *-i*

Imenice ženskoga roda

Jednina

răvan-∅

răvn-i / kokoš-i/e

răvn-i

răvan-∅

răvan-∅

răvn-i

răvn-u/um/i

măst-i / măšču/m

Množina

răvn-i / kŏkoš-i/e

răvn-i

răvn-im

răvn-i

răvn-i

răvn-am/im

răvn-am/im/imi

măst-i/m/i

Po ovoj paradigmi mijenjaju se imenice ženskoga roda koje u nominativu singulara završavaju suglasnikom: *glâd, kôkoš, kuost, lât, mâst, stvâr*, te apstraktne imenice: *krîpost, mîlost, îspovid* i zbirne imenice: *prâšćad, čêljad*, i im. *ćer*. Imenica *ćer* proširuje osnovu samo u Vsg: *ćerko, ćerka (môja)*.

U dativu plurala je nastavak *-im*: *K nđćim je mřzlije. Īde k ćerim*.

Lokativ: *Bîl je pri ćerim / ćeram*. Ali se čuva i nastavak *-i* (*Po svî kôsti me bđli*.)

U instrumentalu ovih imenica javljaju se trovrzni nastavci, od kojih dva obuhvaćaju jotaciju: *s kôšću/m; s kôsti, s mâšću/m; s mâsti*. *Čêljad* samo: *s čêljadi*. Ali s: *krîpošću/m, mîlošću/m*. Nastavak *-i* se javlja kao utjecaj standardnog jezika.

Imenica *lâs* se deklinira po ovoj paradigmi iako u Nsg. i Npl. ima uz ženski i muški rod, pa glasi: *đva lâs, đvaj lâs; đve lâsi, đvi lâsi*. Imenica *kôkoš* ima Gsg. dva nastavka: *kôkoši, kôkoše*, tako i Npl., a Gpl. *kôkoši, kôkôš* (s duljinom) te Lpl. *kôkošam, kokôšami* (s promj. naglaskom).

POSEBNA PARADIGMA

Imenice od dragosti i hipokoristična imena

Ove se imenice dekliniraju po *-a* vrsti. To su imenice ženskoga roda i muškoga roda koje u Nsg. imaju nastavak *-e* ili *-o*. Ove imenice u jednini dobivaju proširenu osnovu. Imenice na *-o* imaju u Gsg. nastavak ili *-a* ili *-e* vrste; dvojaki.

Jednina

<i>zêko</i>	<i>Zôre</i>	<i>Mate</i>
<i>zêko-t-a/e</i>	<i>Zôre-t-e</i>	<i>Mâte-t-a/e</i>
<i>zêko-t-i</i>	<i>Zôre-t-i</i>	<i>Mâte-t-i/u</i>
<i>zêko-t-u</i>	<i>Zôre-t-u</i>	<i>Mâte-t-a/u</i>
<i>zêko</i>	<i>Zôre-t</i>	<i>Mâte</i>
<i>zêko-t-i</i>	<i>Zôre-t-i</i>	<i>Mâte-t-i</i>
<i>zêko-t-um</i>	<i>Zôre-t-um</i>	<i>Mâte-t-um</i>

Ove se imenice u množini ne javljaju. Tako se dekliniraju vlastita imena: *Mîrko, Īivko, Īôže, Pêro*, te *Mâre, Kâte* ... i hipokoristici *striče* i *teče*. Ovi hipokoristici nemaju množinu, a za množinu koriste se imenice: *strîc – strîci, têtac – têtci*. *Duojt cêdu svî strîci i svî têtci*.

strîč-e
strîč-e-t-a
strîč-e-t-i
strîč-e-t-u
strîč-e
strîč-e-t-i
strîč-e-t-um

PREGLED AKCENATSKIH TIPOVA U IMENICA

Imenice muškoga roda

Imenice s kratkosilaznim u Nsg.

Tip 1

Kratkosilazni u Nsg. ostaje isti i u Gsg., Npl., Gpl. U Gpl. ponekad ima zanaglasnu dužinu.

bòr, bòra, bòri, bòròv; tić, tića, tići, tićòv

bràt, vòl, ròv, cèp, cèr, làjt

U Ipl. se ponekad javlja dugosilazni i kao posljedica je diftong: *s vuoli, s kuonji*; različit od Gpl. *vðlov / vðl^uov*; poludiftong.

Zatim: *ðblak, gånak, làjbak, čðban, kòlac, gràbar, jèzik, fištòk*. Kratkosilazni u Nsg. sa zanaglasnom dužinom ostaje isti, ali uz: *Kàmo cèš s tiłiki klàtrī? Prī gràbri*; ima i: *Īde po duktòrī*.

Zatim: *jīverak, pòndiljak, Pòdrebar* (top.), *pòpećak, ðklasak, Ősredak* (top.), *ðpanak, ðpušak*; tako i: *kòkòtić, kòkòtića* (uz *kòkotić*); *povèćerak, Podrèbarac* (etnik), *mladòženja* (češće: *ðženja*).

I u ovih imenica plural može biti na penultimi kao dugosilazni: *Dòšla je v opànki*. (usp. *s vuoli*; Ipl.)

Tip 2

Kratkosilazni na drugom slogu trosložnih imenica u svim padežima osim u Nsg., gdje je pomaknut na prvi slog: *gībanik, gibànika, gibàniki, gibànikov; kòkotić, kòkòtića, fānjkušić, fanjkūšića*. U mogućim izvedenicama taj naglasak bi izgledao: *fānjkušić – nādfanjkušić*, ali i *nadfanjkūšići*.

Tip 3

Kratkosilazni u Nsg. na ultimi (treći slog) ostaje postojan: *ofirànt, ofirànta, ofiràntov; zafrkànt, prevarànt*. U Gpl. ima zanaglasnu dužinu, pod kojom se vokal javlja kao poludiftong: *prevarànt^uov*.

Tako i na ultimi (drugi slog): *karbìt, karbìta; fašìst, fašìst^uov*.

Tip 4

Kratkosilazni na penultimi u Nsg., često sa zanaglasnom dužinom. U svim primjerima se javlja metatonija (i pomak); u ostalim padežima ima dugosilazni naglasak: *dićak, dićàka, dićàki, dićàkov; govèdār, govedàra, govedàri, govedàrov*; tako i: *vùhak, sèljak, òrmar, zùbar, kòćak, Pòljak* (top.), *kòtač*. U novije vrijeme izgovara se i: *ormâr, zubâr*, ali: *Īdem kòd zùbara*. Ova je pojava odraz kajkavskoga govora. Ovaj tip akcenta imaju i: *podbàdač, imènjak, poštènjak, primètaš, polìtrāš; Topòlik, Gomìlćak, Kobìljak, Kostānjik* (sve top.), te *Bisāgār* (antroponim).

U Gpl. imaju često zanaglasnu dužinu: *Gomilčākōv, politrāšōv*, ponekad i u Nsg.

Tip 5

Neke imenice imaju i kratkosilazni i dugosilazni: *fānjkuš/fānjkuš, spōlak / /spōlak*, te se izgovaraju poludugim, tako i *vētar: vētar, vētra, vētri, vētrōv; fānjkuš, fānjkuša, fānjkuši, fānjkušov*.

Imenice s dugosilaznim u Nsg.

Tip 1

Dugosilazni na jednosložnim riječima ostaje i u Gsg., Nsg. i Gsg. dugosilazni. Zanaglasna dužina nije izražena: *pūt, pūta, pūti, pūtov; kōs, kōsa, kōsi, kušov*. Pod dugim naglaskom javlja se diftong, naročito u Ipl. s *kuosi*.

Po ovom tipu idu imenice: *rēp, šāš, drēn/driēnak, gfm, zēc, lās, lād, rāst, žfd*, pa dvosložne: *pēdanj, pēdnja, pēdnji, pēdnjov ...* Takav tip naglaska imaju i imenice koje imaju dugosilazni na penultimi (tro- i višesložnih), odnosno propenultimi: *nākolac, nākolca, nākolci, nākolcov; prišvarak, rāsporak, pōklopac, prēdelak, nāpršnjak, zātrdak* (uglavnom složenice), te: *omējak, omējka, omējki, omējkov; dobūtak, gubūtak, izdātak, morēlac, komārac, žutānjak*, te deminutivi: *-ićak, -ak: šćapīćak, obrōvak/obruovak, brižānjak, oblāćak ...*, ako je prisutna zanaglasna dužina moguć je diftong: *oblāćkuov ...*, pa u četverosložnih (na propenultimi): *Bosiljevac, Bosiljevca, Bosiljevci, Bosiljevcov*; (na penultimi): *potepēnac, potepēnca, potepēnci; pogorēlac, Lipoščāčan, oblāćićak, kokoćićak; veronāvuk, cigarētljin, gumilježljin; Rendulićāčan ...*

Zanaglasna genitivna dužina nije obvezna.

Tip 2

Dugosilazni na ultimi u Nsg. ostaje isti i u ostalih padeža: *potepūh, potepūha, potepūhi, potepūhov; kerempūh ...*

Tip 3

Dugosilazni u Nsg. na penultimi (dvosložni) mijenja se u kratkosilazni u ostalim padežima: *nuos, nōsa, nōsi, nōsōv; muost, rōg, lēd ...* Pod dugim naglaskom javlja se ponekad diftong. Gpl. ima zanaglasnu dužinu.

Imenice ženskoga roda

Imenice s kratkosilaznim naglaskom u Nsg.

Tip 1

Kratkosilazni u Nsg. ostaje isti i u ostalim padežima: *zōrnica, zōrnice, zōrnice, zōrnici; šēnica, jīglica, pōmisal, žnjāčica, živica, čārapa, đprava, pōstelja,*

kõnoplja, jãbuka, kũhaća. Genitiv plurala ima zanaglasnu dužinu. Zanaglasna dužina uzrokuje diftong: *mãćieħ, pðstielj, spðduob, mãcuol, ðfik, ðstik* ...

Tako se ponašaju naglasci i u četverosložnih imenica, ako je naglasak u Nsg. na propenultimi: *perãćica, perãćice, perãćice, perãćic* (zanagl. duž.); *Hrvãtica, tukãćica, jarëbica, sikĩrica, copřnjica, povitica, i janjëtina, Lapðniãka* (top.), ali bez zanaglasne dužine. Naglasnu dužinu nemaju ni četverosložne imenice, ako je naglasak u Nsg. na prvom slogu: *vĩsibaba, hřskavica, hřskavic (hrskãvic)*. Isto je nesigurno s genitivnom zanaglasnom dužinom u višesložnih imenica, ako je naglasak u Nsg. na propenultimi: *krtarðvina, krtarðvin*; tako i: *šepukðvina, javorðvina, kolotëćina, črvojjidina*, ali: *kukuruzðvina, kukuruzðvĩn* ...

Tip 2

Kratkosilazni u Nsg. postaje u Gpl. dugosilazni: *hĩža, hĩže, hĩže, hĩž; třta, tẽpša, tẽta, vðda, nõga, rĩba*. Sve one u Gpl. postaju jednosložne; zato je: *plãt/plãhãt*. Tako i jednosložna: *vřst, vřsti, vřsti/vřste, vřst*.

Imenice s dugosilaznim naglaskom u Nsg.

Tip 1

Dugosilazni nastavak u Nsg. u svim padežima nepromijenjen: *lãž, lãži, lãži, lãži; nĩt, snĩt, vlãs, vlãst (-i vrsta)*. *Nĩ tũ nĩkakve lãži. Svẽ vřsti su tãkove. Nĩ tẽ vlãsti*. Uz prisutnost sonanta često se javlja diftong: *riẽsa, riẽse/rẽse, riẽse, rẽs (!)*, *puovna, puovne/povne; puovne, pðvan; kljẽšća, kljẽšć/kljẽšć* (singularia tantum), *lðjtre/lðjtre, bẽrba, fljeba, fljeb* (Gpl.), *pũza, pũmpa, rðda, kãca, vĩla, rũka*. Ako je u Gpl. dodano nepostojano *a*, javlja se zanaglasna dužina; naročito u količinskom genitivu: *Čũda lðjtar/lðjtãr. Kũpila je pĩet puovan/pðvãn*. Tako je i sa trosložnim imenicama: *puolivka, šugolica, slĩvanka, šćĩpaljka, cĩpanjka, lũžnica*.

U trosložnih, četverosložnih i višesložnih imenica naglasak isto ostaje nepromijenjen, ali: ako je naglasak u Nsg. na penultimi u Gpl. naglasak je na ultimimi: *rožjvka, rožjvke; rožjvke, rožjvk; petrðvka; muškatjka, muškatjlk; obilĩnka, obilĩnk; fažolovĩnka, fažolovĩnk*. Ali, događa se i: *masljnka, mãslenk / masljnk, masljnak; ðlovk/olðvk, olðvak*.

Toga tipa su i imenice: *ciglĩnka, lojtrĩnka, spinjãćka, polũtka, doljĩnka, petrðvka, polðvka, kisjka, smoljĩnka, rožjvka* (u ovih Gpl. nema zanaglasnu dužinu). Tako se ponašaju i: *cikvetĩnka, obilĩnka, polovĩnka, pomivãljka*.

Drugačije je s naglaskom i dužinom trosložnih i višesložnih imenica na *-ica*; naglasak je u Nsg. na propenultimi, a Gpl. ima zanaglasnu dužinu: *večjrnica, večjrnice, večjrnĩc; trafĩnćica, pečjnkica; prodikãlnica, ropotãrnica* ...

Tako se ponaša i imenica *mravũnćina*.

Tip 2

Dugosilazni naglasak u Nsg. javlja se u ostalih oblika kao kratkosilazni: *kôst*, *kôsti*, *kôsti*, *kôsti*; *sôl*, *sôli*, *sôli*, *sôli*; *zôb*, *ĉ^{er}*, *st^{rn}* ...

U nominativu singulara kao posljedica dugog sloga javlja se diftong: *Ć^{er} je dôšla. Ni ĉ^{er}i. Pâs nđsi kuost. Kôsti su pûcale. Zuob je pölegla. Ni zôbⁱ.*

U Gpl. ponekad se javlja zanaglasna dužina.

Imenice srednjega roda

Imenice s kratkosilaznim naglaskom u Nsg.

Tip 1

Kratkosilazni u Nsg. ostaje isti u Gsg. i Npl., a u Gpl. postaje dugosilazni: *tlô*, *tlâ*, *tlâ*, *tâl*; *zlô*, *dnô*.

Mâkni od tâl. Bâci na tlâ (kao prilog: *nâtla*). *Tô je zlô. Svûdaj mëći od dnâ. Dnâ su šûpla.*

Tako je i u dvosložnih: *kôlo*, *kôla*, *kôla*, *kôl/kuol*; *nêbo*, *liko*, *ĉûdo*, *břdo*, *třšće*, *třšč*. *Jâre* i *jânje* isto u jednini; *jânje*, *jânjeta* (množina: *jânjci*, *jârci*).

Tip 2

Kratkosilazni u Nsg. ostaje isti u Gsg. i Gpl., a u Npl. postaje dugosilazni; u Gpl. ima zanaglasnu dužinu. Naglasak ostaje na penultimi: *jâjce*, *jâjca*, *jâjca*, *jâjâc*.

Tip 3

Isti tip naglasaka ostaje i u slijedećih imenica, ali je dvovrstan u Npl.: *kôrito*, *kôrita*, *Korîta* (top.), *kôrita*, *Kôrit/kôrit*. Tako i u imenica: *střnišće*, *střnišća*, *střnišća/střnišća*, *střnišč*, *dvôrišće*, *dvôrišća*, *Dvorišća/dvôrišća*, *Dvôrišč/dvôrišč*. U svih naglasak ostaje na propenultimi, osim u Gpl. gdje je naglasak na penultimi, a na ultimi je zanaglasna dužina.

Tip 4

Kratkosilazni na propenultimi ostaje isti u svim padežima: *jêzero*, *jêzera*, *jêzera*, *jêzêr*; *konôpljšće*, *raĉûnanje*.

Zanaglasna dužina u Gpl. nije obvezna: *jêzêr*, *raĉûnanj*.

Tip 5

Imenice: *gðveĉe*, *govĉeta*; *jânje*, *jânjeta*, *jâre*, *jâreta*, *pîšće*, *pîščeta* imaju kratkosilazni naglasak u Nsg. i Gsg. U Gsg. imaju naglasak uvijek na propenultimi. Ove imenice imaju množinu muškoga roda: *pîščanci*, *jânjci* ..., ali *blâgo*.

Imenice s dugosilaznim naglaskom u Nsg.

Tip 1

Dugosilazni na penultimi u Nsg. ostaje isti i u Gsg., Npl. i Gpl. U Gpl. se javlja na penultimi i na ultimi (jednosložna): *sûnce, súnca, súnca, súnč*; *břvno, dřvce, Lôde* (top.), *Brêde* (top.), *súkno*; Gpl.: *břvan/břvn, dřvac/dřvc* ...

Ovaj tip akcenta imaju i zbirne imenice: *lišće, cvíće, trêšće*. Tako je i s imenicama: *provîslo, okânce* (Gpl. *okânc/okânac*), *čeljâde, stvorênje* ... te s višesložnim imenicama s naglaskom na propenultimi: *zanâvljanje, ogledâvanje, pripovîdanje, napeljêvanje* ...

Tip 2

Dugosilazni u Nsg. na penultimi u Gsg. je na propenultimi i postaje kratkosilazni: *dîte, dîteta, dîca, dîcê*, sa zanaglasnom dužinom u Gpl.: *prâse, prâseta* (dalje u množini kao imenica muškoga roda: *prâsci, prâsâc/prâscuov*).

Tip 3

Dugosilazni na penultimi u Nsg. ostaje isti i u Gsg. i u Npl., a u Gpl. se pomiče na prvi slog (ostaje na penultimi) i postaje kratkosilazni: *jelîto, jelîta, jelîta, jêlît*; sa zanaglasnom dužinom; tako i *ojîce, sunâšce*, ali: *telêce, telêceta; prasêce, prasêceta* (množ. nema u s. r.).

GLAGOLI

U bosiljevskom govoru nema:

- aorista
- imperfekta
- glagolskog priloga prošlog

INFINITIV

Infinitiv ima kraći (bez dočetka *-i*) i duži oblik.

Oblici se u govoru međusobno mogu zamjenjivati, pa se ne bi moglo govoriti i o postojanju supina, ali prisutne su neke jezične konstante.

Osim razlikovanja po dočetku *-ti* ili *-i*, prisutna je razlika u naglasku (koja isto nije uvijek stabilna):

I. glagol svršenog naspram nesvršenog vida (uz pojavu metatonije, ali ne obvezno)

dīgniti – dīgat

klēkniti – klēčat

vīkniti – vīkat (!)

II. glagol svršenog naspram nesvršenog vida (sa proširenom osnovom / uz pojavu metatonije i metatakse)

dōbiti – dobīvat

prōliti – prolīvat

III. jednostavni naspram složenih glagolskih oblika i promjene glagolskog vida (uz prisutnost metatakse)

žēljiti – požēljiti – požēljit

prāti – izōprati – ōprat (izōprat)

kōvati – iskōvati – ĩskovat

dīgniti – pōdignit

mlēti – sāmlet

PREZENT

Razlika se očituje u trećem licu plurala; može završavati na *-u*, *-eju*, *-edu*: *dojdu*, *dojdeju*; *moru*, *moreju*, *moredu*. Prema morfološkim vrstama:

Ako je u 1. licu prezenta nastavak *-em* (I, II, V; 2, 3, 4) u 3. licu množine nastavci su: *u*, *eju*, *edu*:

plētem: plētu/plēteju/plētedu

pēčem: pēču/pēčeju/pēčedu

vīknem: vīknu/vīknedu/vīkneju

ōrem: ōru/ōreju/ōredu, ali: *glōdem: glōđu/ōglođu*

īdem: īdu/īdeju (VII)

Ako je u 1. licu nastavak *-im* (III i IV) u 3. licu množine nastavci su: *iju/du* odnosno *-idu/ju*:

vīdim: vīdiju/vīdidu

dřžim: dřžiju/dřžidu

mīslim: mīslidu/mīsliju

Ako je u 1. licu nastavak *-am* (V; 1) u 3. licu množine nastavci su: *-aju/adu*

čītam: čītaju/čītadu

znām: znāđu/znāju

prema licu: *těc: tēkal bi, tēkla bi, tēkli bi, tēkle bi ... bīl bi tēkal, bīla bi tēkla, bīli bi tēkli, bīle bi tēkle ...* Za razumijevanje u govoru se stoga uvijek izriče i lična zamjenica: *Mōrda bi jā bīl ūfatil, dā si tī bīl hītil jāče. Dā su bīli šlī, sīgurno bi šlī i mī. Ukoliko se iz konteksta razumije, ne mora se izricati lice. Dānas vī žā-njete. Bīl bīli čēr žēli? Bī, dā je bīlo sūnce.*

GLAGOLSKI PRILOG

Glagolski prilog sadašnji tvori se morfemom *-ć: rēkuć, lēžeć*. Ali je čest navezak *-ki: ležē-ć-ki, stojē-ć-ki. Svē tō dēla mučēćki. I svē pripovīda tāko, popā-jajuć zā nami. Īde držēćki. Bōme smo se umōrili, nōsec krūmpir. Tako rēkuć.* Glagolski prilog sadašnji dosta je rijedak u bosiljevskom govoru.

GLAGOLSKI PRIDJEV TRPNI

Pored nastavka *-en* i *-jen*, čest je i nastavak *-t*, pa u govoru ima i dubleta: *strēsen, strēsena, strēseno; strēseni, strēsene, strēsena rāzbijen/rāzbit, razbījena/razbīta, razbījeno/razbīto; razbījeni/razbīti ... Jā sam rāzbit. Ūni su razbījeni i vī ste razbījeni. Gādno su razbīti.*

OBLICI PROŠLOGA VREMENA

Prošlo se vrijeme izriče isključivo perfektom. Perfekt se tvori kao i standardni perfekt, samo što pridjev radni nije vokalizirao suglasnik *l*.

Skōčil sam k njīm. S mānum je išal i prijatel. Ūni su govōrili břzo.

AORIST

Od aorista sačuvao se samo okamenjeni lik glagola *reći: Ja rēko da si tī tīl. Rēko, mī smo vēc dōšli.*

PLUSKVAMPERFEKT

Za izricanje pretprošlog vremena iskorištava se pluskvamperfekt koji se tvori samo s perfektom glagola *biti* (i pridjeva radnog). *Ūni su bīli prōšli přvo ōd vas. Bi bīli zēli marēlu dā su znāli dā će pādat kīša.*

FUTUR I.

Futur I. se tvori kao i u standardnom jeziku samo što je infinitiv najčešće u krnjem obliku.

Ću pîtat, ćeš pîtat; pîta_ću, pîta_ćeš; ćeš se nâpit; nâpiti ćete se ... (Ponekad se infinitiv izgovara sa dočetakom *-ti* i ispred pomoćnog glagola.)

Oblik *će* (za 3. lice plurala) ponekad se izgovara kao: *tê*: *Ūni tê sâmo pîtat. Tê dôjt ūni, kâj su rëkli. Tê têt prehâjat vôdu?*

FUTUR II.

Futur sa svršenim oblikom pomoćnoga glagola *biti* (*bum*) upotrebljava se uglavnom u pitanjima i u zavisnim rečenicama (pogodbenoj, vremenskoj).

Kâd bûmo šti? Kâd ćemo pôjt? Ako bûm išal, dônes_će ti tð. Mðrd bûmo šti. Kad bûmo îzašli, ćemo te zvât. Jâvi nam kâd bûdu pri Burâni. Ūn bu îskopal ðma. Ako bûde îkako môgal, sâši_će jûtri. (3. lice singulara ima dva lika: *bû/bûde*.)

PREGLED AKCENATSKIH TIPOVA U GLAGOLA

(prema likovima: infinitiv, prezent, imperativ, gl. pridjevi)

I. Kratkosilazni u infinitivu

Tip 1

Kratkosilazni u infinitivu; postojani u svim likovima:

plësti, plëtem, plëti, plël, plëten; I. vrsta

sîpat, sîpljem, sîplji, sîpal, sîpan;

mlëti, mëljem, mëlji, mlël, mlëven;

dîgnit, dîgnem, dîgni, dîgnil, dîgnjen; II. vrsta

žëljiti, žëljim, žëlji, žëljil, žëljen; III. vrsta

vðziti, vðzim, vðzi, vðzil, vðžen; IV. vrsta

dðbiti, dðbim, dðbi, dðbil, dðbî/dðbijen; V. vrsta

mëtati, mëcem, mëci, mëtal, mëtnjen;

Tip 2

Kratkosilazni u infinitivu, 3. l. sg. prezenta i pridjevu radnom naspram dugosilaznog u prezentu, imperativu i pridjevu trpnom:

jîsti, jîm/jîdu, jî, jîl, jît; I. vrsta (2. R)

Tip 3

Kratkosilazni u infinitivu, pridjevu radnom i trpnom, naspram dugosilaznog u prezentu i imperativu:

grîsti, grîzem, grîzi, grîzal, grîžen; I. vrsta (3.R)

Tip 4

Kratkosilazni u infinitivu i prezentu naspram dugosilaznog u imperativu i pridjevu radnom i trpnom:

pîti, pîjem, pî, pîl, pîjen/pît; I. vrsta

Tip 5

Kratkosilazni u infinitivu i imperativu naspram dugosilaznog u prezentu, pridjevu radnom i trpnom:

dāti, dām, dāj, dāl, dāt; V. vrsta

Tip 6

Kratkosilazni u infinitivu, prezentu i imperativu, naspram dugosilaznog u pridjevu radnom i trpnom:

prāti, pèrem, pèri, prâl, prân; V. vrsta

Tip 7

Kratkosilazni u infinitivu, prezentu, pridjevu radnom i trpnom, naspram dugosilaznog u imperativu:

kòvati, kùjem, kùj, kòval, kòvan; VI. vrsta

Tip 8

Kratkosilazni u infinitivu, prezentu i pridjevu radnom, naspram dugosilaznog u 3. l. sg. prezenta, odnosno pridjeva radnog. To su glagoli VII. vrste, i nepravilne oblike slijede i nepravilni slijed akcenata:

tèt (htjeti), cú; cíe, – , tël

bìti, jèsam; jè, bìl;

II. DUGOSILAZNI U INFINITIVU

Tip 1

Dugosilazni naglasak ostaje u svim oblicima:

fâliti, fâlim, fâli, fâlil, fâljen; klèti, mišati, pîsati, pûhat, víkat, víšat ...

U složenih glagola naglasak se ponaša isto. Ne prelazi na prefiks: *prepîsat, prepîšem, prepîši, prepîsal, prepîsan; promîšat, zapûhat ...*

Tip 2

Dugosilazni naglasak u infinitivu, pridjevu radnom i trpnom naspram kratkosilaznog naglasaka u prezentu i imperativu:

zèti/ziet, zàmem, zàmi, ziel, ziet; dâvati/dâvat, mft.

Pomicanje naglasaka na prefiks

Kratkosilazni naglasak s osnovnog glagola češće se pomiče na prefiks:

a) ako je naglasak na penultimi osnovnog glagola, pomiče se na prefiks. Glagol s prefiksom dobiva supinski lik, pa naglasak ostaje na penultimi; osim nekih izuzetaka:

plèsti, òplest; plètem/òpletem

jìsti, pòjist; jîm/pòjîm

grīsti, zāgrist; grīzem, ali: zagrīzem, zagrīzi
mlēti, sāmlet; mēljem/sāmeljem
dīgnit, pōdignit; dīgnem/pōdignem
prāti, ōprati; pērem/ōperem, ōperi

b) ako je naglasak na penultimi osnovnog glagola, može se pomaknuti na prefiks (tad je češće novi lik supinski) ili se ne pomiče na prefiks (tad je novi lik češće infinitiv), pa naglasak ostaje na propenultimi u oba slučaja:

sīpat, nāsipat/nāsipati; sīpljem/nāsipljem/nāsipljem, nāsiplji
žēljiti, pōželjit/požēljiti; žēljim/požēljim, pōželji
kōvati, īskovat/iskōvati; kūjem/īskujem, īskūj

Dugosilazni naglasak s osnovnog glagola rijetko se pomiče na prefiks. Ako se ne pomiče ostaje dugosilazni, a ako se pomiče na prefiks mijenja se u kratkosilazni:

trūbiti, zatrūbit; trūbim/zatrūbim, zatrūbi
blējati, zablējat; blējim, zablējim, zablēji
vēzati, povēzat(i); vēžem/povēžem, povēži
zietī, prezietī; zāmem, prēzmem, zāmi, prēzmi
rāsti, porāsti/pōrast; rāstem, porāstem, porāsti
klēti, zāklijet/zaklēti; kūnem, zakūnem, zakūni

PRIDJEVI

DEKLINACIJA PRIDJEVA

Jednina

muški rod	srednji rod	ženski rod
<i>mōkar-∅</i>	<i>mōkr-o</i>	<i>mōkr-a</i>
<i>mōkr-eg/a</i>	<i>mōkr-eg/a</i>	<i>mōkr-e</i>
<i>mōkr-em/u</i>	<i>mōkr-em/u</i>	<i>mōkr-oj</i>
A – N ili G	<i>mōkr-o</i>	<i>mōkr-u</i>
<i>mōkar-∅</i>	<i>mōkro</i>	<i>mōkr-a</i>
<i>mōkr-em/u</i>	<i>mōkr-em/u</i>	<i>mōkr-oj</i>
<i>mōkr-im</i>	<i>mōkr-im</i>	<i>mōkr-um</i>

Množina

<i>mðkr-i</i>	<i>mðkr-a</i>	<i>mðkr-e</i>
<i>mðkr-i</i>	<i>mðkr-i</i>	<i>mðkr-i</i>
<i>mðkr-im</i>	<i>mðkr-im</i>	<i>mðkr-im</i>
<i>mðkr-e</i>	<i>mðkr-a</i>	<i>mðkr-e</i>
<i>mðkr-i/im</i>	<i>mðkr-i/im</i>	<i>mðkr-i/im</i>
<i>mðkr-i/im/imi</i>	<i>mðkr-i/im/imi</i>	<i>mðkr-i/im/imi</i>

U deklinaciji se ne zamjećuje razlika između određenih i neodređenih pridjeva, osim za Nsg. muški rod:

N <i>mðkar šćap</i>	<i>mðkri čovik</i>
G <i>mðkreg šćapa</i>	<i>mðkreg čovika</i>
<i>mðkrega šćapa</i>	<i>mðkrega čovika</i>

KOMPARACIJA PRIDJEVA

<i>mðkar</i>	<i>mðkriji</i>	<i>nâjmðkriji</i>	-iji
<i>širok</i>	<i>širji</i>	<i>nâjširji</i>	-ji
<i>lîp</i>	<i>lîpši</i>	<i>nâjlîpši</i>	-ši

Komparativ i superlativ se tvore sa svim nastavcima standardnog hrvatskoga jezika. Međutim, u komparaciji nekih pridjeva nastavci nemaju dosljednu primjenu:

dèbel, debèlji/dèblji, nâjdebelji/najdeblji; nižak, niži/nížlji; frižak, frišlji, friškiji; plîtak, plîtkiji ...

PREGLED AKCENATSKIH TIPOVA U PRIDJEVA

(Pregled slijedimo prema određenim i neodređenim pridjevskim likovima uvažavajući kategoriju roda i broja)

Pridjevi s kratkosilaznim naglaskom

Tip 1

Kratkosilazni u Nsg. muškoga roda ostaje nepromijenjen u cijeloj deklinaciji u određenom i neodređenom obliku:

břz, břza, břzo; břzi
břzi, břza, břzo; břzi ... gðl, gðli; lāk, lāki ...
Voda je břza. Břza vðda. Ali: Břzi vlāk.

Tako je i u dvosložnih pridjeva: kratkosilazni na prvom slogu u Nsg. muškoga roda u neodređenom obliku, ostaje nepromijenjen u svim oblicima određenoga i neodređenoga oblika:

cvītan, cvītni; vèlik, vèliki; sītan, sītni; žītak, žītki; křhak, křhki; přhak, přhki; dōbar, dōbri ...

Tip 2

Kratkosilazni na prvom slogu u Nsg. muškoga roda u neodređenom obliku u svim neodređenim likovima ostaje isti, a u svim određenim likovima ostaje na istom slogu, a često poprima metatonijski dugosilazni naglasak:

neodređeni lik: *plītak, plītkā, plītko, plītki, plītkē, plītkā*

određeni lik: *plītak, plītkā, plītko, plītki, plītkē, plītkā; blātan, blātni; mās(t)an, māsni; stār, stāri; nōv, nuōvi ...*

Tānjir je plītak. Zdēla je plītkā. Ūnaj plītki tānjir. Ūna plītkā zdēla.

Rūbača je nōva. To je nuōva rūbača. Čūdo nuōvo. Nōv novcāti/nōvcat. Dōšal je nuōvi dūktor. Stāri čōvik; stāri ljuđi. Čōvik je stār.

Određeni pridjev u službi atributa u pravilu mijenja kratkosilazni u dugosilazni. Neodređeni pridjev u službi dijela predikata zadržava kratkosilazni naglasak.

Tip 3

Kratkosilazni na prvom slogu u Nsg. muškoga roda u neodređenom obliku, u svim se određenim likovima mijenja u dugosilazni i pomiče se za jedan slog prema kraju riječi, na penultimu.

neodređeni oblik: *glibok, gliboka, gliboko, gliboki, gliboke ...*

određeni oblik: *glibōki, glibōka, glibōko, glibōki, glibōke; lisast, lisāsti; riđast, riđāsti; mřšav, mřšāvi; dēbel, debēli; trāpav, trapāvi. Ōva drāga je glibōka. Hōte vā nu glibōku drāgu. Žēna mu je nōseća. Nē more na pūt tāko nosēća.*

Tako su naglašene i ustaljene sintagme: *pletāca jīgla, orāca kuolca, ciglēna zdēla....*

Isti postupak metatakse i metatonije se provodi i u složenim i ostalim višesložnim pridjevima: *pobřkan, pobrkāni; poškrōpljen, poškropljēni*; i uz nestabilno naglašavanje: *nāheren, naherēni/nāheren, nahēreni. Tō je bōžićno dřvce. Božićni krū.*

Pridjevi s dugosilaznim naglaskom

Tip 1

Dugosilazni u Nsg. muškoga roda u neodređenom obliku ostaje nepromijenjen i na istom mjestu u jednosložnih, dvosložnih i višesložnih pridjeva (tj. u dvo- i višesložnih na penultimi) i u određenom obliku i svim likovima:

sūh, sūha, sūho; sūhi

sūhi, sūhe, sūha; sūhi

mlād, līp, čřn, zēt – zēti, lūd, šār, slān, žūt, gūst, cēl – cēli.

Tēle je mlādo. Mlādo tēle.

Tako i: *māšan, māšni; rēdak, rētki; blāžen, blāženi; mīran, mīrni; mrāčan, mrāčni*, pa: *okrūgal, okrūgli, medmāšan, medmāšni (medmāšna jājca), jesēnski, jesēnska, ogūljen, ogūljeni, nabrūšen, nabrūšeni*, tako i *zapakīran* i *zapakīrani, zapakīrana* ... U ovim oblicima se javlja naglasak i na propenultimi!

Tip 2

Događa se da pri tvorbi novog lika pridjev povećava broj slogova: *blāžen – blažēni, blažēna*, te da se i naglasak ne zadržava na istom slogu nego se pomiče, a da bi se našao na penultimi (govorimo o metataksi).

Dakle uz *blāžen, blāženi* imamo i *blažēni, blažēna*: *Blāženi un kī tāko mōre. Blažēna ūna/blažena ūna.*

Naglasak u komparativu i superlativu

U komparativu i superlativu pridjev može imati dvojaki naglasak.

Kratkosilazni naglasak u komparativu

Tip 1

U komparativu ostaje isti i na istom mjestu; ali na propenultimi: *stār, stārīji; slāb, slābīji, kīsel, kīselīji*; kao: *vēlik, vēći.*

Tip 2

U komparativu mijenja mjesto, nalazi se na penultimi i mijenja se u dugosilazni:

stār, starīji; kīsel, kiselīji ...

(Ovaj tip je rjeđi, a vjerojatno se povodi za promjenom dugosilaznog: prisutna je i metataksa.) U pravilu ako je na propenultimi ostaje kratkosilazni, ako je na penultimi biva dugosilazni: *kisēlkast, kiselkāstīji, kiselkastīji ...*

Dugosilazni naglasak u pozitivu

Tip 1

U komparativu ostaje na istom mjestu, a mijenja se u kratkosilazni: *mlād, mlājī; slān, slānīji; bēl, bēlīji*. Dakle prisutna je metatonija.

Tip 2

U komparativu se pomiče na sljedeći slog (penultimu) i ostaje dugosilazni: *slān, slanīji; bēl, belīji*. Dakle prisutna je metataksa.

U naglasku superlativa događa se isto. U superlativu se, osim nestabilnosti / /dvojnosti pojave naglaska u istom pridjevskom liku, javlja osobitost naglaska i na riječi *naj*:

<i>kisēlkast</i>	<i>kiselkāstīji</i>	<i>nājkiselkāstīji</i>
	<i>kiselkastīji</i>	<i>najkiselkastīji</i>

Ako je naglasak na penultimi naglasak je dugosilazni, ako je naglasak na propenultimi naglasak je kratkosilazni. Ako riječca naj ima naglasak on je uvijek dugosilazni. Ako je u pridjevu naglasak na propenultimi (i kratkosilazni) riječca u pravilu ima naglasak.

Moglo bi se reći da u komparaciji naglasak ima ulogu i stupnjevanja, te se doima da je pridjev s kratkosilaznim naglaskom na propenultimi manja mjera od pridjevnog – istog lika s naglaskom na penultimi (s dugosilaznim naglaskom). Kao da se izražava komparacija unutar istoga stupnja, komparativa:

kiselkâstiji, kiselkastîji: Őv je kiselkâstiji. Őv je kiselkastîji.

ZAMJENICE

OSOBNJE ZAMJENICE

<i>jā</i>	<i>tī</i>	<i>mī</i>	<i>vī</i>
<i>mēne me</i>	<i>tēbe te</i>	<i>nās</i>	<i>vās</i>
<i>mēni mi</i>	<i>tēbi ti</i>	<i>nām</i>	<i>vām</i>
<i>mēne me</i>	<i>tēbe te</i>	<i>nās</i>	<i>vās</i>
—	<i>tī</i>	—	<i>vī</i>
<i>pđ meni</i>	<i>pđ tebi</i>	<i>pđ nas</i>	<i>pđ vas</i>
<i>s mānūm/ /mēnūm</i>	<i>s tōbum/ /tebum</i>	<i>s nāmi</i>	<i>s vāmi</i>

<i>ūn</i>	<i>ūna</i>	<i>ūno</i>
<i>njēg/a ga</i>	<i>njē je</i>	<i>njēg/a ga</i>
<i>njēmu mu</i>	<i>njōj joj</i>	<i>njēmu mu</i>
<i>njēg/a ga</i>	<i>njū ju/je</i>	<i>njēg/a ga</i>
<i>ūn</i>	<i>ūna</i>	<i>ūno</i>
<i>pđ njem</i>	<i>pđ njoj</i>	<i>pđ njem</i>
<i>š njīm</i>	<i>š njūm</i>	<i>š njīm</i>
<i>ūni</i>	<i>ūne</i>	<i>ūnā</i>
<i>njī ji</i>	<i>njī ji</i>	<i>njī ji</i>
<i>njīm jīm</i>	<i>njīm jīm</i>	<i>njīm jīm</i>
<i>nj(ī)e ji</i>	<i>njē je</i>	<i>nj(ī)e ji</i>
<i>ūni ūne</i>	<i>ūnā</i>	
<i>pđ nji/m</i>	<i>pđ nji/m</i>	<i>pđ nji/m</i>
<i>š njīmi</i>	<i>š njīmi</i>	<i>š njīmi</i>

Za ove zamjenice karakterističan je N 3. lica jednine i 3. lica množine za sva tri roda. U ostalim padežima jednine oblici su jednaki standardu, samo se češće upotrebljavaju kraći oblici (*njeg, njem*), a u A jedn. nema enklitički oblik: *nj*. U I jedn., analogno imenskoj deklinaciji, ž. r. ima nastavak *-um*. U 1. i 2. licu jednine i množine razlikovni gramatički oblici glase: *s mènum, s tǒbum* (Češća uporaba: *s mǎnūm.*)

G jedn.: *Kāj se je bǒjiš? Njè se bǒjiš. Njèga se ne bǒji.*

A jedn.: *Sī ju vīdila? Sī je vīdila?* (Češća uporaba: *jū.*)

G mn.: *Kāj se nī bǒjiš? Kāj ji se bǒjiš?*

A mn.: *Jā sam tāmo njè vīdil. Nī nī vīdit. Jā sam je vīdil.*

D mn.: *Ćete duojt k nīm? Drūgi su prī nji.*

I mn.: *Pǒjt ćemo š nīmi.*

POVRATNA I POSVOJNE ZAMJENICE

Povratna i posvojne zamjenice se dekliniraju kao i u standardnom jeziku. U instrumentalu imaju fonološku razliku.

Govōri sām sa sǒbum. Sām s sǒbum ništo pītlja po cēli dān. Nè more sām sǒbum, ni s svǒjum brīgum na krāj.

Postoji posebni oblik posvojne zamjenice za 3. lice jednine:

m. r.	s.r.	ž.r.	ž.r.	m.r.	s.r.
<i>njègov</i>	<i>njègvo</i>	<i>njègva</i>	<i>njēja</i>	<i>njěji</i>	<i>njėje</i>
	<i>njègveg</i>	<i>njègve</i>	<i>njėje</i>		<i>njējega</i>
	<i>njègvem</i>	<i>njègvoj</i>	<i>njėjoj</i>		<i>njėjemu</i>
	<i>njègveg</i>	<i>njègvu</i>	<i>njēju</i>	<i>njěji</i>	<i>njėje</i>
	—	—	—		—
	<i>njègvim</i>	<i>njègvoj</i>	<i>njėjoj</i>		<i>njėjem(u)</i>
	<i>njègvim</i>	<i>njègvum</i>	<i>njėjum</i>		<i>njėjim</i>

Ostali oblici su standardni, a u padežnim promjenama se razlikuju, kao i navedeni primjeri, s obzirom na palatalnost – odnosno nepalatalnost osnove. Inače se u mjesnom govoru upotrebljavaju uglavnom kraći oblici (*njègveg, njėjem*); tako i u DLI mn. zamjenice *naš, vaš* imaju samo kraće oblike.

POKAZNE ZAMJENICE

Ovdje se javlja lik poput 3. lica u ličnih zamjenica.

Bīl je tū ūn čǒvik. Ōv je rēkal da si već pīšal. Tā čǒvik je već tū bīl.

Jednina

m.r.	ž.r.	s.r.
<i>đvaj/đv</i>	<i>ova</i>	<i>đvo</i>
<i>ùnaj/ùn</i>	<i>una</i>	<i>ùno</i>
<i>tâj/tâ</i>	<i>tâ</i>	<i>tđ</i>

Množina

<i>đvi</i>	<i>đve</i>	<i>đva</i>
<i>ùni</i>	<i>ùne</i>	<i>ùna</i>
<i>tî</i>	<i>tě</i>	<i>tâ</i>

Posebnost oblika pokaznih zamjenica očituje se naročito u liku zamjenice *ùnaj/ùn*, za sve rodove i brojeve tog lika.

Jednina

<i>ùnaj/un/ùni</i>	<i>ùna/nâ</i>	<i>ùno/nô</i>
<i>ùneg(a)</i>	<i>ùne/ně</i>	<i>ùneg(a)</i>
<i>ùnem(u)</i>	<i>ùnoj/noj</i>	<i>ùnem(u)</i>
<i>ùnaj/naj/un/n</i>	<i>ùnu/nu</i>	<i>ùno/no</i>
—	—	—
<i>ùnem(u)</i>	<i>ùnoj/noj</i>	<i>ùnem(u), nem</i>
<i>ùnim/nim(i)</i>	<i>ùnum/num</i>	<i>ùnim/nim</i>

Množina

<i>ùni/ni</i>	<i>ùne/ne</i>	<i>ùni</i>
	<i>ùni</i>	
	<i>ùnim</i>	
	<i>ùne/ne</i>	
	<i>ùnim/nim</i>	
	<i>ùnim/ùnimi/nim/nimi</i>	

Tako se mijenjaju i zamjenice *ovaj* i *taj*.

<i>đvaj</i>	<i>tâj</i>
<i>đvega</i>	<i>těga</i>
<i>đvemu</i>	<i>těmu ...</i>

Mětni đvo vâ n bādanj. Mětni đřvo vâ t đganj. Mětni nâ v. Stâni na ùn pânj. Zâjdi nâ nu čisťnu, nâ no đřvo. Glědaš zâ nîm čđvikum? Zâ nîm žěnum? Mđrd zâ nîm đitetur? Kâj govđrite đ nem kâj je bîl prî nas? Kâj je ù noj kâci? Kâj je nâ nem ïmenu? Gřđo divânite đ nîm ljûdim. Pđj zâ nîmi tělci, kâj ne vîdiš da prđjdu. (U starijih ljudi se čuje: Dâj mi nâj šěper! Kâmo je šâl nâj đěčko?) Őv je vâkov, ùn je nâkov.

Lik zamjenice *se* odražava se u prilogu, odnosno priložnim oznakama: *Sê zîme* (prošle zime). *Drugo je sê zîme* (sve, cijele zime). *Sêga prôleća*. *Sêseni* (< *se jeseni*, izražava: ove jeseni). Zatim: *lêtos* < *leto se*, *nôčas* < *noć se*, *dânas/ /dânaska*.

UPITNO-ODNOSNE ZAMJENICE

U ovih je zamjenica mnogo razlika u odnosu na standardni jezik. Odražava se to u osnovnim likovima zamjenica, a i u oblicima kosih padeža. U tih se padeža javljaju skraćeni oblici i različiti oblici s obzirom na osnovu (palatalna – nepalatalna).

Osnovna su četiri lika:

- *dô*; koji odgovara standardnom *tko*, ali se ni u kakvom drugom obliku ne javlja (izuzev u složenicama: *nîgdôr*, *svâgdôr*),
- *kî*; koji odgovara standardnom *tko i koji*, kad se javlja za (svaki) rod: *kî to vêli?* (*Vêli ün*; *ûna*; *ûno*.)
kî, kâ, kô / jednine u smislu koji, te
kî, kê, kâ / množine, isto u smislu koji.
(Razlika u naglasku.)
- *čb*; koji odgovara standardnom *što*, ali se javlja samo u složenim oblicima: *zâč, pôč, nâč, ôč*; priložno-prijedložne riječi.
- *kaj*; odgovara standardnom *što*, i ne javlja se u složenicama: *zâkaj, pôkaj*, ali se javljaju u složenicama: *îkaj, svâkaj, kajgôd* ...

U govornoj upotrebi to izgleda dosta jasno i potvrđuje rečeno: *Dô tō îde? Kî tō tûce po vrâti? Dô bi tō rêkal? Kî bi tō rêkal. Dôšal je ûnaj kî je trêbal i dôjt, a da dô drûgi. Kî su tō bìli? Kâko su tō rêkli: da tê dôjt ûne, ob kê vûre? Ūnda, kâ su mlîka bôlja, od kî krâv? Kâj mîslîš, nâč je svê to dôšlo. Kâj dêlate? Kâj bi nîki rêkal. Svâkaj se govôri. Zâč si dôšal? Zâč êu ôbisit hâlju?*

Osnovna zamjenica *što* ne postoji; nazire se u složenici: *nîštôr*; *Nîštôr su lômali po hîži. I ništo; Ništo îšće za hižum*.

U upitno-odnosnim zamjenicama postoje oblici koji mnogo govore o povijesnoj uvjetovanosti ovoga mjesnoga govora.

<i>dô</i>	<i>kî</i>	<i>/kâj</i> (osnovica – <i>čb</i>)
<i>kôg(a)</i>	<i>kêg(a)</i>	<i>čêg(a)</i> <i>čêsa</i>
<i>kômu</i>	<i>kêm(u)</i>	<i>čêmu</i>
<i>kôg(a)</i>	<i>kêg(a)</i>	<i>čêg(a)</i> <i>čêsa</i>
—	—	—
<i>kôm</i>	<i>kêm</i>	<i>čêm(u)</i>
<i>s kôgum</i>	<i>s kîm</i>	<i>čîm</i>

Kako je već prije rečeno, zamjenice *ki* i *do* zamjenjuju uglavnom zamjenicu *tko*, i naravno u upitno-odnosnoj službi su za biće, dok je zamjenica *kaj* za stvari, a tako i u oblicima kosih padeža.

Kî tð ìde? Dô tð ìde? Kî ée tð bìt? Kðga tð èèkaš? Kî vèli? S kðgum tð divâniš? Kðga se bðjiš? Kèmu èèš se nasmîjat? Kâj ée sâd bìt? Kâj vèli-ju? Kâj tð lômlje? Pûše vêtar, kâj se dâ. (Zâč èèš tð òbisit? Ôč èèš tð òbisit?) Èesa se bðjiš? S èim èèš tð nâpravit?

Oblik *èesa* alternira s oblikom *èega* i čestota upotrebe je ravnomjerna. Isto se odnosi i na oblik instrumentala zamjenice *do*, u čijem slučaju je oblik *s kogum* češći nego *s kim*. Ostali oblici su postojani samo u jednom liku, osim što se javljaju kraći i duži oblici.

Upitno-odnosna zamjenica *koji, koja, koje* ima lik: *kî, kâ, kô; kî, kè, kâ*. Takvi se sažeti oblici javljaju i u ostalim padežima.

<i>kî</i>	<i>kâ</i>	<i>kô</i>	<i>kî</i>	<i>kè</i>	<i>kâ</i>
<i>kèg(a)</i>	<i>kè</i>	<i>kèg(a)</i>		<i>kî</i>	
<i>kèm(u)</i>	<i>kðj</i>	<i>kèm(u)</i>	<i>kè</i>	<i>kîm</i>	
<i>N-G</i>	<i>kè/kû</i>	<i>N</i>	<i>kè</i>	<i>kè</i>	<i>kâ</i>
—	—	—	—	<i>kîm</i>	—
<i>kòm/kem</i>	<i>kðj</i>	<i>kèm</i>	<i>kîm</i>	<i>kîm(i)</i>	<i>kîm</i>
<i>kîm</i>	<i>kûm</i>	<i>kîm</i>			

S kîm ljûdim i s kîmi žènam èèmo tð nâpravit?

OBLICI NEODREĐENIH ZAMJENICA

Neodređene zamjenice se tvore uglavnom s upitno-odnosnim zamjenicama, pa im je takva i deklinacija. Riječce *i, ni, god*, vežu se na zamjenice *kaj, ki, (čb), do, čiji* ...

kajgðd, kajgùd, kajbîlo; ikaj, nîkaj, bìlokaj, svâkaj,

kîgðd, kîgùd, kîbîlo; iki, nîki, bìlokî, svâki/sâki,

čb: nièega, nièesa, svâèesa, svâèega,

dôgod, dôgud, dôbîlo; nîgdôr, îgdôr, svâgdôr,

čîjigod, čîjigud, čîjibîlo; îčiji, ničiji, svâčiji, bìločiji.

Niš. Ništor; u kojima se osjeća zamjenica *što*, koja se inače u ovom govoru nikako ne javlja.

Osim ovih postoje još zamjenice: *sâv, sâ, sè*; za množinu: *sî, sè, sâ: sâv pðsal, sè dèlo, sâ nîva; sî pðsli, sâ dèla, sè nîve* (G *sî nîv, D sîm nîvam*).

Isto se tako javlja zamjenica: *kâdikî, kâdikâ, kâdikò, kadičiji*, te zamjenice: *zâ niš i mâkar kî mu drâgo* ...

BROJEVI

Brojevi podliježu već poznatim glasovnim promjenama na granicama morfema.

Tako imamo likove:

*jèn, jèdna,
dvâ, dvî, dvôje, dvôji, obâdva, obâdvi, obadvôjica,
trêti/treći
čètri, četrti,
jedânajst, dvâjst, dvajstjèn, trisjèn, dvajzdâ, trizdvâ,
stôjen, stôdvajstjèn, hîljada,
hîljadi pût, hîljaduti pût ... dvôjduplo, trôjduplo, dûplo ...*

U deklinaciji se smanjio broj padežnih morfema i očita je tendencija indeklinabilnosti:

<i>dvâ</i>	<i>dvî</i>	
<i>dvâ</i>	<i>dvî</i>	
<i>dvâ/dvâm</i>	<i>dvî/dvîm</i>	<i>(Īdem k ũna dvâ dèčka. Ūnim dvîm cûram.)</i>
<i>dvâ</i>	<i>dvî</i>	
<i>dvâ</i>	<i>dvî</i>	<i>(Ēj, vî dvî, kâj ste stâle!)</i>
<i>dvâ/dvîm</i>	<i>dvî/dvîm</i>	
<i>dvâ</i>	<i>dvî/dvîmi</i>	<i>(Lâko je dèlat s dvâ čôvika. Svè je nâpravil s njîmi dvîmi.)</i>

Tâmo više nî ũna dvâ kôlčîća.

Tô je od ũna dvâ kôlčîća.

Īdem k ũne trî cûre. K ũnim trîm cûram.

Sâstali smo se pri dvî bôri. Pri dvî bôri (okam. izraz).

Kôsiju s čètri kôsca i s dvî žnjâčice žânjedu.

Trêba te ko čètrim kôlam pèto.

Umjesto *nji dviju, njih dvojica, njih troje*, govori se: *ũne dvî, ũna dvâ, ũna trî* i sl. Dakle, broj je nepromijenjen, a zamjenica ne stoji u Gmn. nego u Nmn.

Ponekad se mijenjaju i brojevi pet, šest ... *Dôjt će ob sêdme vûre. Dôjt cèdu s pèterim kûoli. Môrd i s devèterim.*

PRILOZI

Prilozi mjesta

- *kūd, kūdaj, kāmo, nīkamor, nūdaj, vūdaj, svūd,*
- *dđli, gđri, odānlje, dđnlje, nāzat,*
- *sīmo-tāmo, đvdi-ūndi, kādi-kādi.*

Dđklje čemo vūdaj hđdit? Prđkljalo je sāmo đvdi-ūndi.

Prilozi vremena

- *kād, tād, sād, vāvik; đvda-ūnda, kātkađ,*
- *čēr, dđvečer, jūtrōs, lētos, sēseni, snđć(ka),*
- *predđdān, prěkjutri, prěksnoć.*

Dđjde k nām sāmo đvda-ūnda, kātkađ. Snđćka su pāsī lājali.

Prilozi načina

- *kāko, nāko, vāko, jāko, līpo, nađpak, rājše,*
 - *iskđsa, īsprva, īzđaljeg, īznova, nađčigled, nācelo, nāđvoje,*
 - *kāj se dā, nūtar-vān; jědva-jědvice,*
- Dělajte vāko i īznova. Vāko kāko sam vām rēkal.*
Pīvali su kāj se dā. Smīrum cvrljāziš nūtar-vān.
Jědva-jědvice smo iščtvērili.

Prilozi uzroka

- *zāč, iz nāvad, nalāstīto, nāpošto, spđradi;*
- Dđšli smo spđradi tēbe. Šlī smo nalāstīto zā te.*

PRIJEDLOZI

- *brěz, mēđ, nāspram; Brěz nas su šlī nāspram njēga.*
- *op/ob; Ōb tem niš nē znam.*
- *čěz; Īšli su čěz šūmu.*
- *vā; Vā no đřvlje hīti svē.*
- *v; Mētni đřvo v tā špđret.*

VEZNICI

- *niti*; *Nit ćeš pòjt s nàmi, nit ćeš òstat dòma.*
- *il*; *Il hòdi il nēš niš dòbit.*
- *al, nēg*; *Kiša je pàdala, al nīsu zēli marēlu, nēg su šlī brez.*
- *sāmor, sāmor kaj*; *Stāli smo, sāmor kaj bi rēkal brītva.*
- *jērbo*; *Ošvīcali smo se jērbo smo čūda dēlali.*
- *kākōr*; *Obūkla se lāgano kākōr bi lāglje hòdila.*

LITERATURA

- Barac, Vida – Finka, Božidar: O prikupskim govorima oko Vukove Gorice, *Ljetopis JAZU*, knj. 71, Zagreb, 1966.
- Brabec, Ivan: Izvještaj o istraživanju govora u Pokuplju, *Ljetopis JAZU*, 1965.
- Brozović, Dalibor: *Standardni jezik*, Matica hrvatska, Zagreb, 1970.
- Burić, A.: *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj*, Rijeka, 1979.
- Filipović, Rudolf: *Kontakti jezika u teoriji i praksi*, ŠK, Zagreb, 1978.
- Finka, Božidar – Šojat, Antun: Karlovački govor, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 3, Zagreb, 1973.
- Finka, Božidar: Naputak za ispitivanje i obrađivanje čakavskih govora, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 3, Zagreb 1973.
- Horvat, Josip: *Kultura Hrvata kroz 1000 godina*, Zagreb, 1981.
- Hraste, Mate: O kanovačkom akcentu u Hrvatskoj, *Filologija*, Zagreb, 1975.
- Hraste, Mate: Prinosi poznavanju hrvatskosrpskoga jezika Jurja Križanića, *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, Zagreb, 1963, 5.
- Hraste, Mate: O skakanju akcenta na proklitiku u čakavskom dijalektu, *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, Zagreb, 1965, 7.
- Ivić, Pavle: Prilog karakterizaciji pojedinih grupa čakavskog govora, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 5, separat.
- Ivšić, Stjepan: Jezik Hrvata kajkavaca, *Ljetopis JAZU*, 1934/35., sv. 4
- Ivšić, Stjepan: *Slavenska poredbena gramatika*, Zagreb, ŠK, 1970.
- Logar, Tine: Diftongizacija in monoftongizacija v slovenskih dijalekti, *Jezik in slovstvo*, 1982/83., 7, 8.

- Logar, Tine: Slovenski dijalekti – temeljni vir za rekonstrukciju razvoja slovenskog jezika, *Jezik in slovstvo*, 1983/84., 8.
- Lopašić, Radoslav: *Oko Kupe i Korane*.
- Moguš, Milan: Iz sjevernočakavske problematike, *Radovi Zavoda za filologiju*, Zagreb, 1964, 6.
- Moguš, Milan: Današnji senjski govor, *Senjski zbornik*, 1966.
- Moguš, Milan: O jedinstvu čakavske akcentuacije, *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, sv. 12, Zagreb, 1971.
- Moguš, Milan: *Fonološki razvoj hrvatskoga jezika*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1971.
- Moguš, Milan: *Čakavsko narječje*, ŠK, Zagreb, 1977.
- Stolting, Wilfried: Zweitsprachenerwerb ... *Zbornik radova Instituta za strane jezike i književnosti*, sv. 2, Novi Sad, 1980.
- Šojat, Antun – Finka, Božidar: *Naputak ...* (vidi Finka)
- Težak, Stjepko: O rezultatu dijaloških istraživanja u okolici Karlovca, *Ljetopis JAZU*, knj. 63, Zagreb, 1959.
- Težak, Stjepko – Babić, Stjepan: *Pregled gramatike hrvatskog književnog jezika*, ŠK, Zagreb, 1973.
- Težak, Stjepko: Kajkavsko-čakavska razmeđa, *Kajkavski zbornik Zlatar*, 1974.
- Težak, Stjepko: Dijalekatska osnovica u jeziku Frana Krsta Frankopana, *Filologija* 8, Zagreb, 1978.
- Težak, Stjepko: Ozaljski govor, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 5, Zagreb, 1981.
- Težak, Stjepko: Akcenatski odnosi u luku rijeke Kupe i u Podžumberačkom kraju, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 6, Zagreb, 1982.

BOSILJEVSKI GOVOR RJEČNIK

1. RJEČNIK

Rječnik obrađuje oko tisuću i dvjesto natuknica.

Rječnikom je autor, osim popisa riječi, ponudio i oprimjerenje riječi u kontekstu, naročito ako je riječ višeznačna.

U rječniku su nekad bilježeni:

- a) diftonzi, kad se javljaju u starijim riječima, odnosno sintagmama (U tom slučaju su i inače diftonzi sačuvaniji i izražajniji.),
- b) dublete u naglasku riječi kad je to prisutno u mjesnom govoru,
- c) infinitiv glagola s dočetakom -i, ako je to u govoru primjetnije.

2. PRILOG RJEČNIKU; tekstovi na bosiljevskom govoru

3. UZREČICE I BROJALICE

1. RJEČNIK

A

abadîrat, -am – mariti. *Niš ne abadîraš.*

áč – jer

adânišće, s – rasadnik za kupus, prijesad

agâcija, ž – bagrem

âjnzac, m – ukrasni obrub. *Âjnzac dèla s bèlim kòncum.*

âr, âš – jer. *Mâkni se âr će te pòlit.*

ârija, ž – melodija

âtak, m – pritisak, prepad

atakîrat, -am – na nekoga praviti pritisak. *Kâj atakîraš nâ njega?*

B

babâjko, m – čovjek koji se u sve miješa kao da sve zna

bâbica, ž – 1. primalja, 2. u hrpu složeno snoplje, 3. nakovanj za klepanje kose.

Hržulja je slòžena u bâbice.

bâdanj, m – veća bačva s jednim dnom

- bãdnjić, m – dem. od badanj
bãla, ž – smotak tkanine domaćeg platna
balãndrit, -im – galamiti. *Kãj balãndrite cãlu nõc.*
bãlat, -am – bacati nešto. *Nẽmoj bãlat kãmen vã me.*
bãliga, ž – stočni izmet. *Bãci tẽ bãlige s pũta.*
bãrlac, m – drveni sud za vodu. *Dõnesi kõscim bãrlac võde.*
barlãsat, -am / barlĩkat, -am – nespretno hoditi. *Barlãsa po dvõrišću.*
bãrlav – nespretan u hod
bãška – posebno. *Vřzi to bãška, nõk õstane za zĩmu.*
batãvlje, zb. im. – stabljike kukuruza. *Na krãju se batãvlje posũšilo.*
bãtić, m – čekić
batĩćak, m – dem. od batić
bãtvo, s – stabljika kukuruza. *S kõli je potãbaćil dẽvet bãtãv.*
bãzak, m – bazga. *Nãberi cvĩca od bãzga, bãzak je iza hĩže.*
bãzat, -am – hoditi okolo, bez cilja
bẽcat, -im – glasno plakati, derati se. *Dĩte cãli dãn bẽći.*
bẽćit se, -im se – rugati se praveći grimasu. *Kãj se bẽćiš nã me.*
bedãčka, ž – blesava, luda žena
bedãsat, -am – ludovati
belĩna, ž – 1. vrsta grožđa, 2. bijela narodna nošnja. *Dãnas je u belĩni.*
bẽrma, ž – krizma, potvrda. *Õna se na õvoj bẽrmi nõće bẽrmat.*
bẽrmati se, -am se – krizmati se
bẽrtija, ž – gostionica
bẽseda, ž – riječ, govor. *Kãkva je to bẽseda.*
bẽteg, m – bolest, posebno jaća bolest. *Õfatil ju je bẽteg.*
bẽtežan – bolestan
betẽžljiv – bolestan, bolećiv. *Stãlno je nõkako betẽžljiv.*
bĩcko, m – rasplodni prasac. *Bĩcko nãganja prãsice.*
bĩlica, ž – vrsta šljive.
bĩlit, -im – 1. bijeliti zid, 2. guliti krumpir
bĩljac, m – deka. lagani pokrivač
bĩrsa, ž – plijesan na vinu. *Na vĩnu se ufãtila bĩrsa.*
bĩsta/ha – uzvik konjima; lijevo kretanje
bĩžat, -im – bježati. *Bĩži, bĩži!*
blãzina, ž – perina. *Lẽzi na blãzinu.*
blezgãrija, ž – besmislica
blẽzgat, -am – govoriti nekritično, besmislice
blĩskat, -am – 1. osvjetljavati, 2. sijevati, 3. met. reći što ne odgovara.
Ne blĩskaj mi u õći. Blĩskã, gřmit cẽ. Svãkaj blĩskaš.

blŭj, m – razređen gnoj; osobito kokošji, priređen za zalijevanje povrća.

Nāpravi blŭj pa zāli zēlje.

bljŭza, ž – bluza

bljŭzga, ž – raskvašeni snijeg

bŭcun, m – veća staklena boca, široka oblika pri dnu, a uska grla

bočānjak, m – manje brdo, blagi uspon, humka

bogāsat, -am – psovati Boga. *Kāj smīrum bogāsaš.*

bŭgdar – da Bog dao. *Bŭgdar Bŭg. Dābogdar nē došla. Da bŭgdar*

bŭk / buok, m – manje brdo blagog uspona

bŭšnica, ž – bočna daska kreveta

botēlja, ž – boca od 0,75 do 0,5 l. *Dāj mi dvī botēlje vīna / pīva.*

brādva, ž – sjekira širokog sječiva, kratke drške

brādvić, m – nešto uže sječivo; manja bradva

brāna – drljača. *Pobrānat ću nŭivu iza rāna.*

brāun – smeđe boje, svjetlije / tamnije je; škŭrobraun

bŭdo, s – 1. brijeg, 2. dio tkalačkog stana kroz koji se utkivaju sve niti u tkaninu

brēja (krāva) – steona krava

brēnta, ž – posuda za špricanje voća, vinove loze; nosi se na leđima.

Zāmi brēntu, ŭdmo šprīcat tŕšće. Tršćāja.

brēntača, ž – isto što i brenta

brēz, prijedlog – bez. *Hŭdi brēz mene / prēz mene.*

brīg, m – brijeg

brīzga, ž – zviždaljka od jasenove kore

brīzgat, -am – zviždati. *Prēstani brīzgat. Ne brīzgat mi u vūho.*

brīzgat, -am – štrcati

bŭk, m – deblja grana, dio uz deblo. *Ŗdlomit će se cēli bŭk.*

bŭkljača, ž – os za sušenje mahunarki, djeteline; neobrezanih grana.

Rastrēsi tŭ niškāricu na bŭkljaču, nēk se sŭši.

brŭnčani / brŭnčani lŭnac – brončani / brončani lonac

brŭnda, ž – brončano zvono, niskog zvuka

brŭnduš, m – isto kao brunda

brŭs, m – tvrdi kamen (od cementa) za brušenje sječiva

bŭblat, -am – govoriti nejasnim dubljim glasom. *Kāj bŭblaš stālno.*

bŭbrik, m – bubreg. *Živiš ko bŭbrik u lŭju.*

bŭča, ž – tikva, bundeva

bŭhar, m – posebno platno za plahte i sl., pamučno. *Kŭpila sam bŭhara.*

bŭlat, -am – suhim pečatom; posebnim čekićem označiti drva za sječŭ i prodaju.

Lŭgar bŭlā.

bŭmbak, m – fino domaće platno. *Bumbāšno plātno. U bumbāka.*

bŭsat se, -am se – junačiti se. *Kāj se tŭlko s tŭm bŭsaš u pŕsa.*

C

- câgar, m – kazaljka na satu. *Câgar je na câgaru, niški mišli nâ te.*
- câjt, m – vrijeme. *Nîmam câjta. Îma câjta još zâ to.*
- cânja, ž – košara pletena od vrbova šiblja, okrugla i veća
- câpa, ž – pasja noga. *Dâj câpu. Pâjša câpa.*
- câpica, ž – našitak za provlačenje pojasa. *Čêz câpicu provûci.*
- cêlac, m – negaženi snijeg
- cîfrat se, -am – kititi se, dotjerivati se. *Kâj se vrâga cêl dân cîfraš, kod mlâda.*
- cîkva, ž – cikla
- cikvetînka, ž – vrsta kukuruza
- cîma, ž – zelena stabljika krumpira, list blitve. *Dâj cîmu blâgu.*
- cimbôrka, ž – rana šljiva. *Cimbôrka je rðdila prejâko.*
- cîmplet, m – okrugli sud od gline za pečenje kruha; kuglofa
- cînga, ž – zvono od mjedi, visokog zvuka
- cîngat, -am – zvoniti, sitnije, viši zvuk
- cînguš, m – isto kao cinga
- cîp, m – cijepljena voćka. *Dðbro râste tâj cîp.*
- cîpat, -am – cijepati (cijepati baš drva). *Îdem cîpat.*
- cîpi, m, pl – cjepanice. *Kâmo êeš slðžit cîpe.*
- cîpić, m – dem. od cip. *Cîpić se priřatil.*
- cîpnja, ž – cijepljenje, osobito djece pri polasku u školu.
Mâli êe sâd na cîpnju pa êe u škôlu.
- cðprat, -am – vraćati. *Stâlno tûd hðdi, ništo cðpra.*
- copñjica, ž – vještica. *Cðprnjica pûtem grê, jâ se bðjim da me êé. (!) Copñjica*
- crîkva, ž – crkva
- cîtalo, s – poljoprivredno oruđe za označavanje crta pri sadnji, na oranici
- cûcak, m – pas
- cûfat, -am – 1. čihati, 2. trgati platno ili papir; proderati.
Cûfaj tð pêrje. Cûfa ti se rûkav, môram podrûbit.
- cûg, m – 1. vlak, 2. gutljaj iz boce. *Pðpi dva cûga. Îdemo na cûg u pðl pêt.*
- cûkati, -am – natezati
- cûnja, ž – poderana tkanina. *Zâmi tê svðje cûnje, hðdi êa.*
- cûra, ž – djevojka. *Dðšle su cûre na tânac.*
- cûrak, m – lagani mlaz tekućine, naročito kišnice s krova.
Pðdvrzi vûhak pod cûrak da ufâtiš kišnicu.
- curîk – povik konjima / natrag
- cvîč / čvîč, m – velika zima, smrzavica
- cvrît, -ijem/-im – taliti slaninu
- cvrljâzit / cvrljâžit, -im – cviliti vratima. *Kêga vrâga stâlno cvrljâziš s tîmi vrâtmî.*

Č

čaja, ž – čađa

čajavina, ž – izmaglica ljetnog jutra ili večeri. *Čajavina je pàla na gòru.*

čâmit, -im – trnuti. *Čâmiju mi nòge. (Ali i: Čâmi cêli dân sâma.)*

čârape, ž. pl – počíte čârape, samo čarape doma ispletene, druge nazive imaju kupljene (industrijske) čarape; fuzèkli – muške, sòknje – dječje, štrîmfe – muške, štûmfe – ženske. *Od domaće vune su kòpici visoke muške do koljena i visoke ženske preko koljena; niske ženske do listova su čârape, niske do gležnjeva su lâpice. Čarape i lapice mogu biti podšite (počíte) i obšite debljim koncem i u njima se hoda bez čizama. Čarape su za zimu – za hodanje po smrznutom snijegu; cêlcu, a lâpice za ljetne dane; hodanje po koševini.*

čêdula, ž – 1. ceduljica, 2. svaka druga pisana poruka.

Zâ te je dòneslo nîkakvu čêdulu.

čêla, ž – pčela

čêlac, m – pčela matica. *Čêlac je sêl na mûrvu; roj pčela*

čêlnjak, m – pčelinjak

čêlo, s, čêlo hîže – profil kuće, prednja strana

čêr / čêra – jučer

čêsan, m – češnjak

čtvêrice – četveronoške. *Hòdil je čtvêrice; na nogama i rukama.*

čtvêrit, -im – povući kola s dvojim volima. *Mòraju čtvêrit, nê bi sâmi ispêljali.*

čêz, prijedl. – kroz

čîslo, s – krunica. *K mâši se nòsi knjîžica i čîslo.*

čîžma, ž – m. visoka cipela, ženske su čîžmice, dokolênke su m. kožne čizme, visoke, a gumene za kišu su bûce; cîpele m. i ž. su samo niske cipele, pòs-tolki su ž. ljetne cipele s peticom, nânule su sandale niskih peta, sandalice su dječje, opâncíci su ž. ljetne s peticom, ukrašene rupicama, svijetle i u dvije boje, òpanki su gumeni za kišu.

člênak, m – članak prsta na nozi i ruci; dio prsta između dva zgloba.

Ùdrilo ga po člêнку.

črñ – crn

črñina, ž – crnina. *Jòš nòsi črñinu za múžum.*

črñjavka, ž – modrica

čûda – mnogo

čûn, m – čamac

čûnak, m – naprava s cjevčicom za slanje konca pri tkanju, vodilica

čvřč / cvřč, m – smrzavica, velika zima

Ć

čà – 1. povik: odi tamo, 2. skroz, daleko, 3. povik na volove: lijevo.

Ōdi čà. Čà tàmo.

čâće, m – tata

čâćko, m – metaf. i ironija; kad je sin po nekoj mani na oca.

Pŕje kòd mu je i òtac pŕl. Čâćko.

čâlŕsnit, -em – udariti pljusku. *Dâj ga čâlŕsni, pa gòtovo.*

čâpit, -im / ščâpit, -im – uzeti brzo, hitro uzeti

čâto, m – činovnik, bez poruke. *Mòrali su pòjt k čâtoti. Štambŕljat.*

čêdan, m – tjedan. *Nâredni ili pasâni čêdan.*

čêr/čŕ, ŕ – kći, kćer. *Ūna ŕma sâmo jêdnu čêr. U nêdilju êe joj duojt čŕ.*

čŕkat, -am – ŕvakati duhan, ali poruga za pušenje. *Stâlno čŕka.*

čŕćak, m – kućni zrikavac. *Čŕćak je za pêćum.*

D

debêlišće, s – stabljika kukuruza (ne rastuća). *Debêlišća čêmo preòrat.*

dêdibod, m – bodljikava trava

dêkat, -am – nositi na leđima ili ramenima. *Âl sam se nâdekal têga. Dêkaj, dêkaj.*

dêl, m – dio

dêlat, -am – raditi. *Dêlat hiŕžu, na pòlju, u šŕmi ...*

dêlnik, m – dijelnik. *Dêlniki su pođŕlili fŕnduš.*

dêlo, s – rad, posao. *Dêlo ne čêka.*

dŕibat, -am – micati se, kruto se micati

dŕkla, ŕ – sluŕavka

dŕŕat, -im – mirisati. *Al dŕŕŕ.*

ditêlina, ŕ – djetelina

dŕvan, m – razgovor

divânit, -im – razgovarati. *Popòdne čêmo òp tem divânit.*

dŕver, m – muŕev brat. *Dŕveri su se sâstali.*

dlêto, s – dlijeto

dò – tko. *Dò je to dòŕsal. Kŕ znâ.*

dòjt / duojt, duojdem – 1. doći, 2. dozreti. *Jâbuke su dòŕŕle, vêć su čŕljene.*

dokolênka, ŕ – gumena čizma. *Ōbuj dokolênke, âko pâda kiŕša.*

dòlika – dolje. *Nêk duojdu dòli/ka.*

dolŕkovat, -ujem – pristajati, odgovarati. *Bâŕ ti tò lŕpo dolŕkuje.*

dòpadat se, -am se – sviđati se. *Bâŕ mi se dòpada.*

dòta, ŕ – miraz

dòvečer, pril. – večeras. *Nâj te zòve dòvečer*

dŕapat, -am – trgati, derati, navlaćiti se. *Nêmojte se, dŕca, dŕapati. Râzderat êeŕ òpravu.*

drât, m – žica
 drêpat, -am / drêpljem – gnječiti. *Nëmoj drêpat tð. Drêplju grðde.*
 drêta, ž – deblji, ovošten konac. *Z drêtum se šiju čizme.*
 drîto, pril. – pravo. *Hðte drîto.*
 dròb / drugòb, m – crijeva
 drobînkà, ž – čestica. *Däj mi sàmo drobînku tëga.*
 dròbno – sitno. *Dròbno sàmeljì. Dròbno ditëšce.*
 drûgi, m, pl – nosila, kolci za nošenje slame. *Nàmecíte tð na drûge.*
 drûkar, m – kopča
 drûkati, -am / drûkljem – gurati. *Käj se drûkaš. Ne drûklji ga.*
 drûžina, ž – obitelj, ukućani. *Nì hìža tësna, nëg je drûžina bësna.*
 drvènik, m – mjesto za odlaganje drva. *Scìplji tð na drvenîku.*
 dŕvo, s – samo rezano, ne rastuće
 dŕćan, m – trgovina, prodavaonica. *Dŕćan je ðtprt.*
 dŕćkat, -am – nagovarti / podgovarati. *Tð ga ùni dŕćkaju.*
 dŕpal – dvostruk, podvostručen. *Nàpravi tð dŕplo da je jàče.*
 dŕrat, -am – trajati, izdržati. *Kŕliko će tð dŕrat? Jëdvaj dŕram.*
 dŕrcug, m – propuh
 dŕrla, ž/m – nespretnjaković. *Dŕrla, svàkud ga mðraš rìvat.*
 dŕrlav – nespretn, slabo pokretan
 dŕžičak – dug. *Topðrica je dŕžička, mlâtac je predŕžičak.*
 dvðduplo / dvðjduplo – dvostruko. *Pðtši tð dvðjduplo, dvðduplo.*
 dvðjćaci / dvðjki, m, pl – blizanci. *Dvðjćaci su tð.*

F

fáččica, ž / fáčuk, m – izvanbračno dijete
 fäjnkuš / fäjnkuš, m – jastuk. *Fäjnkuš je od përja.*
 fäj, m – vlaga
 fäjtan – vlažan. *Svè je tù fäjtno, trëba prozràćit.*
 fäkman, m – sposoban čovjek; i podrugljivo. *Fäkman je ùn. Báš ga brìga.*
 fàla, ž – hvala. *Käj će mi tâ fàla. Ali i: Fàla ti nà tem.*
 fàlda, ž – nabor na tkanini, haljini. *Rùbača je na fàlde.*
 fàlînga, ž – mana, nedostatak. *Sàki ìma nîku fàlîngu.*
 fânt, m – momak. *Kàmo će tâj fânt?*
 fantíćak, m – dem. od fant / dječarac
 fänj, pril. – 1. zgodno, 2. dosta jako. *Báš fänj izglëda. Fänj je dëbela. Stîsni fänj.*
 fänjsko, pril. – isto kao fanj. *Fänjsko si tð zavëzal. Fänj prtîsni.*
 fàra, ž – župa, crkvena jedinica. *Tð je sè bosiljevska fàra.*
 fàrba, ž – boja. *Ofàrbaj z žûtum fàrbum.*
 fàrof, m – župni dvor. *U fàrofu je v ràtu bila škuola.*

- fâsovat, -ujem – primiti prema odredbi. *Tùliko te fâsuje pa ćeš tùliko i dàti / dđbiti / prîmit. Sì fâsoval svđje.* (kao poruga)
- fât, m – hvat; 4 m. *Kûpil je fât đrv.*
- fâžol, m – grah
- fažolovînka, ž – mahuna s graha. *Fažolovînka pûca. Zrêl je fâžol.*
- fêla, ž – vrsta. *Bilo je svâke fêle. Kê fêle je?*
- fêrtalj/ac, m – četvrtina litre, lonca. *Nalî mi đvaj fertâljac / fêrtalj.*
- fêrtun, m – kecelja. *Fêrtun do pâsa i fêrtun preko pfs.*
- fêst, pril. – jako. *Fêst si zatêgnil.*
- finîna, ž – 1. bolja vrsta grožđa, 2. svečana ženska nošnjja. *Brât cêmo finînu. U nêdilju cêdu ženske đbuć finînu.*
- firunga, ž – zavjesa na prozoru. *Povûci na đkno firungu.*
- fîštok, m – okvir na vratima. *Ūdril se u fîštok. Fîštok je gnjîl, pâst cêdu vrâta.*
- fîži / fîžu – u kući, u kuću. *Fîži sîdi cêli đân. Ōdi fîžu.*
- flêba, ž – plavilo za rublje. *Zâmi flêbu pa naflêbaj rûblje.*
- flêka, ž – mrlja
- flêtan – spretnan. *Dêla flêtno. Flêtan je ûn zâ to.*
- fîisan – svjež, jasan. *Kâd naflêbaš bît će rûblje fîisno. Fîisno jûtro.*
- fîðk, m – kamen međaš. *Ōvdi su zâbili fîðk, i tù je mēja.*
- fðkin/ac, m – boca 0,5 l s posebnim zatvaračem. *Fðkinac zâpri. Zâpri fðkin.*
- fðrganak, m – hodnik unutarnji. *Zâpri vrâta na fðrganaku. Čez fðrganak.*
- fðrt – 1. stalno, 2. daleko. *Fðrt mi ðde za nđgam. Hđdi fðrt tâmo / dâlje. Fðrt pâda kîša. Tð je fðrt tâmo ðza brîga.*
- frâst, m – bolest. *Dîte ðma frâst. Dřšće od strâha, ðfatil ga je frâst.*
- fřbânt, m – gaza, zavoj
- fřkat, -em – za/namatati. *Jâko fřči vûnu da bûde čvrsta nît. Lâsi si fřće. Mâčka fřće za pêćûm.*
- fřndat, -am – prozviždati brzinom. *Kâmen je proffřndal ko mêtak. Al je fřndalo okð nas.*
- fûcat, -am – kliziti. *Pod nđgum mi fûći. Smřzlo se.*
- fukâljka, ž – staza kojom klizi (fûći)
- fûkati, -am – penjati se uz što ili po čemu, četveronoške. *Dîte vêć fûka. Zâ/fûkaj na čîšnju.*
- fuljârka, ž – isto i fukâljka
- fundamênt, m – temelj
- fûnduš, m – okućnica, posjed. *Prðdal je s hîžum cêli fûnduš.*
- fûrak, m – ogorjelo drvo. *Čřn je kð fûrak. Utřni fûrak.*
- fûrit, -im – prelitu vrućom vodom ili parom
- fûtra, ž – 1. podstava, 2. posebno mlada stočna trava. *Dât cête mu fûtre.*
- fûtrat, -am – dobro hraniti. *Âl ga fûtra.*

G

- gâjit, -im – uzgajati. *Mlâde vöcke trëba gâjit.*
- gânak, gânika, m – vanjski hodnik, drveni balkon. *Kiša päda na gânak.*
- gâtre, ž, pl – ograda od letvica. *Pròjde čez gâtre.*
- gïbanik, m – slani kolač od dizanog tijesta / zeljanica; nadjev: srce koštice od buče i zrno konoplje. *Za Bòžić, gïbanik!*
- gïja / gïa – povik na konje, idemo
- gladiška, ž – bodljikava trava. *Nëmoj se nâbost na gladišku.*
- glâjz, m – 1. utrta staza u snijegu za saonice, 2. željeznička pruga. *Sâni ìdu lïpo po glâjzu.*
- glâmljica / glâmnjica, ž – deblja cjepanica. *Mëtni glâmljicu na òganj.*
- glâž, m – staklo. *Nòsi glâž (òkno) k glâžaru.*
- glâžar, m – staklar. *Nì ti òtac glâžar da se čezâ te vïdi.* (ironija)
- glï (rjeđe: dlï) – upravo. *Glï su dòšli, pòčelo je pädat.*
- glibîna, ž – dubina. *Vâ voj glibîni. Ìz ve glibîne je tëshko ìspeljat dïva.*
- glïbok – dubok. *Tû je nïgdi Glibòki kâl.*
- glïsnica, ž – greda za odlaganje, iznad ganka. *Mëtni bätic i klëshća na glïsnicu.*
- gmâjna, ž – zajednički, općinski pašnjak. *Blâgo gòni na gmâjnu.*
- gnjêzdit se, -im se – namještati se, nemirno sjediti. *Kâj se smïrum gnjêzdiš.*
- gnjêzdo, s – gnijezdo. *U gnjêzdu se mlâde ùce gnjêzdiju.*
- gnjòj, m – gnoj
- gnjòjnica, ž – ustajala voda uz gnoj
- gòd, m / mïtvi gòdi, m, pl – rok, vrijeme. *Sâd će joj bìt gòd. Ù te gòde ìdmo na gròb.*
- gòdina, ž – kiša. *Pädala je ròdna gòdina.* (Kalendarska godina je leto. *Sâd mu je päť lët.*)
- gomilica, ž – hrpica gnoja razasuta po njivi za uoravanje
- gòra, ž – planina. *Òblaki se dïžu iza gòre.*
- gòri(k)a – gore. *Hðdi gòri(k)a.*
- grâbar, m – grab. *Òv grâbar ću pòsić.*
- grâbrić/ak, m – dem. od grab. *Tâj grâbrić ćëmo gâjit.* (top. *Grâbrik, Grabròvice, Grabrićak*).
- grabròvina, ž – sječeno grabrovo drvo (bükva – bukòvina)
- grâbit, -im – 1. grabljati sijeno, 2. grabiti vodu iz izvora
- grëben, m – naprava za češljanje kudjelje
- grédica, ž – lijeha
- grïč, m – kamenjar obrastao raslinjem
- grïh/ha – 1. baš, ma nemoj, vidi, 2. grijeh. *Grïha vrâga. Grïha. Kï grï si nâpravil.*
- gfljak, m – grlo boce. *Zâćepi gfljak.*

grfnjat, -am – skupljati rasutu zemlju, zrnje; vući ili gurati (motikom) po tlu.

Gfñjaj nakūp.

grôđe, s, zb. im. – grožđe

gròmača, ž – neuredno grmlje ili kamenjar obrastao grmljem

grünt, m – posjed, zemlja. *Ūn ìma dōbar grünt. Dōbro rōdi.*

gūmno / gūvno, s – prostor za vršidbu, obično ispred sjenika

gūšćār, m – gustiš raslinja

gūšćara, ž – isto što i gustiš. *Trēba prōjt čezā vu gūšćaru.*

gvīnt, m – navoj. *Kād je jāče stēgnil gvīnt, lājt je bīl zāprt, i nī vīšalo ìz njega.*

H

hāban, m – istrošen. *Rūb je hāban jer se stālno povlāči po stōlu.*

hājda, ž – heljda

hājs – uzvik volu: hodi

hāk, m – kuka. *Ōbisi tō nā naj hāk.*

hālja, ž – muški kaput. *Obūci tū hālju / hāljiu.*

hām, m – ovratnik za konjsku spregu

hīs, m – sjenik, gospodarska zgrada. *Īmaju vèlik hīs i sē jim stāne ù njega.*

hītat, -am – bacati. *Hītaj sēno gōrika.*

hītit, -im – bacit. *Tō ću hītit.*

hīža/iža, ž – kuća, dio kuće – veća soba. *Īmaju hīžu i dvī hīžice vā ki spīju dīca.*

hōra, ž – vrijeme. *Sād je hōra za bērbu gruođa. Sād je hōra lišnjakim.*

hōt / huot – uzvik konjima: desno

hřga, ž – odebljali dio na stablu, kvrga

hřja / řja, ž – rđa. 1. *Ufātila se h/řja.* 2. *Ūn je řja i kukāvija.*

h/rptēnka, ž – kralježnica

h/řžulja, ž – raž. *H/řžulje su pōlegle.*

hūškat, -am – nagovarati, podgovarati. *Stālno ga drūgi hūškaju, a ūn, bēna, svē slūša.*

I

īkaj – isto

īki – itko

īljada / hīljada, ž – tisuća. *Īljadu vrāgi te zēlo.*

īnako – i onako. *Īnako nē morem pōjt tāmō. I nāko cēdu duojt tū.*

ishājat, -am – izlaziti. *Sūnce ishāja.*

īsik, m – isjek, dio svinjskog hrpta

īskat, īščem – tražiti. *Īšču ga cēlu nōć.*

iskobēljit se, -im se – iskriviti se, izvući se iskrivljavajući se. *Jēdvaj sam se iskobēljil ispod tēga. Kāj si se tākō iskobēljil?*

izajt, izajdem – izići. *Izâjdi vãn.*
 izbêçit se, -im se – iščuđavati se praveći grimasu. *Âl se je izbêçil. Gřdo se izbêçil.*
 izdurat, -am – izdržati, istrajati. *Jêdvaj sãm izdural.*
 izvīšat, -im – ishlapiti. *Kãd izvīši, niš ni više jãk.*
 iža, ž - kuća. *Šãl je iža iže.*

J

jáčmen, m – ječam
 jačmênac, m – čir na očnom kapku. *Dôbil je jačmênac.*
 jačmênišće, s – ostaci ječmenova strništa. *Na jačmênišću ćemo pòsijat žito.*
 jãdljiv – ljut, srdit
 jãdrka, ž – jezgra. *Jôš se ni ni jãdrka začêla.*
 jãgma, ž – pohlepa
 jãgmit se, -im se – biti pohlepan, takmičiti se za nečim
 jãjce, s – jaje
 jãnjiti se, -im se – janjiti se. *Ôvce se jãnjidu.*
 japlênka / japnênka, ž – vapnenka. *Zapãlili su japlênku.*
 jãpno, s – vapno
 jãrčat, -am – praviti jarak za sadnju povrća
 jarêskinja, ž – mlada, ovogodišnja, sitna dom. životinja. *Űna je jarêskinja.*
 jãrica, ž – mlada kokošica, ovogodišnja, kad počne nesti
 jãrit, -im – vući. *Jãri to đvrlje zã sobum.*
 jãrit se, -im se – leći jariće. *Kôza se jãri.*
 jãrmić, m – zaprežnik za vola. *Dônesi jãrmić za vòla, idmo sãmo s jêdnim vòlum.*
 jarúšit, -im – oplodivati kokoš. *Kôkot jarúši kôkoši.*
 jãvkanje, s – oplakivanje nad mrtvim
 jãvkati, -am – glasno oplakivati
 jãzbina / jãzvina, ž – jazavčev log. *Jãzvac se uvũkal u jãzvinu.*
 jãzvac, m – jazavac
 jêdvaj – tek, jedva
 jelito, s – krvavica. *Dãnas su nadĩvali jelita.*
 jêlva / jêlvica, ž – jela. *Jêlvik je pũn jêlav.*
 jêsen, m – jasen
 jêsenov – jasenov. *Jesêново đřvo je bêle bôje.*
 jĩgla, ž – igla
 jĩglen – iglen
 jĩgrat se, -am – igrati se
 jĩst, -im – jesti
 jĩverak, m – iverak. *Jĩverak nêjde dãleko od stãbla.*

jùtri / prèkjutri – sutra, prekosutra
jùžit, -im – počinje puhati jugo
jùžina, ž / mǎla jùžina – objed, objed oko pet poslije podne
južinat, -am – objedovati, ručati. *Južinali smo.*
jùžno vríme – južno vrijeme

K

kābal, m – veća drvena posuda s dvije ručke, sud za spremanje napoja. *Ōdnesi kābal jīla prāscim.*
kāblica, ž – mala drvena posuda s dvije ručke
kāblicić, m – mala drvena posuda s jednom ručkom. *U kāblicić pōdōj krāvu pa ōdnesi mlīko.*
kāca, ž – velika posuda, drvena i bez ručki (v. badanj). *Narībat cēmo rīpu u kācu.*
kāča, ž – zmija. *Cē te kāča vūjit. Ūna je prāva kāča. Zlōčesta.*
kādi – gdje
kādika – gdjekoja
kādit, -im – dimiti. *Kāditi tāmjan.*
kāj – što. *Kāj dēlaš? A kāj mōreš.*
kajkāsat, -am – ponavljati zapitkivanje s kaj. *Kāj, kāj, kāj stālno kajkāsaš.*
kāl, m – bara, veća količina stajaće vode
kālit, -im – mutiti. *Nēmōj kālit vōdu.*
kālno – mutno. *Vōda je kālna.*
kamānje, zb. im – kamenje
kamēnjak, m – kamenito tlo
kamāšljīn / gamāšljīn, m – platnena navlaka na cipele. *Gōspoda nōsiju kamāšljīne.*
kamēnjkat se, -am se – igrati se kamenčićima (s pet kamenčića)
kānja, ž – svinjska plečka. *Dōnesi dvī kānje.*
kāpak, m – 1. kapak na oku, 2. trijem, nadstrešnica. *Stāni pod kāpak da te ne smōči kiša.*
kāpić, m – dem. od kapak
kāsela, ž – 1. zbite daske za vožnju rasutog tereta, 2. mjera za rasuti teret. *Ōtpe-ljaj u kāseli krūmpir. Trēba mi dvī kāsele pēska.*
kēbar, m – hrušt. *Na slīvi su kēbri. Kāj si se prīfatil te žēnske ko kēbar*
kēfa, ž – četka. *S dōbrum kēfum lāko se kēfa.*
kēgljīn, m – valjušak. *Skūhat cēs kēgljīne u jūhi.*
kēlj, m – ljepilo. *Tō cēmo s kēljum zalēpit.*
kī – tko. *Kī je tō bīl?*
kī – koji. *Kī su tō bīli?*
kīće, zb. im – sitno suho granje. *S kīćum cēmo pōdložit ōganj.*

- kîdača, ž – svijene vile za povlačenje slame. *S kîdačum îskidaj slâmu iz praščâka.*
 kîdat, -am – čistiti staju (i sl. od slame). *Kîdaj tò brzo, kâd ćeš îskidat.*
 kîdat, -am – trgati. *Němoj kîdati rôže.*
 kîkati, -am – cvjetati (klip kukuruza). *Kûkuz kîka.*
 kîklja, ž – donji dio ženske odjeće, uvijek bijele boje (nar. nošnja). *Kîklja joj je flîsna.*
 kîmljen, m – kim
 kîp, m – slika obično sakralnog sadržaja. *Na stěni îmaju dvâ kîpa.*
 kîpac, m – mala slika sakralnog sadržaja. *Na běrmi bìskup ûvik dâ đici kîpac.*
 klâs, m – klip kukuruza
 klâštriti, -im – osijecati granje. *Klâštril sam kîte.*
 klâtri, m, pl – 1. složene metarice drva, 2. mjera. *Îmal je pět klâtrî drv.*
 klěpat, klepljem – posebnim čekićem oštriti sječivo kose
 klěšća / kliešća, ž – kliješta
 klěti, kunem – psovati
 klětva, ž – psovka
 klîncac, m – 1. neven, 2. manji klin. *Posâdili smo klîncace.*
 klinčârnica, ž – klinčanica, vješalica od drvenih klinova. *Ŏbisi hâlju na klinčârnicu.*
 klînga, ž – manji nožić, slabiji, rasklimani
 klđp, m – krpelj
 klûp, ž – klupa. *Sědi na klûp / klûpu.*
 knjâpast / knjâpav – sakat
 knjîžica, ž – molitvenik (isključivo), drugo je mala, tanka knjiga. *Îmam knjîžicu, Mîrvâmu* (kao jedna riječ).
 kô/kôd/i – kao. *Tò je kô/di kad îdeš na rôbiju.*
 kô / kuo – koje. *Kuo đite tâko dĕla?*
 kobîlat se, -am se – igrati rušenja kobilice
 kobîlica, ž – 1. skakavac, 2. rašlje na tri noge, 3. dio kokošjeg kostura, 4. dem. od kobila
 kobîljača, ž – sorta rane šljive
 kôjži / kôdi – kozji. *Kuodî ruog. Kôjže mlîko.*
 kôkot, m – pijetao
 kôlit, -im – postaviti kolčice penjačici i pos. vinovoj lozi. *Šâl je kôlit u tršće.*
 kôlje / kuolje, zb. im – obrađeni kolci za vinovu lozu
 kômaj – jedva. *Kômaj sam dôčekal da zâjdem.*
 komînac, m – zapećak. *Sědi za komînac pa se grî.*
 kômora, ž – odvojena kućica za žito, ambar
 komôrica, ž – dem. od komora. *Komôrica je pûna šĕnice.*
 kônak, m – noćenje. *Îdeš na kônak k nĕm.*

- kòpici, m – visoke m. čarape od vune
kòpit, -im – uškopiti. *Kòpljar je dòšal kòpit pràsce.*
kòpito, s – kalup za cipele: postolarsko, željezno. *Nàbi čičmu na kòpito ako te žàlji.*
koràba, ž – povrće, mrkva žuta
kòral, m – ogrlica od debljih kamenčića
kòrbač, m – bič. *Pòreni korbáčum, hàjd.*
kòsljin, m – veći dio namještaja s dugim ladicama za rublje, komoda
kosljīnac, m – manji kosljīn, noćni ormarić
kòzlīca, ž – glinena zdjelica za putar
kràgljin, m – kragna, okovratnik
kràj, m – strana. *S òv kraj brīga. Prevīni nān krāj.*
křč, m – 1. grč, 2. kamenito tlo. *Ūfatil me křč u nògi. Īdem u Křč (top.).*
krèljut, ž – krilo peradi, ptice, osobito obješeno. *Pūstila je kreljūti, vājlda ìma tēkute.*
kreptēšin, m – vrsta svile (crepe de Chine). *Od kreptešina šuos.*
krīgljin, m – krigla. *Pòpil je krīgljin mōšta.*
krīljak, m – šešir. *Ōbisi krīljak na hāk. Kāj si tākò hàheril krīljak?*
krīžice, ž – krsta. *Krīžice me bōliju / bōlidu.*
křmsati se, křmsa mi se – dobiti apetit (u prenesenom značenju). *Ōva nījva jim se křmsa.*
křnja, ž – ostatak nečega slomljenog; zuba, křnjasti zūb, noža
kròp, m – kipuća voda. *Pūsti nēk bāci kròp, pa će bit bōlje.*
kròsna / kruosna, pl. t. – tkalački stan. *Sēdi u kruosna pa tkāj / tkī.*
kròša, ž – poljski stol, za ruljenje kukuruza i sl.
krtaròvina, ž – krtičnjak
krògla, ž – okrugla glinena posuda za vodu
kròljit, -im – cvrčati, zavijati glasno u crijevima. *Kròlji mu po črīvi.*
krumpirāška, m – slani kolač od vučenog tijesta i krumpira. *Dānas ćemo jīst krumpirāšku.*
kūdilja, ž – kudjelja
kūglov / f, m – slatki kruh, okrugli, od dizanog tijesta
kūlin, m – 1. punjeni svinjski želudac, 2. mali momčić (ironično). *Nāpēl se ko kūlin.*
kūndrav – raščupan. *Āl si kūndrav. Kūndrēšćevi (nadimak).*
kūpica, ž – čaša. *Čēš kūpicu vīna. I mjera: Mētni dvī vīnske kūpice.*
kūs, m – teže drvo. *Vòli cēdu tēško pòvuć tā kūs.*
kūzal, m – prividni sud za šumske plodove, napravljen od ljeskove kore. *Nābrali smo kūzal jājōd.*
kvfljīt, -im – vidi kruljīt. *Prāsći kvfljīdu.*

L

- lăće, zb. im. – vlati žita
- lăd, m – hlad, sjena. *Īdmo sĕst u lăd.*
- lădica, ž – dio namještaja za odlaganje rublja (naročito posteljine i dom. platna u balama). *Īmam pūnu lădicu bāl. Na lădici se pĕglja.*
- lădit, -im se – hladiti se. *Mōram se lădit.*
- lăjno, s – stočni izmet, gnoj
- lăjt, m – bačva. *Lăjti su pūni vīna.*
- lakōmica, ž – drveno korito s lijevkom, služi u podrumarstvu
- lăluka, ž – desni. *Bōli me lăluka, gōrnja.*
- lămpaš, m – svjetiljka, petrolejka za prijenos; lampa visi. *Năžgi lămpaš i nōsi s sōbum.*
- lăs, ž/m – vlas
- lăsi, ž/ž – kosa. *Nōsi dūge lăsi.*
- lasīnjka, ž – oštri dio vlati pšenice. *Čūvaj se lasīnjke.*
- lăt, ž – vlat. *Lătī su pōlegle od lūne.*
- lăzno / nīmam lăzno / nī mi lăzno – uvijek u sintagmi: nemati / imati vremena. *Popōdne ću ĩmat lăzno. Dopōdne mi nī lăzno, nīkada.*
- lĕnger, m – 1. vrsta ptice (*U stĕlji su năšli jājca od lĕngera.*) 2. lijen čovjek (*Vūćeš se kod lĕnger.*)
- lĕpuh, m – biljka širokih listova, neugodna mirisa. *Kōkoši su lĕgle u lĕpuh, vrūće je.*
- lĕska, ž – ljeska
- lĕskar, m – gustiš ljesaka. *U lĕskāru ĩma čūda lišnjakov.*
- lĕtina, ž – urod. *Bit ĕe dōbra lĕtina.*
- lĕto, s – 1. ljeto, 2. godina. *Ōvo lĕto ĕe bit mřzlo. Īma ĕĕtri lĕta.*
- lĕtrka, ž – 1. struja, 2. žarulja, 3. el. svjetlo. *Dōbili su lĕtrku. Upālī lĕtrku. Mrāk je, nī lĕtrka upāljena.*
- līskat se (blīskat), -am – sijevati, ljeskati se. *Līska se, bit ĕe kīše.*
- līsnit, -em – 1. udariti. *Āl ĕu te līsnit iza vūha.* 2. ljeskati se. *Kătkad se līsne, āl ne gřmi.*
- līsvina, ž – lisičji log. *Ū vem škōlju je līsvina, ũ njoj mōra bīt līsica.*
- lōga / luoga – pasmina. *Dōbre je luoge đva prāsica.*
- lōjtra / lōjtre, ž – ljestve. *Dāj te lōjtre / luojtre.*
- lojtrĕnka, ž – bočna lojtra u kolima. *Sĕdi na lojtrĕnku pa se vōzi.*
- lōmljica / lōmnjica, ž – veći plast sijena. *Kūpimo u lōmljice břže-bōlje jer ĕe škrōpac duojt.*
- lōpar, m – daska za ravnanje rublja, osobito posteljine
- lōtat, -am – krpati lonac, lemiti. *Tō trĕba lōtat / zalōtat.*

- lòzica, ž – šumica (imenice loza nema – vinogradu se ne govori: loza.)
lùcanj, m – držak košare savijen u luk, drveni luk. *Pùsti lùcanj.*
lùčit, -im – dijeliti. *Òvce cèmo lùčit, pòzna svàki svòju.*
lûg, m – talog pepela i vruće vode pri iskuhavanju rublja
lùkac, m – mladi luk. *Presâjat cèmo lùkac.*
lùkno, s – obveza crkvi. *Dòšal je mèžnar po lùkno.*
lûna, ž – velika kiša, oluja, pljusak. *Kàkva se lûna sàmo spùstila.*
lûpit / lûpljem, -im – 1. udariti, 2. udarati. *Kâj je tò lûpilo? Jâ lûpljem po vrâti / sam lûpil.*
lûpit, -im – čistiti zrno iz mahune. *Àjmo lûpit fâžol.*
lùšija, ž – pripremljeni lug za pranje rublja. *Svè tò nàmoči u lùšiju.*
lûžnica, ž – manja plahta koja se podmeće pod lug
lûžnjak, m – veća plahta koja se podmeće pod lug, ali služi i za nošenje trave blagu

M

- macòla / macuòla, ž – željezni bat za razbijanje kamena
mâćak, m – naprava za kočenje saonica. *Spùšćí mâćka da zaustàviš sâni.*
mađarac, m – sorta stolnoga grožđa, sitnijih crvenih bobica
mâlati / mâljeti, -am – bojati. *Mâljaju hižicu, nêćeju ju ni bìliti.*
màlin, m – mlin (samo kotač i uređaj). *Vòda je màla i srèdnji màlin ne dèla.*
malñnica, ž – mlin. *Šâl sam u malñnicu sàmlet jèdnu vrìcu šènice.*
mâljan, pridj. – mali
marèla, ž – kišobran
mârha / mârva, ž – marva, stoka. Ali i: *Tò ti je mârva jèdna (met.).*
maslénka, ž – drveni sud za metenje mlijeka i pravljenje putra
màslo, s – 1. pretpoljeni putar, 2. pren. zn.: činiti nešto podlo. *Bètežan je, jì sàmo na màslu. Svè je tò njihovo màslo.*
màsница, ž – slani kolač od prhkog tijesta sa čvarcima
mâša, ž – misa
mâšar, m – vjernik koji prisustvuje misi. *Pòp je màšu màšil břzo i već ìdu màšâri dòma.*
mâšina, ž – mahovina. *Ufâtila se màšina po kâmenu.*
mašína, ž – 1. šivaća mašina, 2. mašina za vršidbu pšenice. *Kùpiti su joj mašínu i sàd ce sàma šit.*
mâšinat, -am – vršiti pšenicu. *Mašínali su nâ ruke. Prì nji je mašína narùkača.*
mâšiti, -im – 1. obavljati misu, 2. stalno pričati. *Kâj stâlno màšiš.*
mâšljín, m – kravata. *Mâšljín svèži.*
mâšna ròba – svečano odijelo, za razliku od: svagdánje ròbe. *Obûci màšnu ròbu, ìpak.*

- màtron, m – bolest. *Màtron te ùfatil.* (kao psovka, kletva)
- mēbalj / mēbljin, m – namještaj. *Čëra su od mlàde vòzili mēbalj.*
- mëčkat, -am – mekšati. *Jàbuke cëdu se u slàmi mëčkat. Cëdu smëčkat.*
- mëd, prijedlog – između. *Med nàmi je svè gòtovo.*
- medmàšni – koji se odnosi na vrijeme između Vèlike i Màle màše (Gospe). *Tò su medmàšna jàjca, tà cëdu dũgo stàt, do Bòžića. Medmàšno vrìme je dõbro za prosũšanje rõbe, pa nè bu mõljcov u rõbi.*
- mëja, ž – međa. *Znàš kàdi ti je mëja.*
- mejàši, m – 1. susjedi, 2. kameni međaši, 3. dijelnici. *Ùni su mejàši, hiža uz hižu.*
- mëjiti se, -im se – međiti
- mëkinje, ž. pl. t. – grubo brašno od ljuski zrna. *Mëkinje su zdràve i za ljũde.*
- mëlja, ž – brašno
- mëna, ž – mijena, mjesečeva mijena. *Sàd će mëna pa će bìt mlàj.*
- mëntovat, -ujem – riješiti se nečega. *Mëntovat ću se žitka.*
- mërkat, -am – raditi ručni rad. *Mërkala je křpe i rùb.*
- mërlen / mërlin, m – mrkvica
- mëst / miest, -em – 1. mjetem mlìko, 2. ometati, zbunjivati. *Nëmoj me mëst, dõk dëlam.*
- metàrica, ž – cjepanica od metar dužine
- mëtũlj, m – 1. leptir, 2. nametnik na ovcama. *Õvo prõleće ìma cũda metũljov. Metũljava òvca.*
- metũljav – pren. bolestan. *Sàv je nìkako metũljav. Kõ metũljava òvca.*
- mëzga / miezga / miezgra, ž – proljetni sokovi pod korom drveta, čine koru mekom i lako se skida. To je naročito izraženo kod lijeske, jasena, vrbe. Tada se rade razne stvari od kore: brìzga, trubènta, kũzal.
- mëžnar, m – zvonar, crkvenjak. *Mežnàrovi* (nadimak).
- mìgati, -am – namigivati, treptati očima. *Kàj mi mìgaš.*
- mìgljat, -am – hodati usitnjeno, njišuci bokovima. *Àl mìglja pri hòdu.*
- mìlo, priilog – sjetno. *Navdàlo mi se mìlo da sam zaplākakal.*
- mìžit, -im – sipiti, kišiti sitno jesenje. *Kiša u lètu škrõpi, a u jèsen mìži.*
- mlàčan – dosta topao. *Nõc je mlàčna. Võda je mlàčna.*
- mlàj, m – mlad. *Jũtri je mlàj.*
- mlàtac, m – obrađen, savijen kolac za mlaćenje žita. *Mlàtci su dõst tēški.*
- mlič, m – biljka mlječika
- mličan – koji ima u sebi mlijeka. *Mličan krũ.*
- mlínac, m – razvučeno tijesto za rezance, ali i mlínci, jelo
- mõča / muõča, ž – 1. kišovito ljeto, 2. močvara. *Muõčno lèto. Muõča je. Dõli je muõča.*
- mõrd/a – možda. *Mõrd će duojt. Mõrd, mõrdi.*

- morêlac, m – uska obrađena letvica, služi za građu
mòžar, m – drveni valjak, šuplji u kom se tuku razna zrna (konoplje, koštice buče i sl.)
mravînac / mravûnac, m – mrav (dem.)
mravûnčina, ž – 1. mravinjak, 2. trnjenje. *U nõga me fâta mravûnčina. Trñiju mi.*
mřha, ž – krepotina, ali i poruga. *Mřha jêdna i niř kòristi.*
mřkal – mračan. *Mřkal mrâk.*
mřkat, mřčem – obaviti snošaj (*òvan mřče òvce.*)
mřs, m – masan. *Mřs i nêMrs. Pòsni dâni i nêMrsni dâni.*
mřzal – hladan. *Nikako je mřzlo dânas.*
mũcat, -im – šutjeti. *Mũci i ðuraj.*
mũhîc, m – trava, slamčica. *Trêba pòbrat mũhîc po krumpîru.*
mũkte – bez truda, živjeti na tuđ račun
muktêřija, m – čovjek koji živi bez muke. *Muktêřija je ùn.*
mûrva, ž – dud. *Nâjprvo ðòzriju bêle, pa ùnda čfne mûrve.*
muřkatêlka, ž – sorta jabuke, dobro prezimljuje
mũzal, m – čir. *Na vrâtu mu se nâpravil mũzal.*
mũzika, ž – 1. glazba, 2. usna harmonika, 3. svako sviranje. *Čũje se mũzika.*
muzikati, -am – svirati. *Cêl dân muzikâ.*

N

- nâboj/ac, m – gnojno mjesto na tijelu, od uboda ili natisnuća
nâč, prijedlog – na pto. *Nâč ću pòvrć.*
nâčve, ž. pl. t. – drveno korito za pranje rublja, glatko obrađeno-dubeno. *Vřzi tò u nâčve.*
nâðekat se, -am se – nanositi se nečega (na leřima). *Âl sam se nâðekal têga ðite-ta na plêci.*
nâðet / nâðivat, nâðenem / nâðivljem – dati (ime). *Nâðeli su mu ìme ko ðcu.*
nâðivat, nâðivljem – 1. udjenuti iglu, 2. puniti crijeva za kobasice. *Nâðeni mi jîglu. Dânas nâðivlju jelîta.*
nâdra, pl. t. ž. – njedra. *Nòsi pùna nâdra.*
naflêbat, -am – namočiti robu u modriilo za rublje. *Naflêbaj kòřulje.*
nâfurit, -im – 1. umočiti u vruću vodu, 2. naljutiti se. *Kâj si se nâfuril.*
nagâjat, -am – ugadati, ispuniti želju
nâgal – nagao. *Bâř si nâgal.*
nâglić, m – čovjek koji prebrzo obavi posao, a ne bař dobro
nagřnjat, -am – nasuti zemlju oko korijena. *Nagřnjamo krûmpir.*
nâjêt / nâjimat, nâjimpljem – 1. uzeti u najam, 2. uzimati očicu pri pletenju. *Najêli su dvâ kòsca. Najêla je dvî prâve ðčice, dvî krîve i tâko je plêla.*

- nākla / nātla – na tlo. *Bācil ga je nātla.*
- nākolac, m – grah koji se penje na kolac. *Bāš je nākolac rōdil dōbro lētos.*
- nalāstito – baš, namjerno. *Šāl je nalāstito zāto.*
- nalēknit se, -em se – nasloniti, nagnuti se, namjestiti. *Kāj si tū dāsku sāmo nalēknil. Nalēknil je lēčku za mīše.*
- namēčit se, -im se – dati se na nešto s apetitom, naviknut se na nešto. *Bāš se je namēčil nā to.*
- namūtīt se, -im se – naviknut se. *Namūtīt se je nā nju.*
- nanūrat se, -am se – neodlučno se dati na što. *Kāj se dāš nanūrat / nanurāvat.*
- napeljēvat, napeljūjem – šaliti se. *Ne napeljūj me stālno.*
- nāpoj, m – ostaci hrane pripremljeni za svinje
- nāpošto, prilog – naročito, posebno, namjerno. *Dōšla je nāpošto sāmo da vīdi kī su bīli.*
- nāpućkat, -am – nahuškati, nagovoriti. *Nāpućkaj pāsa nā nje.*
- napūtīt, -im – navesti, usmjeriti, poučiti. *Nēmōj ti njēga napūtīt na grī. Napūtī ga kūd će břžije duojt. Napūtīli smo je kākō cēdu tō nāvūčit.*
- narēdit, narēdim – 1. napraviti, 2. zapovijediti. *Nāpravil sam kākō mi je narējeno. Sād mi narēdi pōstelju. Narēdi mi jīst. Sād se narēdi pa ĭdmo vān.*
- narūkača, ž – mašina koja se pokreće na ruke. *Mašīnaju na narūkaču jer se mōtor pokvāril.*
- nasājat, -am / nāsadit, -im – 1. namjestiti (montirati), 2. staviti kokoš na jaja, 3. nasaditi povrće, 4. nastaviti se. *Nāsadi tū mōtiku. Nāsati kōkoš na jājca, kad vēč kvōca. Nāsādīli smo dōst/i krumpīra. Kāj si se tāko nāsadil. Kāj si se nāsadil na lēvu nōgu da si tāko ljūt.*
- nāstor, m – prostirka (pod blago)
- nāstoran, pr. – nepodoban, konfliktan
- nātašće, pril. – natašte. *Nēmōj da te kukāvica zakūka nātašće. Nī dōbro.*
- nātla – na tlo. *Nāšli su ga nātli. Kāj ga je bācilo nātla?*
- nātravan, pr. – otrovan. *Tā je trāva nātravna.*
- natrāvit, -im – otrovati, zaraziti se. *Ōtega bi se čōvik natrāvil.*
- nāvada, ž – navika
- nāvadan – naviknut, navikao. *Ūn je bīl nāvadan duojt.*
- nāvdat se nač, nāvdam se nač – dati se na nešto. *Navdālo mu se pa plāče.*
- nāzat – natrag. *Hōte nāzat.*
- nazvelēstit, -im – navesti sebe ili drugoga. *Nazvelēstīli su ga nā to. Nazvēlestil se je sām.*
- nāžgat, -em – upaliti, napaliti. *Nāžgi lāmpaš. Nāžgi ōganj.*
- ne(h)ūman, pr, im. – *Ne būdi tāko heūman. Neūman svākaj napravī.*
- nesklāvoran – nespretn u izgledu. *Āl je nesklāvoran.*
- nesnāga, ž – nepodoba. *Nesnāga od čōvika.*

nesnâžan, pr. – nečist. *Ūn je nesnâžan.*
nêvesta / nêvista, ž – bratova žena
ničâlnice, ž pl. t. – dio tkalačkog stana kojim se istežu žice pri tkanju
nihâljska, ž – njihaljska. *Slôžit ćemo nihâljsku.*
nîki – neki. *Nîkî mîslidu da je to lâko. Nîkî i nîkê.*
nîki – netko. *Nîki je rêkal da je to lâko.*
nîkî – nitko. *Nîkî nî rêkal da je to lâko.*
niš – ništa
niškârica, ž – sorta djeteline, talijanska
ništô/r, ništuôr – nešto. *Niштуôr grêbe za vrâti.*
nôr – lud, bedast. *Kâj si nôr da si tô nâpravil?*
nosêća, pr – trudna. *Vêlidu da je nosêća.*
nôša / nuoša, ž – nošnja, moda. *Sâd je čûdna noša. Tô nî njihova nuoša.*
nôdzek, m – posebno sječivo. Inače se dž ne upotrebljava u bosiljevskom govoru.
Ovo je novija riječ preuzeta iz štokavskog govora (Ponikve: *Bôžo > Bôdžija, Bôdžijin stân.*)
nû / nûte – nutkanje, uzmite

NJ

njêj – njen. *Tô je njêj prijatel.*
njêji – njeni. *Âl njêji ju nêćedu pûstit.*

O

ob, prijedlog – o. *Ūdril je ob dŕvo. Ōb drvo i ōb kamen.*
obâjat, -am – 1. obilaziti, 2. iskušavati, 3. opipavati. *Obâjal je hižu, da ga ne vîdi-ju. Stâlno ju je obâjal. Obâjali su ga.*
obâmiljat, -em – o(bâ)mleti. *Obâmiljat kûkuruz.*
obâmlet, obâmeljem – omleti. *Obâmlet jâčmen.*
ôbaška – posebno. *Tô mètni ôbaška. Nêk stôji.*
ôbatla, pril. – o tlo, na tla. *Hîti ga ôbatla.*
obilînka, ž – ljuska od krumpira, jabuke
obîlit, -im – 1. oguliti jabuku, 2. obijeliti kuću vapnom. *Obîlili su hižu.*
obrîšit, -im – obaviti. *Bŕže ćemo to obrîšit. Žûpnik je bŕzo obrîšil mâšu.*
ôcvirak, m – čvarak
ôcvrit/i, ôcvrem, ôcvrijem – otopiti (slaninu). *Bâš smo ocvrîli slâninu.*
ôč / uoč – o što. *Uoč ću ôbisit?*
ôdmigljat, -am – gegavo otići
ôfina, ž – ljuska od grožđa. *Nê mogu progûtat ôfine od bêlega.*
ôfurit – opeći, preliti vrućom vodom. *Âl sam se ôfuril.*

- ògarak, m – ogorjelo drvo. *Jòš gòri ògarak.*
 ogìnjat se, -em se – ognuti se, zaobići. *Njèga se bòlje ogìnjat kaj više.*
 ògnit, -em – maknuti (se) u stranu. *Ògnil sam se dà me ne zàpne.*
 ògraj, m – ograđen vrt, sama ograda od suhog trnja. *Màkni tāj ògraj. Ògraj (top.).*
 ogřnjač, m – ogrtač. *Bàbe su se ogrnjáčum zamòtale / ogřnile, vāni je cvřč.*
 òjanjit, -im – izleći janje. *Òvca se ojànjila.*
 òjarit, -im – izleći jare
 ojíce, s – zaprega za jednog vola, umjesto rude; vuča pluga
 òjužit, -im – postati južno; jugovina
 òka / uoka / òčice, ž. pl. – očice. *Pāzi da sàbereš sva òka jer će se plètivo rās-
 plest. Tū òčicu nājmi gòri, òvu òli.*
 òkefat, -am – očistiti četkom
 òklasak, m – okrošeni klip kukuruza
 òkno / okānce, s – prozor/čić
 okòruška, ž – oskoruša
 òkrošit, -im – skinuti zrno. *Dānas kròšimo kùkukuruz. Òkrošit ćemo dānas.*
 omísit, -im – omijesiti, umijesiti. *Omísi krū.*
 opadāljka, ž – opala jabuka. *Pod jābukom je jütros čūda opadāljak.*
 òprava, ž – haljina
 òpravan – obučen, spreman. *Òpravan sam, mòremo pòjt.*
 òpraviti se, -im – oblačiti se, opravljati se. *Kāj se tājko dūgo oprāvljaš.*
 òpšica – kragna na košulji
 orīhnjača, ž – orehnjača
 òri/j/h, m – orah
 osínka, ž – oštra vlat trave. *Jačmēnova ga je osínka u òko.*
 òtikat, otičem – otjecati. *Vòda više ne òtiče.*
 òtka, ž – uska motičica za skidanje zemlje s pluga.
 òtkat / òtikat, -am – s otikom skidati blato s pluga. *Stālno mòram òtkat, mòkra je
 zēmlja.*
 òtkāt, -em – otkati platno. *Òtkala je dvī bāle plātna.*
 òtpeljat, -am – odvesti. *Òtpeljaj vòz dřv na pròdaj. Čèra su jim otpèljali sīna u
 rēšt.*
 òtpirat, òtpirjem – otvarati. *Cēl dān òtpirje ta vrāta.*
 òtprīt, òtprem – otvoriti
 òtprit, pr. – otvoren. *Òtprita vrāta.*
 òtprvo, prilog – otprije / od prije. *Tò je jòš òtprvo / òtprva.*
 otřdit, -im – otvoriti bocu. *Otřdi flāšu, nāli, pa ju břzo zatřdi sa štiūmpeljum.*
 òvdi/k/a – ovdje. *Dòjte òvdika.*
 òžuljak, m – ožujak. *Tò je bìlo četřteg òžuljka. Òžuljka mìseca.*

ožŭljit, -im – oguliti (kožu). *Ožŭljit ćeš mi kôžu. Ožŭljilo mu rŭku. Pràsce se žŭlji da jim se skŭne ščëtina.*

pâc, m – nasoljena tekućina / meso, m – nasoljeno meso. *Mètnit cĕmo mĕso u pâc.*

pâcat, -am – odstati u nasoljenoj tekućini. *Nĕk se mĕso sãmo pâca.*

pâčka, ž – bobica grožđa bez ljuske, sa sitnim košticama. *Ŗfinu ôdilit od pâčke. padalŭna / padalŭne, ž – oborine. Ŗvo je lĕto bilo cŭda padalŭne.*

pãjdaš, m – prijatelj. *Mŭ smo pajdãši. Ũn je mŭj pãjdaš.*

pãkljić (duhãha), m – posebno pakovanje, smotak

palamŭdit, -im – izmotavati se. *Ũn stãlno ništo palamŭdi.*

pâr, m, pr. – biti nekome jednak, jednakovrijedan. *Ũn mu nŭ pâr. Ũn je mŭj pâr.*

paradãjz, m – rajčica

pãrit, -im – družiti se s kim. *Kãj se s njŭm pãriš.*

pãrit, -im – iskuhavati rublje u lugu

pãrlo, s – iskuhavanje rublja u lugu od pepela. *Slãžem pãrlo pa cĕmo ôv cĕdan pãrit.*

pasãni, pr. – prošli. *Pasãni cĕdan je bŭl mŕzal.*

pãsat, -am – proći. *Tô cĕ bŕzo pãsat.*

pãša, ž – trava za ispašu. *ãko je dŭbra pãša, bŕzo cĕdu se nãpãst.*

pãzder, m – usitnjeni ostaci lana i konoplje, pri tući

pãžvat, -am – grickati, ŭvakati. *Smŭrum ništo pãžva. (Preŭvakavati.)*

pĕćak, m / piĕćak, m – dječak koji se kočoperi, ali i: izgledom sitan – neodm-jeren u svom držanju.

pĕćica, ž – 1. rađena krpica za umatanje, prekrivanje, 2. prsina u vola. *Mĕtni nã to pĕćicu kãkvu. Mĕtni dŭtetu pĕćicu pod vrãt da se ne zãlije. Vidiš kãkov je tŭ vŭl, kãkvu ŭma pĕćicu.*

pĕdanj, m – pedalj. *Lãkat brãde, pĕdanj mŭža.*

pĕgalj, m – glačalo

pĕlda, ž – nespodoba. *Ko piĕlda izglĕdaš.*

pĕrje, s – 1. lišće, 2. ukupnost pera kojima je prekriveno tijelo peradi. *Na tŭpolu dŕšcĕ pĕrje. ŭmaš dŭst pĕrja za fãnjkuš.*

perŭšina, ž – komušina s klipa kukuruza. *Dãnas cĕmo rŭćit kŭkuruž i bŭt cĕ po svĕm dvŭrišcŭ perŭšine.*

pĕšnjak, m – pećnjak, udubina u zidanoj peći. Udubine su od gline i njima se dobiva veća površina grijane plohe.

pŭna, ž – pjena

pŭnit se, -im se – pjeniti se. *Mŭšt se pŭni.*

pŭpić/ak, m – mali noŭić, sječivo od lima, slabo

pišcĕ/nci / pišcãnci, s – pile / pilići. *Ŗvo pišcĕ nĕjde s ŭnim pišcãnci/m.*

- piščénka, ž – mlada kokoš, kokošica. *Ōva piščénka je kō stāra kōkoš.*
- pīvnica, ž – podrum
- planīka, ž – žena koja je uz štednjak, domaćica. *Planīka, je gōtova jūžina, je?*
- plānjka, ž – cjepanica. *Hīti plānjku v ōganj.*
- plāvan, m – plamen
- pobrānat, -am – usitniti brazde branom
- pōč / puoč – po što. *Puoč īdeš k njīm?*
- počīta čārapa – podšīta čarapa. *Ōbuj počīte čārape.*
- podīganje, s – podizanje (iz crkvenog obreda). *Bāš kad je bīlo podīganje.*
- podūplat, -am – podvostručiti
- pōgnjat, pōgnjam / pōrenem – potjerati. *Pōgnjaj / pōreni je tāmo, kad jā pōgnjam / pōrenem sīmo.*
- pohāban – istrošen, umazan bojom
- pohīštvo, s – pokućstvo
- pōjist / puojst, pōjīm – pojesti. *Pōjist / puojst cēmo bŕzo.*
- pojīštvo, s – jestvine
- pōlak, m – pokraj
- poldānica, ž – podnevna misa. *Īdu mašāri s poldānice. Dānas je poldānice bīla rānije, īnače je ob jedanājste vūre.*
- polītraš, m – lonac od pola litre. *Nāgni iz polītrāša.*
- pōlivka / puolivka, ž – srednjegusta juha od kukuruznog brašna, miješana mlijekom se jede, inače služi za svinje
- pōložak, m – podložak, podmetnuto jaje. *Mētni u gnjēzdo pōložak. Duojt cē kōkoš nēst.*
- polūtka, ž – namotaj preje
- pōnešen, pridj. – iznošen. *Tā ti je hālja već ponešēna.*
- pōnorit, -im – poludit
- popājat, popājam – poći. *Ūprav smo popājali.*
- pōpājī, popājīdem – poći (tren.). *Ūprav smo pōpašli.*
- pōpečak, m – metalna lopatica za pepeo i žar u peći
- pōprik – popreko
- pōsprdan – ironičan, podrugljiv. *Ūvik pōsprdno divāni.*
- pospŕdati se, -am se – izrugivati se
- postāvat, -am – gubiti vrijeme. *Cēl dān postāva.*
- po švū - po šavu. *Rūbača je pūkla po švū.*
- potābačit, -im – pogaziti, pognječiti. *Tāko je sve potabāčeno.*
- pōtlje – iza, poslije. *Duojdi pōtlje njēga.*
- pōvdat, -am – 1. odati, 2. reći. *Cēš mi pōvdat kāj su rēkli. Nēmoj nīkom to pōvdat.*

- povêsmo, s – povjesmo
povîdat, -am – pričati. *Češ nam kaj lîpo povîdat.*
povîtica, ž – savijeni kolač, obično od prhkoga tijesta
põvrć, põvržem – podmetnuti. *Põvrzi tð na klûpu.*
povûćit, -im – poućiti
povûćit, -im – pri tkanju dodati deblji konac (za vutak)
požîrak, m – ždrijelo
põžnac, m – bokal, glineni ili emajlirani. *Daj mi pðžnac vîna.*
prasićanje, s – igra drvenim oblutkom / igra na tratini (slično golfu)
prasićati, -am se – tjerati drveni oblutak u rupu
prašćakõljina, ž – kolinje. *Ûni te dõjt k nam na prašćakõljinu nõčas.*
přćak, m – kokošji želudac, ali i: ne diži čûda, če ti přćak pûkmit.
prêbirat, prêbirjem – 1. u crkvi zvona prebiru, zvoniti naizmjenice (dublje, više),
2. odabirati. *Prêbirjemo krûmpir, slâbiji môramo baccati na drûgu stranu.*
predðdan, prilog – ujutro, prije dana. *Baš predðdan su dðšli.*
prêja, ž – domaći konac
prejêti, prejîmat, -em – *Ti češ prêjimat vðdu ðd mene. Ûni su prejêli.*
prêksnoć, pril. – preksinoć
presenêtit se, -im se – prestrašiti se, iznenaditi se. *Tako sam se presenêtila.*
prêša, ž – tijesak za grožde. *Danas cêdu prêšat gruõde.*
prevîjač, m – grozdovi grožda s trsom. *Na previjacu su tri grõzda pa cemo je
ðbisit na trâm da dišiju.*
prêz / brêz – bez. *Idmo prêz nji. Nê moreš duoj prêz ićega.*
přćac, m – prećac. *Õvaj přćac vðdi baš tamo. Pðprik hõte.*
pripovîtka, ž – pripovijetka, svaka pripovijedna tvorevina
přîprt – pritvoren
přîpust, m – *Prâsicu cemo dat na přîpust bicku pa ce okðtit.*
přîsad, m – rasadnik. *Přîsad za zêlje smo napravili ðvo lèto na krumpirišću.*
přk – prhak. *Jâbuka je přka jer se přćkala u slâmi.*
přîšć, m – prišt
přîšvarak, m – nadimak obitelji. *Kako jim je přîšvarak?*
probêšedit, -im – progovoriti
přðć, pril. – tamo dalje. *Hðdi přðć ðd mene ać cu te s krõpum pðlit.*
přðdaj, m – prodavanje, trgovina na slobodno, na sajmu. *Jê l na přðdaj. Daj ga
na přðdaj, ni za dðž.*
přðdika, ž – propovijed. *Žûpnik je na prodikâlnici dřžal přðdiku.*
přõjt / pruojt, přõjdem – proći, otići. *Ûprav přõjdu.*
přðklinjat, -em – zaklinjati, psovati. *Stâlno ga přðklinje.*
přðkšen – razmažen, izbirljiv. *Âl je přðkšen, niš nêće kaj mu se ponûdi.*

pròteć, -em – proteći, protrčati (tèći). *Sād su pròtekli. Pròteć će i vòda.*
 pròtvan, m – sud za pečenje kruha. *Pùn pròtvan.*
 províslo, s – savijen svežnjić žita za vezenje snopa
 p̄šić, m – sitni suhi snijeg
 p̄t, m – ponjava puna trave. *Òdnesal je dvâ p̄ta trāve.*
 p̄tit, -im (se) – 1. progaziti snijeg, 2. penjati se uz stablo. *Ti ćeš p̄tit čez cèlac.*
Kāmo se p̄tiš?
 prvèskinja, ž – dom. živ. koja ima prvi put mlado
 p̄ćkat, -am – podgovarati, upućivati sa zlom namjerom
 p̄kat, -em – čupati korijenje. *Pūćemo kònoplje.*
 p̄suo, m – psić, hipokoristik (Rijedak primjer da se izgovara ś.)
 p̄tac, m – gumb
 p̄taća, ž – volja u kokoši; peradi uopće. *Vidiš da joj je p̄na p̄taća.*
 p̄tit, -im – upućivati. *Němoj ga tāko p̄tit.*

R

rābež, m – novčanik. *Mètni rābež u žèp. Nòvci su tū.*
 rābit, -im – trebati, upotrebljavati. *Zādrži ako ti rābi. V̄rni kad odrābi.*
 rāca, ž – patka
 rāfija, ž – liko od vrbe za vezenje vinove loze
 rāfung, m – dimnjak
 rājše – radije
 rāma, ž – okvir za sliku
 rāmnāč / rāvnač, m – daska za glačanje rublja, umjesto glačala
 rāmnat, -am – glačati, izjednačiti. *Rāmnaj se p̄đ njem.*
 rāmnica, ž – 1. ravnica, polje, 2. manja daska (vidi ramnač). *Tā cèla rāmnica.*
 rānit, -im – 1. hraniti, 2. bacati snoplje u grotlo vršilice
 rānja – ranija; rānja māša, rānja jābuka
 rānjik / rānjik – plitki lonac, još i rājngla / rājngla
 raskreljūtāt se, -am se – razmahati se krilima
 rāstava, ž – manji stog snopova žita; rāstave h̄r̄žulje ...
 rāšak, m – unakrsne daščice (križ) na kojima se premeću štrēnjice preje kao
 priprema za tkanje
 rāšpa, ž – turpija
 rāšpat, -am – raditi turpijom
 rāštvo, s – lijek. *Rāštvo se p̄je kākò recèpis prop̄šuje.*
 řbat, m – hrptenka, svako uzdignuće na spoju. *Na h̄řptu.*
 rbūdina, ž – korov
 rēcelj / r̄jcelj, m – držak na kosišću. *Pūkal mu je r̄jcelj.*

recèpis, m – recept (liječnički)

rèdi, prilog – 1. radi, 2. pored. *Rèdi tèga nècu duojt. Stàl je rèdi tèbe.*

rèje – rjeđe

rèkljica, ž – bluza, rekljica je sastavni dio nar. nošnje

rèsa / rjesa, ž – vrijes. *Po naši dràga je svùd pròcvala rjesa.*

rèstat / řstat / řskat, rješćem, řskam, řstam – hrskati, gristi hrskajući. *Rješće òrije, a nè more kuoru kruû zgrřst.*

rešétka, ž – naprava za sitnije prosijavanje žita

rèšeto, s – naprava za krupnije prosijavanje žita. *Nàjprřvo se rešéta cez rèšeto, a ùnda na rešétku, a na zàdnji mòre i na sìto.*

rèšt, m – zatvor

rèvu / rëva – rječca čuđenja, nepovjerenja. *Čèš tí rèvu to nàpravit.*

rìbež, m – naprava za ribanje voća i povrća

rìfljača, ž – naprava za pranje rublja

rìgalj, m – naprava za zatvaranje. *Vrâta zàrigljaj s rìgljum.*

rìja, ž – rđa. *Òvò je izjila rija.*

rìsko – resko, kiselkastoslatko. *Jàbuka je još rìska, nì zrepla.*

rìvat, -am – gurati

rìz, m – kriška, rez. *Dàj mi rìz jàbuke. Prèriži dřvo na trí riza.*

rìzanac, m – rezanac. *Mètni v jùhu kì rìzanac.*

rìžanj, m – rez voća, kriška. *Čèš jèdan rìžanj jàbuke?*

ròglje, ž pl. t. – vile

ròguš (ž), m – mjera rukom; raspon od malog prsta do palca (šakom). Nije isto što i pedanj. *Nì bàš pèdanj, àl ìma ga ruoguš.*

ròl / ruol, m – pečnica, ali i limena cijev dimnjaka. *Mètni krù u ruol. Trěba dūglji ruol / cìv.*

rosòpača, ž – biljka, ljekovita; mlječika

ròštat / ruošta, ruošćem – hrapavo zveketati. *Kàj to tàko ruošće?*

ròzga, ž – stabljika, povijuša bundeve, krastavca. *Ròzge su pùne bìč.*

ròzgat, -am – pjevati podrhtavajući glasom

ròžen – ukočen. *Bàš je ròžen. Oròženil se na snìgu od zìme.*

rožèvka / rožievka, ž – odrezak vinove loze. *Upàli rožievke àko su sùhe.*

ròžnik, m – greda, nosač krova. *Rožnìki dřžiju kròv.*

řtić, m – rt (dem.). *Řtić, top.*

rùb, m – stoljnjak. *Ìmamo na stòlu namèrkani rùb.*

rùbac, m – marama za glavu. *Svèži rùbac, òzepst će ti glàva.*

rùbača, ž – prvenstveno muška košulja, ali i haljina. *Ìma šàru rùbaču nà sebi, pràvi dèčko. Rùbača joj je tèsna va ramèni, a nì joj nì do kòlen.*

rubenfina, ž – sve što je od domaćeg platna / plahte, ručnici, stoljnjak, ono kupovno je platno: *šàro i bìlo.*

rûda, ž – ruda za vuču kola. *Nè hodi pred rûdu (met.). Rûda i ojice.*
 rûljit, -im – ruliti / skidati kukuruz s klipa. *Rûljit ćemo kùkuruz.*
 rûta, ž – plahta u kojoj se nosi trava, najčešće je od jute ili dom. platna
 rûžit, -im – komušati perušinu, ali i općenito skidati (se). *Kùkuruz rûžimo. Zmîja
 se rûži / izrûžila;* skinula je sa sebe
 řžen – ražen- *Od řžene slàme dèla se škôpa za pokrîvanje senîka i drûgi sùhôt*
 řzulja, ž – raž

S

sâja, ž – čađ
 sâjt, sâjdem – sići. *Sâjt ću dõli, nà.*
 sâni, ž. pl. t. – saonice
 sânik, m – saonik, trag saonica u snijegu. *Võzit ćemo po sanîku.*
 sâstarat se, -am se – postarati se, postati neuporabljivo, kvarno. *Sâstaral se ùn
 jàko. Mlîko se sastàralo, nè valja.*
 sè, zamj. / prilog – sve, sebe. *Sè lèto pàda kîša. Īšle su sè sèlske cûre. Ū se.*
 sègli – svejedno. *Sègli ćemo pòjt / pòjt.*
 sèseni / sjeseni, pril. – jesenas, prošle jeseni. *K njõj je šàl još sjeseni.*
 sfrîšcat, -am – prekiseliti se. *Mlîko se je sfrîšćalo, nî dõbro.*
 s(h)âjat, -am – silaziti. *Čèr je kòkoš shâjala s pišćancov.*
 síce, s – cjedilo. *Čèz síce se cìdi mlîko, čèz sìto se sìje mëlja, a čèz rèšeto zfnje.*
 sìmo, pril. – ovamo. *Sìmo hõte. Sìmo bõlje se stànte.*
 sìnja, ž – sjena, ali i nešto slično. *Tvõja jàbuka dèla sìnju na mõju nřivju, nîš mi
 tû ne ràste tràva. Dèla predèbel lād.*
 sìnjit, -im – sjeniti
 sirojîtka, ž – iscjedak pri sirenju mlijeka
 skàdanj, m – sjenik, spremište za žito (isto i šàjer, sènik)
 sklõvčit, -im – sapeti, povezati
 skõtna, ž – prasica i zečica su skotne, krava je breja, stelna
 skûta, ž – nadjev za gibanik
 slipođčica, ž – sljepoočica
 slivanka, ž – kolač od kisela mlijeka
 slivõvnica, ž – kolač od šljiva
 smîrum – stalno. *Smîrum mi je za pètã/m.*
 smîsa, ž – smjesa, smjesa od žita i kukuruza. *Od tè smîse se mîsi smîsan krû.*
 smoljènka, ž – ljekovit flaster od smole, za liječenje reume. *Štrîglo mi je u
 krîćica/h/m, mõram mètmit smoljèнку.*
 snîćak, m – neplodnjak (samo kod životinja), u muškarca kao poruga
 snît, ž – snijet. *Snît se ufâtila za kùkuruz.*

snòčka – sinoć. *Snòčka su kàsno dòšli.*

snòvat, -ujem – 1. namatati konac, preju na štrenje, pole na vitlu. Tako se miješa konac deblji i tanji i priprema se za tkanje, 2. misliti. *Kàj tí snùješ, kí znà.*

snùbit, -im – misliti, smišljati, imati namjeru. *Kàj snùbiš (dà si se tàko zàmislil)?*

sòbalit se, -im se – srušiti se. *Sòbalit ćeš se s zìda. Sòbalit ćeš zdèlu.*

spàlo, s – noćenje, spavanje. *Pòjt će na spàlo, kònak. Kàkvo je tò spàlo kad stàlno slùšaš.*

spinjâčka, ž – kopča, zihERICA. *Sklòvçi tû spinjâčku.*

spìrat, tren. – spirati nešto. *Mòram stàlno spìrat tò š njèga.*

spòlak, m – ostavština. *Iza njèga joj je òstal spòlak. Hìža i nòvac.*

spràt, spèrem – sprati, oprati. *Spèrte tò sà sebe.*

spròt / spruot, pril. – neprestano, sasvim, istovremeno i količinski i vremenski pril. *Mèlja se spruot zìmlje ispod sìta i mèce u vrìcu. Ispràlo se sè spruot. Spròt pòji kaj nàbere.*

sràka, ž – svraka

sřšanj, m – stršen, bumbar

stàjnoga, ž – stonoga. *Òpasno je pìt vòdu, ù njoj ìma stajnuog.*

stàrat se, -am se – 1. brinuti se. *Kàj se tí zà to stàraš.* 2. *Stàrat se (sàstarat se)*

stàto, pridj./pril. – zgusnuto: *stàto mlìko, želàdija se stàla.*

stàvit, -im – postavljati kolčice/kolje. *Dànas žèdu stàvit tršće / i sveukupna radnja oko toga. Dànas stàvijù.*

stèlna – steona

stèlja, ž – paprat. *Stèlja se sùši pa je za nàstor za blàgo. Po stèlju ìdmo u stèljnik.*

stèljnik, m – mjesto gdje raste stelja / paprat

stràšiti / se, -im – 1. plašiti drugoga, preplašiti se. *Kàj ga stràšiš. Sì se snòć prèstràšil.* 2. prisiljavati. *Ùni stràšiju ðicu da to mòraju nàpraviti.*

střn, ž – žitarica u rastu

střnišće, s – ostatak žita poslije žetve. *Střnišće se pòtlje kòsi, a àko je tràvnato blàgo ga ràdo jì.*

střniška, ž – rana jabuka, zori kad i strn. *Žìetva je i strniške su dòšle.*

střšak, m – popudbina, putni trošak, ali i drugi troškovi. *Pòjt na pùt tò su strški.*

I ðicu škòlat su vèliki strški. Plàtit će mu stršak oko sùda àko je krìv.

stùbljak, m – lonac od bronce

stùpa, ž – naprava od drvenih greda, nazubljenih “za tùču kònopljì”. *Nà njoj tukàčice tuku konòplje.*

stùpački – naskok s obje noge. *Skòčil je stùpački, dvà mètra.*

sùhota, ž – nastrešnica. *Kàj se mètne pod sùhotu òstane sùho àko i kìša pàda.*

sùkača, ž – drveni valjak za razvlačenje tijesta. *Sùkača i lòpar mògu poslùžiti i za ràvnanje rùblja*

sùkano tjesto, s – tijesto obrađeno sukačom

sûša, ž – 1. šupa, isto i suhota; 2. suša. *Mètni tò u sùšu. Ōvo lèto je vèlika sùša.*
 svâk, m – sestrin muž
 svâkaj – svašta. *Svâkaj se pripovîda.*
 svâla, ž – skupljena trava, u deblji i dulji sloj, obično pačetrovinaastog oblika, radi lakšeg kupljenja i “prevrćanja” – sušenja. *Snèsite svè tò u dvî svâle.*
 svêtac, m – biblijski lik
 svêtak, m – crkveni blagdan; danas je svetak i ne dela se na polju. *Lâko će se svè nâpraviti pòtlje svêtki.*
 svêtren, m – mahnit, malo odmaknut. *Kâj hòdiš ko svêtren, kâj ne vîdiš oko sèbe.*
 svôra, ž – osovina, koja spaja prednje i zadnje kotače na zaprežnim kolima. *Sâd nè moru dâlje, pùkla jîm je svôra.*

Š

šâbački, pril. – čvrsto, jako. *Šâbački si tò zašarâfil.*
 šâcat, -am – cijeniti. *Šâcali su šènicu da bi odrèdili ûšur. Duojt cèdu šâcat štètu.*
 šâjba, ž – prozorsko staklo. *Râzbi je šâjbu.*
 šâjtruga, ž – podrugljivo: rasklimana kola. *Nèš vâ toj šâjtrugi tò mòc vòzit.*
 šalabâzat, -am – lutati bez cilja. *Cèl dân šalabâza.*
 šâmara, ž – sjekira
 šamârica, ž – dem. od šamara. *Zèmi tû šamâricu pà ćeš mâlò klâštrit tè kîte.*
 šâr – šaren. Šâro rûblje.
 šarîna, ž pl. t. – šareno rublje, šarina je znak za kupovno platno. *Nòsi šarînu, sâd se gòspodski oblâci. PËvo je nòsila sâmo belînu, dòk ni šlà u grâd.*
 šcâp, m – štap. *Dâj mi tâj šcâp.*
 šcâpîćak, m – dem. od šcâp
 šcâpit, -im – zgrabiti. *Ûn odjèmput šcâpi (a ùn šcâp!), pa pròbiži iza hiže.*
 šcûn, m – vrh, šiljak
 šcûnac, m – vršak
 šcûnast, pridj. – šiljat, uzak. *Nâko je mâlò šcûnast u òbrazu.*
 šèkret, m – nužnik
 šemêrit, -im – hodati nesigurno. *Šemêri kòda se nâpil.*
 šènica, ž – pšenica. *Šènice su zrèle.*
 šènični / šènišni – pšenični. *Šènišni krû.*
 šepâsat, -am – hromo hodati, nagingjati pri hodu
 šèpav – iskrivljen, hrom. *Dâj mi tâj šèpavi kòlčíc.*
 šèper, m – štap
 šepêrit, -im – isto šemêrit, nesigurno hodati
 šepukòvina, ž – vrsta drvena, povijuša, lijana. *Pròšal je pod tû šepukòvinu.*
 šerâjzljîn / šarâjzljîn, m – žarač. *Stâkni tâ òganj šerâjzljînum.*

- šikār/a, m, ž – šumica. *Šikārice* (top.)
šikat se, -am se – pristajati. *Bāš ti se šika.*
šiljt, m – štitnik, obod na kapi. *Mālo ti je šiljt prevēlik.*
šišak, m – zatiljak. *Bōli me šišak. Vēć mi je tō na vř šiška izašlo.*
škānjac, m – jastreb. *Škānjac je cēl dān krūžil nad kokōšam(i) / kōkošam.*
škārpa, ž – podzidani dio uz cestu, rubnjak. *Uz Karolinu su još čvršte škārpe.*
Nēte tē još dūgo pōpustit.
škāvla, ž – udubina u kamenu u kojoj stoji voda. *U škāvli je vōda nēzdrava. Hōte u Škāvlice* (top.).
škēljka, ž – polugica za zatvaranje vrata. *Zāpri vrāta škēljcum.*
šklēcati, -am – zibati se. *Stōlac stālno šklēca jer nīma svē četri nōge jēdnake.*
škōlj/ić, m – izbrazdano kamenje
škōlje / škuolje, s – mnogo školji
škōpa, ž – ražena slama za pokrivanje kuće, umjesto crijeva. *Slamnati krov. Sēnik su pōkriili škōpum. Škōpa je i na štāli. Pōd njum nī tāko vrūce.*
škōpac, m – neplodni / ovan
škrālup, m – obrst na mlijeku
škrīla, ž – kamen škriljevac, pločast. *Mōrd je pōd vum škrīlum?*
škrōpac, m – iznenadna slaba kiša. *Sāmo je pōškropil škrōpac.*
škrōpit, -im – 1. uz blagoslivljanje; škropiti svetom vodom, 2. poprskati.
Pōškropil sī me.
škūlja, ž – rupa. *Škuljānka* (top.).
škūljat se, -am se – prikradati se. *Kāj se škūljaš, vīdimo te, vīdimo.*
škūro – mračno, sve tamne boje: *škūročrljen, škūroplāv*, ali i *škūro* kao tamnosmeđe. *Nī u črnīni, ali nōsi škūro. Tū je škūro.*
škvōrac, m – čvorak. *Tō svē pōzoblju škvōrci i kūosi.*
šlāf, m – gumena cijev za isisavanje
šlājsat, -am – vući po tli. *Šlājsali smo dīva jer nē moremo odānjlje s kuoli.*
šlājz, m – trag neke vuče, šlajsanja
šnjājdar, m – krojač. *Šnjajdārovi* (nadimak)
šōjka / šuojka, ž – ptica šoja
šōs / šuos, m – suknja
šōštar, m – postolar. *Šoštārovi* (nadimak)
špēgalj, m – ogledalo
špihat, -am – viriti. *Nē špihaj stālno unūtar.*
špīk, m – šiljak, vrh. *Na sāmem špīku.*
špōret, m – štednjak. *Mētni dīvo na špōret.*
špōtat, -am – rugati se, karati. *Ūn mu se špōta. Ūn ga špōta.*
šrēk, prilog – ukoso, ukriž. *Ōva nīva ide u šrēk.*

- šrôt / šruot, m – grubo mljeveno zrno. *Jednu vriću ćemo u šrôt za prásce, a drugu ćemo sãmlet zã nas. Nek bude.*
- šrôtat / sšrôtat, -am – mljeti / samljeti u šrot
- štãcun, m – trgovina. *Štãcun je zãpřt.*
- štãjno, pril. – čvrsto, dobro. *Tò je štãjno napravljeno. Dřžat će.*
- štëntat, -am – gubiti vrijeme. *Něću štëntat. Sãmo štëntaš š njm.*
- štěrnja, ž – cisterna za kišnicu. *Gliboka, sazidana štěrnja je špred hiže.*
- štěpat, -am – obrađivati tkaninu koncem. *Īma svũ robu mērkanu i štěpanu. Sãma štěpa.*
- štěpljin, m (štiepljin) – pribor za štepanje
- štũka, ž – klinasta daščica za podmetanje / umetanje. *Pòdmetni štũku da stãlno òrmar ne sklěca. Āko u rãspuklo dřvo vřžeš štũku lãglje će pũknit.*
- štũkat, -am – 1. ručni rad, 2. umetati štiku, 3. met.: podvaliti. *Zãštũkat ću jã njěmu, věć. Šũkaš rũblje dã bũ lipše. Šũkaj još mãlo pod dãsku.*
- štũlo, s – držalo; štũlo i pero, pribor za pisanje tintom
- štũmat, -am – 1. nagovarati, 2. hvaliti. *Jãko ga štũmajú zã nju. Sãm se štũma s tũm.*
- štũnga, ž – stuba. *Kamēnite štũnge.*
- štũs – uzvik na volove, desno
- štũk / fištok, m – okvir na vratima i prozoru
- štũpljin, m – čep za bocu. *Īzvadi štũpljin.*
- štũřaja, ž – slama kao prostirka stoci. *Ōćisti štũřaju u štãli.*
- štũrãnjga / štũrãnjga, ž – uže za zapregu konja
- štũřbak, m – držak bundeve, ali i pogrda. *Ūfati bũću za štũřbak. Štũřbak ti.*
- štũřćak, m – nešto što strši
- štũřćat, -im – stršiti. *Jãko štũřći.*
- štũrenja, ž – namotaj vune, preje, konca. *Štũrenja i polũtka. (Polutka je duža, duže-ga promjera, štrenja je manja.) Trĩ štũrenje ćědu bũt jědna polũtka.*
- štũřgniti, -em – zakočiti u ledima, išijas. *Štũřglo mi je u krĩžica.*
- štũřćat, -am – prirezivati. *Štũřća břke. Štũřćat trěba i žĩvicu.*
- štũřkalj, m – viseća ledenica. *Nõćas se ũfatil dēbeli štũřkalj za krõv.*
- štũřklji, m pl. t. – jelo. *Dãnas ćěmo jĩst štũřklje.*
- štũkat, -am – dostaviti. *Tò trěba štũkat / nadõštũkat, vidiš da je krãtko.*
- štũmfã, ž – ženska čarapa
- štũmpelj, m – pluteni čep. *Kãdi je štũmpelj zã nu flãšu?*
- štũndrat, -am – uništiti. *Němoj tò šũndrat. S tũm ćeš se šũndrat dõ kraja.*
- šũplĩna, ž – šupljina, praznoća. *Tũ je sãd šũplĩna.*
- šũplo – šuplje
- švãljki, m pl. t. – gipke mrvice ostale nakon miješenja tijesta
- švřknit, švřćem – bacati zrnje. *Ne švřći tã zřnca. Kãj se tò švřće po põdu?*

T

- talijânka, ž – boca, dvolitra, oblik balona
 tēg, m – 1. žito, 2. uteg. *Tēg čemo strēsti u vrīće. Mētni jōš ūnaj vēci tēg na vāgu.*
 tēg, zamj. – to, toga. *Jā tēg (to) nīsam vīdil nākli. Jā tēg (toga) čōvika nīsam vīdil.*
 tēkut, m – nametnik na kokoši, uš
 tēpka, ž – vrsta meke, jesenje kruške
 tēpst, -em – mesti. *Mlīko se tēpe.*
 tēpša, ž – tepsija. *Mētni krū u ruḡl vā nu tēpšu. Āko mēćeš na ḡgnjišće, mētni pod pēkvu.*
 tētac, m – tetak
 tēža, ž – 1. težina, 2. važnost / vrijednost. *Tēlo ĩma mālu tēžu, mřšavo je. Kā je tēža tēmu?*
 tēžit, -im – vrijediti. *Kūlko tō tēži?*
 tīć, m – ptić. *Tīca i tīć.*
 tīme, s – tjeme, tjeme na glavi i tjeme na peći. *Bōli me tīme. Tīme se na pēći użāriło.*
 tockīna, ž – u nar. nošnji posebno fina, bijela suknja (kīklja) od dom. platna. *Dānas je vēlik blāḡdan, nōsit će tockīnu.*
 tōmbolac / tūmbolac, m – tobolac, drv. posudica s vodom za nošenje brusa. *Svēži oko pāsa tōmbolac, trēbat će ti za kōsu brūsit.*
 topōrica, ž – držak na sjekiri. *Ūfati za topōricu i cīpaj.*
 topōrišće, s – držak za kosu (jer je složeniji). *Topōrišće se rasūšilo. Rasklīman je dēsni i lēvi dēl.*
 tōrak, m – utorak
 tōza / tuoza, ž – doza za cigarete i duhan
 tř – uzvik, ta. *Tř nēćeš tī tāmō pōjt, kāj se brāniš. Līpo si tř līpo to nāpravil.*
 trām, m – greda koja nosi strop / pod. *Trāmi su popūstili.*
 trāp, m – u zemlji zakopano povrće i voće. *Mētni u trāp i jābuk da se nē smrznu.*
 trēnci, m pl. t. – sitne mrvice tijesta. *Jīli su trēnce.*
 trīlica, ž – naprava za obradu povjesma, pri obradi konoplje
 trīčat / trīt, trīčam, tārem – raditi s trlicom
 trōduplo, pril. – trostruko
 trōvilo, s – otrov. *Mētili su trōvilo.*
 tršćāja, s pl. t. – vinogradi. *Tršćāja su se zažūtila, pōčelo je jēsenit.*
 tršće, s – vinograd
 trīt, -em – trti grožđe, trti pčele, trti povjesmo. *Čēra su trīli ...*
 trīta, ž – vriježa vinove loze, ali i čokot. *Zāsadil je dvādeset trīt nōvega. Kad ḡbrižu tršće spālit cēdu trīte pa će pēpel dōbro duḡiti za prīsad.*
 trubēnta, ž – jednostavna truba napravljena od ljeskove kore

tûć, tûćem – tući, ali naročito: tući konoplje. *Dãnas tûku.*
 tukãćica, ž – žena koja tuće konoplje ili lan. *Îmajû dvî tukãćice najête.*
 tûmplat, m – potplat, don. *Mètni mi mèklji tûmplat na čîžme.*
 tûmplat / potumplat, -am – popraviti donove. *Põtumplaj mi čîžme. Jûtri çû tûm-
 plat.*
 tûnjgat, -am – 1. prigovarati, 2. govoriti nosno. *Ûvik ništo tûnjga. Tûnjga, a ne
 razûmiš ga.*
 tûrkat, -am – 1. gurkati, 2. podsticati koga. *Kãj ga tûrkaš stãlno. Nèk ìde sãm,
 nèk se okorãži.*
 tûtlav – nespretan
 tûtor, m – zastupnik, odvjetnik, staratelj. *Kãj si ti njègov tûtor?*

U

ûć – u što. *Ûć çû mètnit? Ûć si vřgal?*
 ûdet, ûdenem – uđeti, konac u iglu. *Ûđeni mi, nã.*
 ûgarak, m – krastavac
 ûgibat, -am se (ûgibljem se) – ugibati se, uklanjati se. *Ûgibljem se da ne pãdem.*
 ûgnit se, -em se – ugnuti se, ukloniti se. *Ûgnil se je dõbro, ali svèjedno nî šlõ.*
 ujêt/i, ûjimljem, najêti, nãjmem – uzeti u najam radnika. *Ujêla je dvã kõsca. Ûni
 su je ujêli za çeli dãn.*
 ûjit, ûjim – ujesti. *Zmřja çe te ûjit.*
 ûn – on. *Ûn i ûni ìdu zãjedno.*
 ûnda/k, pril. – onda, zatim. *Ûndak su prěšli pût.*
 ûndi(k)a . ondje. *Îskopaj ûndika.*
 ûnput – onaj puta. *Ûnput nîsu stęgli duojt.*
 ûse – 1. u sebe, 2. stegnuti se. *Stęgli sũ se ûse. Pri prãnju je bljûza dõšla ûse.*
 ûšur, m – davanje obveze od priroda. *Općinãri znãju kãkov çe bñti ûšur.*
 ûžgãt / nãžgat / prîžgat, -em – upaliti. *Ûžgi mi lûč. Užgãla se sũsedim slãma.
 Užgãla se slãnina / upãlila se, pokvãrila. Æl se je užgãla.*

V

vãć – u što. *Vãć çû tõ vřć?*
 vãgan, m – velika vreća, mjera za žito i brašno. *Nõsil sam vãgan çita. Trèbat çe
 dvã vãgana.*
 vagãnica, ž – manja vreća. *Dõnesal sam vagãnicu mëlje.*
 vãgir / vãjgir, m – oprema za zapregu konja. *Fijãker ìma vãgir.*
 vãkal, m – otkos trave. *Prevřni vãkle, nèk se trãva sũši.*
 vãlje, pril. – odmah. *Õdi vãlje dõma.*
 vãnjkuš / fãnjkuš, m – jastuk, jastučnica je uvijek samo: *fãnjkũšnica.*

- vàvik – uvijek. *Vàvik je tō tãko. I vāvik ništo dosadūje.*
vèlim (nema inf.) – kažem. *Jā vèlim nī to tãko lãko rēc.*
vetrènica, ž – vjetrenica za čišćenje žita
vīnta, ž – navoj na zaprežnim kolima za kočenje. *Vīnta popūšća.*
vīntat, -am – 1. navijati na navoj, 2. zavijati općenito, čak: krètati. *Vīntaj jōš do krājja. Vīntaj lěvo.*
vīr, m – 1. izvor, 2. složene konoplje u vodi radi močenje i na njima složeno kamenje. *Tū su vīri, vīdiš kãko vřti vōda. Slōžili smo vīr.*
vīšat, -am – hlapiti. *Kad mětneš štūmpelj nēcē vīšat. Őst bi vīšal / izvīšal.*
vīšat što / vīšat rùblje – *Āde vīšat rùblje na štrik.*
vīšina, ž – visina (kao: vīšlji). *Jā se bōjim vīšine. Māgli mi se u glāvi.*
vītal, m – vitao; za navijanje preje, ali i mjera: *Āma je trī vītla.*
vītica, ž – zaručni prsten / pīstanj. *Dāl joj je vīticu, porūčili su se.*
vitlènka, ž – manji vitao, jednostruki, kao križ
vōšćić, m – dem. od voz. *Dopěljali su trī dōbra vōšćića dřv.*
vōz, m – naložena zaprežna kola. *Vōz dřv. Trī vōza sēna.*
vōža, ž – vožnja. *Bīla je tō gãdna vuōža.*
vřćica, ž – uzida. *Svėži vřćicu. (Vřćica je mǎnja, špāga je vēcā) Nī dōst, dāj špāgu.*
vřć, vřćem – staviti. *Vřćal sam tãmo. Sãmo tī vřći.*
vrēda, pril. – brzo, neprimjetno. *Dãnas je vēc čėtrtak, prōjt će čėdan vrēda.*
vřtlac, m – vrtić
vřćit, -im – učiti
vřćit, -im – pri tkanju dodavati deblju nit. *Stãlno vřćim da bu jãće. Povřćit ću.*
vřgal, m – ugao. *Bīl je pri vřglu. Za vřglum.*
vřgarak, m – krastavac. *Salãta (i solãta) od vřgarkov.*
vřhaća, ž – manji čabar. *U vřhaći nōsiju stãrije vodãrice da lãglje dīgnu na glāvu.*
vřhãćica, ž – dem. od vuhaća
vřhak, m – čabar, škof. *U vřhãku nōsiju žėnske vōdu. Vřhak je i mjera. Tū će ga bīt dvã vřhãka i puol.*
vřjac, m – ujak
vřjīt (v. ũjīt), -im – ujesti. *Zmīja bi te vřjīla. Nėmoj pōjt bōs, mōglo bi te kãj vřjīt.*
vřlar, m – uzida za vođenje konja. *Zãmi ga za vřlar.*
vřlavka, ž – kožna vezica za čizme. *Zavėži vřlavku.*
vřra, ž – 1. sat kao predmet, 2. kao vrijeme. *Kūpili su vřru. Kã je vřra po pōl-dan?*
vřrica, ž – ručna ženska ura. *Āma līpu vřricu.*
vurmōhor, m – urar. *Nōsi vurmōhoru da ju poprãvi / fřurmohor).*
vřtak, m – grublje / deblje domaće platno

vùžgat, -em / -am – upaliti. *Vùžgi mi lâmpaš da vùdim.*
 vužigat, vùžigljem – zapaljivati. *Němoj stâlno vužigat pri slâmi, češ vùžgat još tu hižu.*

Z

zâbalat, -am – baciti u što. *Zâbalaj ga.*
 zâč – zašto / za što. *Zâč bi ja tð dđlal? Zâč si zâmetnil tð / kâdi je?*
 zâdet, -em – 1. zametnuti, 2. zakvačiti, 3. udjenuti iglu. *Kâmo sam to zâdel. Zâdel sam niĝde mðtiku. Zaděni to za trâm. Jiĝlu mi zâdeni.*
 zaffkat, -em – zamotati. *Lânčić mi se zaffkal. Āl si zaffknjen.*
 zâjt, zâjdem – zaći, ući. *Kad súnce zâjde. Zâjdi mâlo u hižu.*
 zâklen, m – zasun
 zaklěnit, -im / -em – zatvoriti zasunom. *Zaklěni vrâta izvan.*
 zalâdit, -im – zalahladi. *Bâš je zalâdilo, Mřzlo je. Duojte prědvečer kad zalâdi.*
 zâlva, ž – zaova
 zaněćkat, -am – zanijekati, razuvjeriti, prešutjeti, poreći. *Ūn bi svě nas zaněćkal. Zaněćkal je da je tð rěkal. Zaněćkal je kâj je i znâl.*
 zânest, -em – zatrudnjeti, zanijeti. *Vělidu da je zânesla. Zâneslo ga u grâbu.*
 zâpor, m – naprava za zatvaranje vrata (grublja naprava) gospodarske zgrade. *Mětni zâpor na vrâta da ne izâjdu vân.*
 zapožârit se, -im se – zacrveniti se, zastidjeti se. *Kâj si se zapožâрила. Plðća na špðretu se zapožâрила.*
 zârĝljat, -am – zatvoriti ĝljem bravu, zaključati ključem
 zâstor, m – 1. zavjesa, 2. zastava, 3. dio nošnje, svečani bijeli zastor od finog platna (prednji dio) u sastavu tockine
 zâštikat / pðđštikat, -am – položiti drvenu daščicu u ili pod predmet. *Zâštikaj cîpanjku.*
 zâtrdak, m – čep. *Mětni zâtrdak u flâšu.*
 zatřdit, -im – začepiti, zatvoriti. *Zatřdi flâšu. Zatřdi škùlju da ne izâjde.*
 zažěknit, -em – zategnuti. *Zažěkni dðbro tð. Jâko me zažěknila lâstika.*
 zâžmât, -em – zažmiriti. *Zâžmi mu na jědno ðko.*
 zbĝgnit, -em – pobjeći, nestati. *Kðkoš je zbĝgla s jâjâc. Zbĝgla je niĝde, ðpet.*
 zbÛhnit se, -em se – zgrušati se. *Mlîko se zbÛhlo. Něće biť dðbro.*
 zděla, ž – zdjela. *Zděla i zdělica. Met: pâl je na zdělicu.*
 zdĝhat, -am – iz(u)dahnuti. *Ně mogu zdĝhat. Izdĝhnil je (umro).*
 zdĝvat, zdĝvljem – slagati sijeno. *Zdĝvljemo stuog. Znâ zdĝvat vuoz.*
 zdnâ - s dna. *Zâmi zdnâ.*
 zdôl / zduol – odozdo. *Pðjt cěmo zduol nji.*
 zdðmi, pril. – iz doma. *Zvâli su zdðmi.*

zdrêpat, zdrêpljem – zgnječiti, zgaziti. *Zdrêpalo ga je s krôšum. Po pûtu je zdrêpan kôstanj.*

zduplâno – višestruko

zdûplat se, zdûplamo se – susresti se višestruko, udvostručiti se

zèljjišće, s – polje zasađeno zeljem. Zasađeno za prijesad zove se adânišće

zêt – 1. uzet, 2. ukraden, 3. obnemogao, nepokretan. *Tò cédu ùni sâmi zêt. Vùhak je zêt s štêrnje. Zêt mu je dóljnji dël têla.*

zgâga, ž – žgaravica. *Dêra me zgâga.*

zglâjzat, -am – sići s traga. *Sâni su zglâjzale. Zglâjzal je ùn već dâvno, nî to njêmu niš nuovo.*

zglâvlje, s – uzglavlje

zgôr / zguor – odozdo

zgundîrat, -am – neartikulirano pjevušiti. *Cêl dân sâm ništo zgundîra.*

zîhat, zîšem, zîhljem – zijevati se. *Bâš mi se zîhlje. Nêmoj stâlno zîhat, hõdi spât.*

zlâmen, m – znak, madež. *Mêtni zlâmen. Îma zlâmen na râmenu.*

zlamênje, zb. i. – znakovlje. *Mêtnili smo zlamênje pa ćemo znât kî je nâš.*

zmed, pril. – između. *Zmed njîmi ništo nî dõbro. Nõste tõ zmed sõbum.*

znõžlje, s – donji dio kreveta. *Dvî vîsoke dâske: za znõžlje i zglâvlje su lîpo izdêlane.*

zõbunac, m – prsluk; ženski od vune i muški od tkanine za odijelo; lãjbak. *Obûci zõbunac.*

zogrñit se, -em se – zaogrnuti se čim

zogrñjač, m – vuneni ogrtač, ženski, široki šal kao deka. *Kâd bâte ùdu na zõrnicu õbujû počite çârape i zogrñu se zogrñjâčem jer je vâni çvřč.*

zõpet / sõpet, pril. – opet. *Zõpet su se vřnuli.*

zõrnica, ž – jutarnja misa u tjednima adventa

zrêća / zriêća, ž – zjenica

zričat, -em (češće samo: zriče) – škiljavo gledati

zričkat, -am – škiljavo gledati. *Kõda zrička na jêdno õko.*

zriř, zriřm / zõrim – zreti. *Šênice çêdu zriř zâ kî dân.*

zvõj, m – otvor za rušenje sijena sa sjenika ili štale. *Hiti sêno sêz zvõj.*

zvõn / zvuon, m – zvono i zvonik. *Çřkveni zvuon. Îšli su po štînga fõrt u zvuon. Sâd je õdzvonil drûgi zvuon, sâd je podîganje.*

Ž

žâčkat, žâčkam – škakljati. *Nêmoj me žâčkat. Tõ me žâčka.*

žâga, ž – 1. pila, 2. opći pojam pilane. *Zâmi žâgu za dřva. Võzim trûpce na žâgu. Dâ l dêla dânas žâga?*

žâgat, žâžem, žâgam – piliti. *Kâj, dânas žâžeš sâm. Kâd çête vî žâgat?*

- žagõtina, ž – piljevina
 žaklja, ž – vreća. Izglêda ko žaklja. *Tâ žaklja / žakljica je pûna mêlje.*
 žakljat, -am – isto: žackat
 žalâdija, ž – hladetina. *Jûtri cêmo nâpravit žalâdiju.*
 žep, m – džep
 žgèrice, ž pl. t. – jetra
 žilje, s – korijenje. *Jêlva îma žilje u širînu i njêje žile îdu jâko dâleko od stâbla.*
 žitak – gipki, ali i čvrst. *Ôvo je jâko žitko.*
 žitak, m – život. *Tâkov žitak nê bi nîkom požêlil.*
 žito, s – proso. (Za pšenicu, raž, ječam nema naziva za žito.) *Žito je pôleglo.*
 živica, ž – živa rastuća ograda. *Trêba na Gomilcâku ôpsic živicu.*
 život, m – 1. stas, tijelo, 2. život (rijetko u temeljnom smislu). *Îma lip život (stas).*
 žlib, m – 1. žlijeb, 2. svaka vododerina, jarak. *Hôte cêz ne žlibe, prâvo do Žlibice (top.).*
 žmâhno, pril. – vrlo ukusno. *Žûpa ti je bâš žmâhna.*
 žmât, žmêm – žmiriti. *Vêc žmîje. Njêmu trêba zâzmât na jêdno ôko.*
 žméc, gl. pr. – žmireći. *Šâl je žméc ça dônlje.*
 žmîkat, žmîčem – cijediti stiskanjem. *Rûblje trêba žmîkat, i izžmîkat ôdma na Korîti.*
 žnjâčica, ž – žetelica
 žnjîravka, ž – platnena vezica. (Vulavka je kožna vezica). *Svêži žnjîravke.*
 žnjôra / žnjuora, ž – vrpca, traka; žnjôra na nuoši, lètršna žnjôra.
 ždknit, -em – gurnuti. *Trêba ždkniti da ne ispâde vãn.*
 žfd, m – duga deblja oblica za povezivanje sijena na vozu. *Povûci dôbro lânac da žfd ne pûzi, pa zatêgni štrîk ôzât.*
 žuknit, -em – gorčati. *Tô mâlo žukne.*
 žuko, pridj. – gorko. *Tô je žuko.*
 žuljnjak, m – žumanjak (bêljnjak – žuljnjak). *Mètni nûtar trî žuljnjâka.*
 žûpa, ž – juha, obično bistra. *Žûpa ti je dôbra.*
 žûpa, ž – crkvena župa (fâra). *Svê je tô bosîljevska žûpa od Kûpe (pri Pribânjci) do Ômola i Grâerka (na Dôbri).*
 žurnâda, ž – poljski poslovi, najamni rad. *Îdmo na žurnâdu.*
 žûtinka, ž – radič. *Nâberi žuînak za kôkoši.*
 žvârlat, -am – neumjereno pričati. *Ne žvârlaj dok jîš.*
 žvênčat, -im – 1. odzvanjati, 2. trnuti. *Tûku po dâski da sve žvênči ôkolo. I mênî žvênči u vûhî. Ôdrilo me u nôgu da mi još sâd žvênči.*
 žvèpla, ž – sumpor pripremljen za paljenje. *Pôtrt cêmo cêle žvèplum.*
 žvižgat, -am – pucati bičem. *Žvižga korbâčum kâj se dâ.*

2. PRILOG RJEČNIKU; TEKSTOVI NA BOSILJEVSKOM GOVORU

Tekstovi na mjesnom govoru

Mašinânje

K nãm ce mašina jũtri. Ako bũde vrĩme pũcet cẽmo vãlje izjutra. Mũški cẽdu bĩti pri mašini, a žẽnske nek bũdu pri zĩn/ju i slãmi. Snũplje cẽdu dãvat dĩa. Jẽdan ce razvežẽvat, a kĩ je flẽtniji tãj ce rãnit. Mašina je narũkaća i trẽba jãke mũške kĩ cẽdu òkretat.

Dũst je snũtljiva šẽnica pa ce prãšit, drũkćije je dũst sũha. A bĩt ce bũme kãj i za dẽlat ũnoj kã bu z grãbljami izvlãčila slãmu i ũnim dvĩm kaj razgfnjaju zĩno. Plĩvu cẽmo gfnjat i slũmljeno lãće, k drvenũku, a s gũmna nek slãmu hitaju u vřt. Stuoq ce zdĩvat kĩ dũbro znã.

Dẽlo s kũnopljam i òko plãtna

Kũnoplje se pũču, opsĩka jim se korẽnje i slãžu se u bãbice / rãstave. Drũgi dãn se vũziju na Kũpu. Slũžidu se u vĩr. Na vĩr se naslãže cũda kamãnja, mẽtne se zlamẽnje. Za cẽdan dãn se ide glẽdat sũ l u vũdi i kãko su dũšle. I ũnda jũš za jẽdan cẽdan se ide pũ nje. Dũma se òdma razgfnjaju po trãvi dã je rũsa još prũžme, pa jũš mãlo bũlje dũjdu i obẽlidu. Za cẽdan dãn se prevřnu, a ũnda još za cẽdan dãn se pũberu. Bẽru se po vrućĩni, za dãna, mẽtnu u hĩžu uz zgrĩjanu pẽc i jũš se prũgriju, pa se ũnda lãglje tũku. Nãjdu se trĩ, cẽtri strãjnske i još kã domãća pa se rẽdaju na stũpi.

Pũtlje se pãzder razgfnẽ, a kũdilja se na grẽben oćĩsti, na trĩlicu òtare / otrlĩća i dũbiju se dũga i glãgka povẽsma. Povẽsma se prẽdu sa prẽslice. S vrẽtena se prẽja premãće na vitlẽnku i dũbiju se polũtke prẽje. Prẽju žẽnske pãriju i višeput prẽpirju, da obẽli i smẽkša. ũnda se prẽja prẽko vũtla smãće u klũpka, a s klũpka na cũnke. Kũnci se prẽko břd i nićãlnic razvũču u krũsni i s cũnkum se tkẽ plãmo.

Drvãri

Rãno jũtro idu u šũmu. Tãmo òstaju cẽl dãn. Nãjprvo s šamãricum zasĩkaju stãbla kã cẽdu rũšit, a ũnda s vẽlikum žãgum, a ne s žãgum na lũcanj, rĩžu. Kãdiko stãblo je hẽravo pa ga je tẽže rĩzat jer žãga zãpinje.

Òko pũldan su već srũšili kaj su mĩslili. ũnda s šamãrami sĩku kĩte i s sĩkirum cĩpaju srĩzane trũpce. Rascĩpana dřva slãžu u klãtre. Popũldan napravĩdu po nikũliko fãti dřv.

Pũtlje mũraju izvãzat na pũt. Mũgli bi i cẽle kũse šlãjsat na pũt, ãl je jãk brĩg pa bi mũrali cẽtvẽrit. Niki s brãdvum òtešu pa na mẽstu prũdaju cẽle trũpce. Åli, nãjviše ji vũzi na Gẽnẽralski Stõl mẽtarice. Tũ mũradu okrẽtat višẽ pũt, iako sãki pũt vũziju fãnj vũšćĩće.

3. UZREČICE I BROJALICE

Īdu zājedno ko Mīca i Dubīca.

Izglēdaš ko pēlda.

Jīverak ne odlīce dālek(o) od dīva.

Kādi me nī tū me falī.

Kāj nī na pīru nī nī po pīru.

Kākvo dīvo tākov klīn

kākov ōtac tākov sīn.

Kīpa īšće zākru.

Mlād ko rōsa o pōldan.

Nēmoj da te kukāvica zakūka nātašće.

Nī hīža tēsna, nēg je družina bēsna.

Nī kōšeno nēg strīženo.

Nīsu ga tīce pozōbale.

Nī ti ōtac glāžar da se čezā te vīdi.

Pēdanj mūža, lākat brāde.

Pījem pīču dōk je u lajīću.

Pītat će stārost kāj je dēlala mlādost.

Trība te ko čētrim kōlam pēto.

Zdrāva kvōčka ka drūgega dōčka.

Žīviš ko bīk na gmājni.

Žīviš ko būbrik u lōju.

Cōprnjica pūtem grē

jā se bōjim da me će.

Ūna mēne nēće.

Jā ju šcāpim zā rubaču

pa ju hītim ū gromaču.

(U akcentu se osjeća interferencija – novije tumačenje)

Ēnci bēnci na kamēnci

Trōja vrāta zāpečata

Ān bān kapetān

Š/t/īri vōjsku pūcaj vān.

The speech of Bosiljevo

Summary

The speech of Bosiljevo has characteristics of čakavian and kajkavian dialect. Phonological system is characterized by: ikavian ~ ekavian reflex of the *yat*; the presence of diphthongs and semi-diphthongs (*ie*, *uo*). Two-accent system of falling intonation (long-falling and short-falling); instability of accent shifting. Morphological system is characterized by: diversity of endings in noun declension (G L I plural); absence of aorist, the imperfect tense and past participle. Infinitive has shorter and longer form; comparison of adjectives requires a variety of accent shifting; personal pronouns have special forms for the third person singular and the third person plural. Particularity of sound changes is visible in compound adverbs and prepositions.